

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİM VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AİLE DANIŞMANLIĞI ALMAYI KABUL EDEN
VE REDDEDEN EVLİ ÇİFTLERDE BOŞANMAYI
DÜŞÜNME NEDENLERİ

Duygu ERCAN

İzmir

2017

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİM VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AİLE DANIŞMANLIĞI ALMAYI KABUL EDEN
VE REDDEDEN EVLİ ÇİFTLERDE BOŞANMAYI
DÜŞÜNME NEDENLERİ

Duygu ERCAN

DANIŞMAN

Yard. Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

İzmir

2017

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum ‘Aile Danışmanlığı Almayı Kabul Eden ve Reddeden Evli Çiftlerde Boşanmayı Düşünme Nedenleri’ adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlak ilkelerine aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

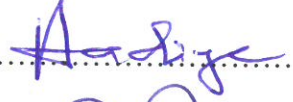
04.07.2017

Duygu ERCAN

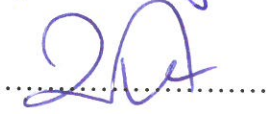
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

İşbu çalışma, jürimiz tarafından Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Programında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

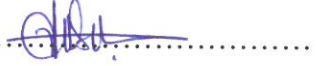
Başkan : Yrd. Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Zekavet KABASAKAL

.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Perihan ŞARA

.....

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

04./07/2017

Prof. Dr. Ali Günay BALIM
Enstitü Müdür V.

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans Eğitimimin ders aşamasında bana kattıkları ve bu araştırmanın her aşamasında bana olan desteği, ilgisi ve anlayışı için sevgili danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ'e öncelikli olarak teşekkürlerimi sunmak isterim.

Araştırmanın başlangıç aşamasında motivasyona en çok ihtiyaç duyduğum dönemde beni motive eden Nurhal ŞAHBAZ'a,

Araştırmanın istatistiksel işlemlerinin gerçekleştirilmesinde sabır ve desteklerini esirgemeyen Turap GÜLLER'e,

Araştırmanın her aşamasında sorularımı yanıtsız bırakmayan Bayram ŞİMŞEK'e,

Araştırmanın sunum aşamasındaki desteği ve emekleri için sevgili Elif KAYMAN'a,

Hayatımın her döneminde olduğu gibi tez hazırlama aşamasında da destekleri ile beni motive eden ve hep yanımda olan çok sevgili aileme tüm kalbimle teşekkürlerimi sunarım..

04.07.2017
Duygu ERCAN

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
ÖZET	xvi
ABSTRACT	i
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Problem Cümlesi	5
1.5. Alt Problemler	5
1.5.1. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin;	5
1.5.1.1. Aile Danışmanlığı Alma Kararları ile Cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır?	5
1.5.1.2. Evlilik Süreleri ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?	5

1.5.1.3. Eğitim Durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?	5
1.5.1.4. Yaşları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?	5
1.5.1.5. Sahip Oldukları Çocuk Sayısı ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?	5
1.5.2. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran Kadınların Çalışma Durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?	5
1.5.3. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden;.....	5
1.5.3.1. Aile Danışmanlığı Almayı Kabul Edenlerle Reddedenler Boşanmayı Düşünme Nedenleri bakımından farklılaşmakta mıdır?	6
1.5.3.2. Aile Danışmanlığı Almayı Kabul Edenlerle Reddedenler Başvuruya Tek ya da Eşiyle –çift- Gelme bakımından farklılaşmakta mıdır?	6
1.6. Sayıtlılar	6
1.7. Sınırlılıklar	6
1.8. Araştırma Evren ve Örneklemi.....	7
1.9. Materyaller	7
1.10. Kısaltmalar	7
BÖLÜM II.....	9
İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	9

2.1.1. Aile Kavramı	9
2.1.2 Evlilik	11
2.1.3. Boşanma	14
2.1.3.1 TMK’na göre boşanmanın hukuksal yönü	15
2.1.3.2 Boşanmanın altı istasyonu kuramı:	17
2.1.4 Aile Danışmanlığı.....	22
2.1.4.1 Aile Danışmanlığının Tarihi.....	26
2.1.4.2 Aile Danışmanlığının Gerekliği ve Dayanakları.....	28
2.2. Türkiye’de ve Dünya Geneline Boşanma ve Aile Danışmanlığı ile ilgili yapılan araştırmalar	36
BÖLÜM III	47
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	47
3.1.Araştırma Modeli	47
3.2. Evren ve Örneklem	47
3.3. Veri Toplama Araçları.....	58
3.3.1 Veri Toplama Süreci	59
3.4. Veri Çözümleme Teknikleri	59
BÖLÜM IV	60
BULGULAR VE YORUM	60
1.5.2.1 Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin Aile	

Danışmanlığı Alma konusundaki Karar Durumları ile Cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır? 60

1.5.2.2. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin Evlilik süreleri ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?..... 62

1.5.2.3. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin, Eğitim Durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?... 64

1.5.2.4. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin Yaşları ile Boşanma Durumları arasında bir ilişki var mıdır? 66

1.5.2.4. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır? 68

1.5.2.6. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran Kadınların Çalışma Durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?... 70

1.5.3.1. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden Boşanma Öncesi Süreçte olan ve Boşanma Sürecinde olan kişiler Evliliklerinde Yaşadıkları Ana Sorun açısından farklılaşmakta mıdır?..... 72

1.5.3.2. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin Başvuruya Tek ya da Çift Olarak Gelme durumları ile Aile Danışmanlığı alma konusundaki karar durumları arasında ilişki var mıdır? 74

BÖLÜM V 76

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	76
5.1 SONUÇ ve TARTIŞMA.....	76
5.2 ÖNERİLER.....	85
KAYNAKÇA	88

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Türkiye’de 2015-2016 yıllarında evlilik süresine göre boşanmalar	38
Tablo 2 1996 Yılı Ülkelere Göre Boşanma Oranları	38
Tablo 3 Araştırma örneklemine ait cinsiyet dağılımı	48
Tablo 4 Araştırma örneklemine ait yaş dağılımı.....	49
Tablo 5 Araştırma örneklemine ait eğitim durumu dağılımı	50
Tablo 6: Araştırma örneklemine ait çalışma durumu dağılımı	51
Tablo 7 Araştırma örneklemine ait evlilik süresi dağılımı.....	52
Tablo 8 Araştırma örneklemine ait çocuk sayısı dağılımı	54
Tablo 9 Araştırma örneklemine ait boşanma durumu dağılımı.....	55
Tablo 10 Araştırma örneklemine ait boşanmayı düşünme nedeni dağılımı.....	55
Tablo 11: Araştırma örneklemine ait başvuru durumu dağılımı.....	56
Tablo 12 Araştırma örneklemine ait aile danışmanlığını kabul/red durumu dağılımı.....	57
Tablo 13 Araştırmaya katılan kişilerin Aile Danışmanlığı Alma konusundaki Karar Durumları ile Cinsiyetleri arasındaki ilişki	61
Tablo 14: Araştırmaya katılan kişilerin Aile Danışmanlığı Alma konusundaki Karar Durumları ile Cinsiyetleri arasındaki ilişki dağılımına ait Khi-Kare Testi analizi	61
Tablo 15 Araştırmaya katılan kişilerin Evlilik süreleri ile boşanma durumları arasındaki ilişki	63

Tablo 16 Araştırmaya katılan kişilerin Evlilik süreleri ile boşanma durumları arasındaki ilişkinin Khi-Kare analizi	63
Tablo 17: Araştırmaya katılan kişilerin Eğitim durumları ile boşanma durumları arasındaki ilişki	65
Tablo 18: Araştırmaya katılan kişilerin Eğitim durumları ile boşanma durumları arasındaki ilişkinin Khi-Kare analizi	65
Tablo 19 Araştırmaya katılan kişilerin Yaşları ile boşanma durumları arasındaki ilişki	67
Tablo 20 : Araştırmaya katılan kişilerin çocuk sayıları ile boşanma durumları arasındaki ilişkinin Khi-Kare analizi	69
Tablo 21 Araştırmaya katılan kadınların çalışma durumları ile boşanma durumları arasındaki ilişki	71
Tablo 22 Araştırmaya katılan kadınların çalışma durumları ile boşanma durumları arasındaki ilişkinin Khi-Kare analizi	71
Tablo 23 Araştırmaya katılan kişilerin boşanmayı düşünme nedenleri ile boşanma durumları arasındaki ilişki	73
Tablo 24 Araştırmaya katılan kişilerin boşanmayı düşünme nedenleri ile boşanma durumları arasındaki ilişki	73
Tablo 25 Araştırmaya katılan kişilerin Başvuruya tek/çift gelme durumları ile aile danışmanlığı almayı kabul/red durumları	74
Tablo 26 Araştırmaya katılan kişilerin Başvuruya tek/çift gelme durumları ile aile danışmanlığı almayı kabul/red durumlarına ilişkin Khi-Kare analizi	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Türkiye’de 2016 yılı kaba evlenme hızı	36
Şekil 2: Araştırma örnekleminin cinsiyet dağılımı	49
Şekil 3: Araştırma örneklemine ait yaş dağılımı.....	50
Şekil 4: Araştırma örneklemine ait eğitim durumu dağılımı	51
Şekil 5: Araştırma örneklemine ait çalışma durumu dağılımı	52
Şekil 6: Araştırma örneklemine ait evlilik süresi dağılımı.....	53
Şekil 7: Araştırma örneklemine ait çocuk sayısı dağılımı	54
Şekil 8: Araştırma örneklemine ait boşanma durumu dağılımı	55
Şekil 9: Araştırma örneklemine ait boşanmayı düşünme nedeni dağılımı.....	56
Şekil 10: Araştırma örneklemine ait başvuru durumu dağılımı	57
Şekil 11: Araştırma örneklemine ait aile danışmanlığını kabul/red durumu dağılımı	58
Şekil 12: Araştırmaya katılan kişilerin Aile Danışmanlığı Alma konusundaki Karar Durumları ile Cinsiyetleri arasındaki ilişki	62
Şekil 13: Araştırmaya katılan kişilerin Evlilik süreleri ile boşanma durumları arasındaki ilişki	64
Şekil 14 : Araştırmaya katılan kişilerin Eğitim durumları ile boşanma durumları arasındaki ilişki	66
Şekil 15 : Araştırmaya katılan kişilerin çocuk sayıları ile boşanma durumları arasındaki ilişki	69
Şekil 16: Araştırmaya katılan kadınların çalışma durumları ile boşanma durumları arasındaki ilişki	72

Şekil 17 Araştırmaya katılan kişilerin Başvuruya tek/çift gelme durumları ile aile danışmanlığı almayı kabul/red durumları 75

ÖZET

Aile Danışmanlığı Kabul Eden ve Reddeden Evli Çiftlerde Boşanmayı Düşünme Nedenleri

Bu araştırmada, aile danışmanlığı almayı kabul eden ve reddeden evli çiftlerin bu kararları, onlara boşanmayı düşündüren nedenler, cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, evlilik süreleri, çocuk sahibi olma durumları, çalışma durumları, görüşmeye tek ya da çift olarak gelme durumları gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Bu bağlamda çalışma sonuçlarının, evliliğinde sorun yaşayıp, evliliğini bitirmeyi düşünen bireylerin (yaş, cinsiyet, çalışma durumu, eğitim durumu, çocuk sahibi olma, boşanmayı düşündüren ana problem vb.) bireysel özelliklerine göre daha çok danışmanlık yardımı almak isteyenler belirlenerek ülkemizde ailenin yapısını ve sağlıklı işleyişini destekleyen çalışmalara ayna tutabilmesi ve bu kişilerden hangi özellikleri taşıyanlar aile danışmanlığı almayı reddetmiştir sorusunun yanıtına ulaşılarak da bunların nedenleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Sonuçların aile danışmanlığı konusunda bireylerin daha çok bilinçlendirilerek, aile içi problemlere geleneksel yöntemlerle (eş, dost akraba tavsiyesi) çözüm aramak yerine, profesyonel kişi ve hizmetlere yönlendirilebilmesi ve gereksinim doğrultusunda bu konudaki başta Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olmak üzere devlet hizmetlerinin kalitesi ve yaygınlığının arttırılmasına katkıda bulunması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın evreni Temmuz 2013- Ekim 2014 yıllarında İzmir ilinde yaşamını sürdüren ve boşanmayı düşünen bireylerden oluşmaktadır. Örnekleme ise İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı Aile Danışmanlığı Hizmet Birimi'ne geldiğinde ücretsiz aile danışmanlığı hakkında bilgilendirilen, aile mahkemeleri ve uzmanlarınca yönlendirilen ya da kendileri başvuran 130'u evli ve eşi ile birlikte, 151'i ise evli ve tek olarak görüşmeye katılan toplam 281 kişiye ait kayıtlar oluşturmaktadır. Kayıtlar doküman incelemesi yolu ile incelenmiştir. Elde edilen veriler, ücretsiz aile danışmanlığı almayı kabul etme ve reddetme davranışları ile; onlara boşanmayı düşündüren nedenler, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, evlilik süresi, çocuk sahibi olma durumu, çalışma durumu, görüşmeye tek ya da çift olarak gelme durumu alt başlıklarında incelenmiştir. Çalışma verileri; frekans ve yüzdelik

dağılımları, ilişki arayan istatistiklerden khi-kare yöntemi kullanılarak, SPSS programı ile analiz edilip yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda; evliliklerinde problem yaşayan bireylerden, boşanma öncesi süreçte olan grup –henüz resmi olarak bir boşanma davası açmamış- evliliklerindeki ana sorunu ‘iletişim ve beklenti problemi’ olarak tanımlamışlardır. Bu grubu, yine boşanma öncesi süreçte olanlardan evliliklerindeki ana problemi ‘geçimsizlik’ olarak adlandıran grup izlemektedir. Boşanma sürecinde olan kişilerde ise –resmi olarak boşanma davası açılmış- evliliklerinde temel problem olarak ‘geçimsizlik’i tanımlamışlardır. Bunu izleyen diğer problem ise ‘aldatılma’dır. Aldatılma söz konusu olduğunda resmi bir boşanma girişimi daha fazla ortaya çıkmaktadır. Evliliklerinde problem yaşayan bireylerden, başvuruya çift olarak gelenlerin, aile danışmanlığı almayı daha fazla kabul ettiği ortaya çıkmıştır. Bu grubun ardından sayıca, o an için kararsız kalan ve karar verme sürecini erteleyen, durumu ‘değerlendirecek’ olan kişiler gelmektedir. Aile danışmanlığı almayı ‘reddeden’ grupta çok az birey bulunmaktadır. Evlilik süresinin boşanmayı düşünmeye etkisi incelendiğinde ise, evlilik süreleri 1-5 yıl olanlar en fazla evliliğinde problem yaşayanlar olmuştur. Bu bulgu TÜİK 2016 verileri ile paralellik göstermektedir. Evlilik süreleri 1-5 yıl olan gruptan sonra evlilik süresi arttıkça, başvuru sayısı azalmaktadır.

Anahtar Sözcükler : Boşanma, aile danışmanlığı, aile, evlilik, evlilik problemleri, boşanma nedenleri

ABSTRACT
**The Reasons of Thinking About Divorce in Married Couples Who Accept/
Ignore Getting Family Counseling**

In this study, decisions of the married couples who accepted to receive family counselling are investigated by considering the factors such as the reasons that led them to think about divorce, gender, age, education level, the length of marriage, having children or not, employment status, and whether they attended meetings as a couple or not. In this context, the study results were aimed at identifying the individuals who would prefer counselling depending on their personal status (age, gender, employment status, having children or not, main reasons of thinking about divorce, etc.) and the reasons why people rejected receiving family counselling, hence creating data that would be helpful for future studies concerning successful family functioning. The study was also aimed at increasing the awareness of individuals by canalizing them into professional services instead of seeking help for their family problems from traditional sources (getting advice from spouses, friends, and relatives), and contributing to the quality and prevalence of public services, especially the Ministry of Family and Social Policies.

The population of the study consisted of the individuals who lived in İzmir and were thinking about divorce from July 2013 to October 2014. The registers of 281 married people, including 130 people attended the meetings with their partners and 115 people attended the meetings by themselves, who consulted Provincial Directorate of Family and Social Policies of İzmir and who were informed or directed by the family courts in turn have constituted the sample of the study. Document review techniques were used with the registers. The acquired data was classified under the subtitles of the acceptance or refusal of counselling, the reasons that led people to think about divorce, gender, age, education level, the length of marriage, having children or not, employment status, and attending meetings as couples or not. The data of frequency and percentage distribution was analysed with SPSS by using the methods of chi square test, which is one type of the correlation seeking statistics.

As a finding of the study, among the individuals who had problems with their marriage, the biggest group consisted of the people who were in early divorce stage – the people that have not sued for divorce yet- defined their main problem as ‘the

problem of expectation and communication'. This group was followed the people who defined their main problem as 'marital conflict' in their early divorce stage. Among the people who were in the process of divorce –the people that sued for divorce- the main problem was defined as 'marital conflict'. This was followed by 'adultery'. Among the people who had problems with their marriage, the people who consulted as a couple were more likely to accept family counselling. The group of people who delayed their decision to 'assess' their situation followed this group. The group who 'refused' family counselling consisted a few people. Considering the length of marriage as a factor of divorce, the people who have been married for 1 to 5 years were the biggest group that had problems with their marriage. This finding is parallel with the data of TÜİK 2016. The group of people that were married either less than 1 year or more than 31 years was the smallest in number. The number of counselling has decreased in as much as the length of marriage has increased.

Keywords: divorce, family counselling, family, marriage, marriage problems, grounds for divorce.

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Türkiye’de evlilik olgusu değerini ve önemini halen korumakla birlikte evliliğin sürdürülmesine ilişkin değer yargıları, anlayış ve algılamalarda kentleşme ile birlikte farklılaşma yaşandığı gözlenmektedir. Evlilik sorunlarının çözümünde, aile büyüklerinden yardım alma biçimindeki geleneksel mekanizmalar işlemekle beraber bu ilişkilerin çözülmeye başladığı, çiftlerin arabuluculardan, Sosyal Hizmet Merkezleri’nden ya da aile sorunlarıyla ilgilenen uzmanlardan destek alma konusundaki kişisel gayretlerin ya da çabaların yetersiz kaldığı görülmektedir.

Aile tüm yönleriyle canlı bir sistemdir; birbirine bağlı ve birbirini etkileyen parçalardan oluşmaktadır. Bireyler bu bütünün içinde düşünüldüğünde bir aile üyesinin yaşadığı sorunun hem bütün aile bireylerini etkilediği hem de bu sorunun ailenin işleyişi içinde bir anlamı olduğu görülmektedir. Bu görüş çerçevesinde aile danışmanlığı, aileyi oluşturan bireylerin bir araya gelmesi ve paylaştıkları sorunları birlikte çözmeye çalışmaları üzerine kurulur. Aile danışmanlığında amaç, ailenin bir danışman uzman rehberliğinde kendi güç kaynaklarını geliştirmesi, işlevselliğini sağlaması, kendi üretici çözümlerini ortaya koymasısıdır. Bu yönüyle aile danışmanlığında, aile bireyleri sağaltımda aktif rol oynamaktadır.

Evliliklerde kötüye gidişin çoğu noktada kaçınılmaz sonlarından biri olan boşanmaların bireylere getireceği sorumluluk ve toplumsal yapıda meydana getireceği hasarların telafisinin güçlüğü fayda/maliyet analizi göz önüne alındığında, evliliğe yapılacak yatırımların, sağlıklı aile ve sağlıklı toplum oluşturmadaki rolü, önemi ve gereği ortadadır.

Ülkemizde, boşanmanın toplumsal olarak hoş karşılanmaması nedeniyle boşanmada 1990’lı yılların sonuna kadar yüksek oranda bir artış görülmemiştir. 2000’li yıllarda, kadınların iş yaşamına girmesi, eşlerin eğitim durumlarının

yükselmesi, toplumsal, ekonomik ve kişisel nedenlerle, kadın haklarının ön plana çıkması, hukuki yönden geçmişe oranla boşanmanın taraflar için kolaylaştırılması ile birlikte boşanma oranları artış göstermektedir. TÜİK'in 2016 verileri de bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Ülke genelindeki yıllık boşanma sayısının artış-azalışlarının dışında, boşanma sayısı önceki yıllara oranla genel olarak artış göstermiştir. TÜİK'in 2016 yılı evlenme ve boşanma istatistikleri incelendiğinde; boşanan çiftlerin sayısı 2015 yılında 131 bin 830 iken 2016 yılında %4,3 azalarak 126 bin 164 olmuştur. Kaba boşanma hızı binde 1,59 olarak gerçekleşmiştir. Kaba boşanma hızının en yüksek olduğu il, binde 2,63 ile bu araştırmanın gerçekleştirildiği il olan İzmir olmuştur (www.tuik.com.tr).

TÜİK'in 2016 verilerine göre; ülkemizde boşanmaların % 39,1'i evliliğin ilk beş yılı içinde; %21'i ise 6-10 yıl içinde gerçekleşmektedir. Bu durum, bu kritik dönemlerde oluşabilecek sorunlara karşı ailelere danışmanlık ve destek hizmetleri verilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Yukarıda da değinildiği üzere, kaba boşanma hızının en yüksek olduğu il, binde 2,63 ile İzmir'dir. Bu yönüyle İzmir, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nca Aile Danışmanlığı Hizmet Birimleri'nin kurulması için seçilen pilot illerden biri olma konusunda oldukça uygundur. Bunun yanı sıra boşanma sürecindeki ve boşanma öncesi süreçteki evli çiftlerin aile danışmanlığı alma kararlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi için de oldukça uygun bir ildir.

Türkiye'de Aile Yapısı Araştırmasında (2012) eşler arasında sorun yaşandığında eşlerin tutumlarının ne olduğunu öğrenmek amacıyla evli bireylere, "Eşinizle önemli bir sorun yaşadığınızda öncelikli olarak kimden veya nereden destek almayı düşünürsünüz?" sorusu yöneltilmiştir. Buna göre, Türkiye genelinde ailelerin yüzde 62'sinin böyle bir durumda kimseden yardım almadığı görülmektedir. Bu yardımı aile büyüklerinden alanların oranı ise yüzde 22'dir. Uzman kurum ya da kişilerle görüştiklerini belirtenlerin oranı ise sadece yüzde 2,7'dir. Bu nedenle, bireylerin evlilik problemlerinde uzman yardımı almalarının gerekliliği konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Evliliklerinde yolunda gitmeyen konularla ilgili olarak, dışarıdan objektif ve profesyonel bir gözün evlilik problemleri ile ilgili olarak

çiftlere, onlarla birlikte eşlik ederek rehberlik etmesinin olabilecek kazanımları hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Aile Mahkemeleri Uygulamaları konulu araştırmada (Türkiye’de Aile Mahkemesi Uygulaması ve Uygulamanın Değerlendirilmesi, 2009) boşanma davası açmak için gelen eşlerin psikolojik yardım almalarının eşler arasındaki sorunların dava açılmadan çözümünde etkili olabileceği sonucu ortaya konmuştur. İzmir Adliyesi içerisinde pilot bir uygulama ile hizmet vermeye başlayan ASPB Aile Danışma Hizmet Birimi de adliyeye boşanmak amacı ile gelen ancak nasıl bir yol izleyeceğini bilmeyen, aile hakimleri tarafından sulh imkanı olduğu kararına varılan, bir anlık öfke ile mahkemenin yolunu tutan boşanmayı düşünen evli çiftlere ve boşanma sürecindeki çiftlere ve ailelerine ücretsiz aile danışmanlığı hizmeti vermeyi amaçlamaktadır. Bu birimde, evliliğinde problem yaşayan ve destek arayan bireylere aile danışmanlığının ne olduğu ve neden gerekli olduğu gibi temel bilgiler verilmesinin yanı sıra bu hizmetin yalnızca ‘evliliği kurtarmak’ için değil; eğer boşanma gerçekleşecekse de bu süreci eş ve varsa çocuklar için en sağlıklı şekilde atlatabilmek için gerekli olduğu bilgisi verilmektedir.

Boşanma gibi kriz dönemi öncesinde ve sonrasında ortaya çıkacak muhtemel sorunlar için danışmanlık, rehberlik, eğitim vb. gibi aile destek hizmetlerine ilişkin çalışmaların yaygınlaştırılması önem arz etmektedir. Bu çalışma ile evliliğinde sorun yaşayan ve boşanmayı düşünen çiftlerin ücretsiz aile danışmanlığı hizmeti alma ya da almama kararlarıyla, bireysel ve evlilik özellikleri tespit edilerek; yaygınlaştırmaya çalışılan aile danışmanlığı hizmetinin hedef kitlesinin belirlenebileceği öngörülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; evliliğinde problem yaşayıp boşanmayı düşünen bireylerin, boşanmayı düşünme nedenlerini belirleyerek aile danışmanlığı alma ve/veya reddetme kararlarını etkileyen faktörleri ortaya koymaktır. Bu bağlamda, bireylerden hangi özelliklere sahip olanlar (yaş, cinsiyet, çalışma durumu, eğitim durumu, çocuk sahibi olma, boşanmayı düşündüren ana problem, görüşmeye tek

başına ve/veya eşi ile gelme vb.) danışmanlık yardımı almak istemiştir sorusunun yanıtına ulaşarak ülkemiz ailesinin yapısını ve sağlıklı işleyişini destekleyen çalışmalara ayna tutabilmesi ve bu kişilerden/çiftlerden hangi özelliklere sahip olanlar aile danışmanlığı almayı reddetmiştir sorusunun yanıtına da ulaşarak bunların nedenleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Aile danışmanlığı konusunda kişiler daha çok bilinçlendirilerek yaşanan aile içi problemlere çözümü geleneksel yöntemlerde (eş, dost akraba tavsiyesi) aramaktan ziyade, çözümü bu konudaki profesyonel kişi ve birimlerde aramaya yönlendirilebilir ve ihtiyaç doğrultusunda bu konudaki devlet hizmetlerinin kalitesi ve yaygınlığı arttırılabilir. Böylelikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün temel ilkelerinden biri olan, ailenin korunumu ve sağlıklı devamı için gerekli koşulların karşılanmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Ülkelerin gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun evlilikleri çözülme tehlikesiyle karşı karşıya bırakan birtakım etkenler vardır. Bunlar arasında eğitim durumu, gelir düzeyi, çalışma durumu, evlilik yaşı, yerleşim yeri, çocuklar, çiftin anne ve babasının evlilik dengesi, din ve mezhep vb. sayılabilir (Arslan, 2000). Bu çalışmada bunlardan evlilik üzerinde etkisinin olduğu düşünülen yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, çocuk sayısı, evlilik süresi gibi etkenlerin boşanma durumuna ve aile danışmanlığı alma kararı üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Araştırmada ortaya çıkan sonuçların ailenin sağlıklı devamı için devlet eliyle yürütülen 'aile danışmanlığı' hizmetinin hedef kitlesinin net bir şekilde belirlenmesi ve yaygınlaştırılmasına katkıda bulunacağı öngörülmektedir. Bunun yanı sıra 'Aile Danışmanlığı' hizmetinin toplumda her düzeyde kişiye ulaşabilmesi ve varsa bu konudaki önyargıların, hizmetin daha ayrıntılı tanıtımıyla aşılmaya çalışılarak bu hizmetten daha çok sayıda kişinin ve daha etkin ve verimli bir şekilde faydalanmasının sağlanması beklenmektedir. Böylelikle de aile içi çatışmalarda profesyonel kişilerden yardım almayı en son seçenek olarak tercih eden ya da hiç

tercih etmeyen evli çiftlerde, bu konuda bir algı ve duyarlılık yaratılması ile bu çatışmalarla daha kolay baş etmeleri konusunda destek olunabilecektir.

1.4. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “ evli çiftlerin boşanmayı düşünme nedenleri ve aile danışmanlığı alma kararları; onların sosyo-demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, çocuk sayısı, evlilik yılı, görüşmeye çift ya da tek olarak gelme) özelliklerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?” şeklindedir.

1.5. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri aşağıda sunulmaktadır;

1.5.1. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin;

1.5.1.1. Aile Danışmanlığı Alma Kararları ile Cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır?

1.5.1.2. Evlilik Süreleri ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?

1.5.1.3. Eğitim Durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?

1.5.1.4. Yaşları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?

1.5.1.5. Sahip Oldukları Çocuk Sayısı ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?

1.5.2. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran Kadınların Çalışma Durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?

1.5.3. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden;

1.5.3.1. Aile Danışmanlığı Almayı Kabul Edenlerle Reddedenler Boşanmayı Düşünme Nedenleri bakımından farklılaşmakta mıdır?

1.5.3.2. Aile Danışmanlığı Almayı Kabul Edenlerle Reddedenler Başvuruya Tek ya da Eşiyile –çift- Gelme bakımından farklılaşmakta mıdır?

1.6. Sayıtlılar

Bu araştırmanın temel aldığı bazı varsayımlar şunlardır:

- Araştırma sırasında araştırmaya katılacak bireylerin soruları içtenlikle yanıtlayacakları varsayılmaktadır.

Örneklem evreni temsil yeteneğine sahiptir.

- Araştırma kapsamındaki örneklem grubundan elde edilen sonuçların genellenebileceği varsayılmaktadır.

1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şu şekildedir.

Bu araştırma;

1. İzmir İlinde Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü' ne bağlı Aile Danışmanlığı Hizmet Birimi'ne -aile mahkemeleri, uzmanlarca- yönlendirilen, kendisi başvuran ve tesadüfi bir şekilde gelen çiftlerin/kişilerin dosya ve görüşme bilgileriyle,

2. İzmir İlinde Aile Danışmanlığı Hizmet Birimi modeli bir pilot uygulama olarak İzmir ilinde Mart 2013 tarihinde uygulanmaya başladığından; örneklem Ekim 2013-Aralık 2014 tarihleri arasında İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı Aile Danışmanlığı Hizmet Birimi'ne görüşmeye gelen çiftler/kişilerle sınırlıdır.

1.8. Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini İzmir ilinde evliliğinde problem yaşayıp boşanmayı düşünen –boşanma davası açmış ya da açmamış- bireyler oluştururken, çalışma örneklemini İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı Aile Danışmanlığı Hizmet Birimi'ne Ekim 2013- Aralık 2014 tarihleri arasında yönlendirilen, kendisi gelen ya da tesadüfi bir şekilde ulaşan evli bireyler oluşturmaktadır. Verileri 130'u evli ve eşi ile birlikte, 151'i ise tek –eşi yanında olmadan- olarak görüşmeye katılan toplam 281 kişiye ait görüşme raporları, bilgi notları, bilgi formları, çiftlerin arşiv dosyaları ve diğer ulaşılabilen yazılı basılı materyaller oluşturmaktadır.

1.9. Materyaller

- Görüşme Raporları
- Bilgi Notları
- İlk Başvuru Bilgi Formları
- Çiftlerin/Kişilerin Arşiv Dosyaları
- Diğer

1.10. Kısaltmalar

ASPB : Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

ASPİM : Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Bkz : Bakınız

Çev : Çeviren

ADHB : Aile Danışma Hizmet Birimi

ATHGM : Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü

E.T. : Erişim Tarihi

SPSS : Statistical Package for Social Science

TMK : Türk Medeni Kanunu

TUIK : Türkiye İstatistik Kurumu

vb. : ve benzeri

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Mustafa Kemal ATATÜRK, "Medeniyetin esası, gelişme ve gücün temeli aile hayatındadır. Bu hayatta fenalık, muhakkak sosyal, ekonomik, siyasal güçsüzlüğe sebep olur. Aileyi teşkil eden kadın ve erkek unsurların doğal haklarına sahip olmaları, aile görevlerini başaracak güçte olmaları gereklidir. " sözleriyle ailenin toplum hayatındaki yerini; güçlü aile bireyleri ve sağlıklı işleyen aile yapısının gelişmiş uygarlık seviyesine ulaşmadaki önemini vurgulamıştır. Toplumun en küçük birimi ailedir ve aile kurumu, kültürel özellikleri toplumdan topluma farklılık gösterse de insanlığın var olduğu günden bu yana önemini yitirmemiştir. İnsanoğlunun sağlık ve mutluluğu için gerekli olan biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlar, aile ortamı içinde karşılanmaktadır (Koca, D.A.,2013).

2.1.1. Aile Kavramı

Ailenin tanımı ve yapılanış şekli kültürden kültüre değişim gösterdiği gibi zaman içinde de sürekli olarak değişim gösterir. Ailenin genel geçer bir tanımına ulaşmak mümkün görünmemektedir. Amerikan Nüfus İdaresi (U.S. Bureau of the Census, 2005) aileyi 'iki veya daha fazla kişiden oluşan aralarında doğum, evlilik evlat edinme nedeniyle bağ olan ve aynı hanede yaşayan ' bireyler olarak tanımlamıştır. Bu tanım aileyi oldukça geniş bir şekilde ele almaktadır. Aile içerisinde, hiç evlenmemiş kişileri, evlenmiş ancak çocuk sahibi olmamış olanları, evlilikleri boşanma ya da ölümden dolayı bitmiş olanları ve birçok geleneksel olmayan yollarla bir araya gelen bireylerin birlikteliklerini de içerisine almaktadır. (<http://www.nedir.com/aile>)

Türk toplumunda ise aile, daha geleneksel bir şekilde birçok kişiye anne, baba, çocuklar, büyükanne, büyükbaba vb.yi ifade edebilmektedir. Bu, büyük ölçüde toplumumuzun örf, adet, gelenek, görenek ve yaşayış tarzıyla ilişkilendirilebilir.

Ailenin tanımı, her ne kadar yıllar içerisinde ve toplumdan topluma farklı anlamlar taşıyabilse de, aile tanımının içerisinde neredeyse evrensel sayılabilecek gelişimsel olayları barındıran sosyal bir yanı da mevcuttur. Bu sosyal taraf, bireylerin birbirlerine olan güçlü bağılıkları ve sadakatleridir. Bu yönüyle, aile tanımına en ayırt edici içeriği yükleyen bu kalıcılık özelliğidir

Ailedeki üye sayısı kaç ve bu üyeler ne türden olursa olsun (çocuklu, çocuksuz, tek ebeveynli, geniş, çekirdek, evlenmemiş, aynı cinsten partnerli vb.) dünya genelinde aile kavramı çok çeşitli kombinasyonları içerisine almaktadır. Dolayısı ile de aile olgusunun tanımı konusunda görüş birliğine varmak kolay görünmemektedir (Gülerce,A.1996). Türkiye’de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri, sy.5).

Toplum, ailelerden oluşur. Bu yönüyle, aile toplumun temeli olarak kabul edilir. Sevgi, saygı, örf, adet, gelenek ve görenek gibi değerler öncelikle ailede kazanılır. Bunun yanı sıra aile; ahlaki davranışların, inançların, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi değerlerin öğrenildiği yerdir. Aile kurumunun en önemli niteliği de, bireylerin en fazla ihtiyaç duydukları değerlerin başında gelen ‘sevgi’yi karşılıksız olarak tattıkları ve sevmeyi sevmeyi öğrendikleri, sevgi odaklı bir ilişkiler dünyası olmasıdır. Bu yönüyle de aile, bireyleri sevgi ve şefkatle toplumsal hayata hazırlayan en önemli okuldur. (<http://www.nedir.com/aile>)

Psikologlar insan davranışının ardında insanın bilincinde olduğu ya da olmadığı ihtiyaçlarının olduğunu ileri sürerler. Bu ihtiyaçlar fizyolojik veya psikolojiktir. İnsanın mutluluğu ve sağlıklı gelişimi için bu ihtiyaçların asgari düzeyde karşılanması gerekmektedir. Psikolojik ihtiyaçların doyuma ulaştırıldığı en doğal ortam aile ortamıdır. Aile ortamı özellikle üç ihtiyacı karşılamada önem taşır. Bunlar samimilik (intimacy), güç (power) ve anlamlılıktır (meaning). İnsan sosyal bir varlıktır ve başkaları ile birlikte olmaya ihtiyaç duyar. Aynı zamanda insanın kendini ifade etmeye ve biricik olamaya da ihtiyacı vardır. Bütün bunlar insanın hayatının bir amacı olmasını sağlar. Birçok insan için samimilik boyutu romantik ilişkiler, güç boyutu iş hayatını, anlamlılık boyutu ise çocuk sahibi olmak anlamındadır. (Foley’den akt. Nazlı,S.,2003)

Aile toplumun özü olduğundan, aileyi tahribe yönelen her şey toplumun tahribine yönelmiş demektir. Aile bireylerinin huzurlu bir ortamda ve sağlıklı bireyler olarak yetişmesi, toplum için de hayati önem taşır. Çünkü ailenin huzuru ve mutluluğu, toplumun huzur ve mutluluğu ile eşdeğerdir. Aile yapısının sağlıklı bir şekilde devam etmesi için aile bireylerinin bilinçli ve sağlıklı davranışları oldukça önem taşımaktadır. Öncelikle aile içerisinde huzur, mutluluk ve en önemlisi de güven ortamının oluşması gerekir. (<http://kadinhaklari.blogcu.com/toplumda-ailenin-onemi/3043128>)

Aile içerisindeki bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmamasından dolayı ortaya çıkan sosyal yıkımlar (madde kullanımının ve suç işleme oranlarının artması) son yıllarda dikkati çekmektedir. Aile kurumunun en fazla tehdit altında olduğu ifade edilen A.B.D. dahil tüm toplumlarda aile devlet politikaları ile korunur. T.C. Anayasasında da ‘Aile Türk Toplumunun Temelidir’ ifadesi yer almaktadır (Gülerce, A. 1996).

Birçok toplumda aile kurmanın ilk basamağı olan evlilik ise, *‘bir kadınla bir erkeği, ‘karı-koca’ olarak birbirine bağlayan, doğacak çocuklara belli bir statü sağlayan, toplumsal yönden ‘devletin’ kontrol, hak ve yetkisi bulunan bir yasal ilişki biçimidir’* (Özgüven, İ.E.,2000,s.19-20).

Budak’a göre de evlilik toplumsal bir kurumdur ve ailenin temelini oluşturmaktadır. (Budak, 2009, s.271).

2.1.2 Evlilik

Evlenme: “Türk Medeni Kanununa göre evlenmeye ehil erkek ve kadının, yetkili kanuni merci önünde yapmış oldukları çift taraflı bir akittir” (TÜİK, 2010).

Evlilik yasalarla tanınan bir ortaklık sözleşmesidir. Evlilik, iki karşı cinsin toplum tarafından da onaylanan birlikteliğidir. Günümüzde bazı ülkeler yasalar önünde de hemsinlerin de evlilik birliği gerçekleştirmesine olanak vermektedir. İnsanların özgür iradesi ile ortak yaşama isteğidir. Evliliğin gerçekleşebilmesi için bireylerin hem fiziksel olarak hem de ruhen belli bir olgunluk düzeyine gelmeleri gerekir. Bu olgunluğa ulaşma yaşı, ülkelerin geleneklerine, göreneklerine, fiziksel konum ve

şartlarına göre de değişmektedir. (Meriç,N. Evlilik ve Aile Danışmanlığı Kuramları, Newport Üniversitesi)

Amerikan tarihinde evlilik kurumu, sosyal ilişkilerle ilgili birçok tehditle dokunan bir dokuma tezgahı gibidir. Evlilik, nesillerin cinsiyet, cinsellik, fiziksel ve sosyal üremeleri ile düzenlenmiş, tekeşli, ömür boyu süreceği taahhüt edilen bir kurumdur.

(Skolnick, A.S., Skolnick, J.H.,2003, Family in Transition, sy.178). Satir, evli olan her çiftin üç parçası olduğundan bahseder: *Sen, ben* ve *biz*. O'na göre her parça bir diğerini mümkün kılar. İlişkilerde kişiler arası sevginin sürmesi, bu üç parçadan oluşan sürecin ne kadar iyi işlediğine bağlıdır. Eşler, evlenmeden önce tek başlarına yaptıkları hayata/geleceğe dair kararlar alma, para kazanma, yemek yapma, temizlik gibi şeyleri artık beraber yapmaya başlamışlardır. Satir'e göre evliliği başlatan ilk duygu sevgi olabilir ancak evliliğin gidiş hattını belirleyen akıp giden yaşam ve koşulları ve bu sürecin nasıl yönetildiğidir. (Satir, 1988/2001, s.156).

Evlilik birliği içerisinde karı-koca ilişkisinden, ebeveyn-çocuk arasında yaşanan paylaşımdan, özellikle ülkemizde yakın çevre-akrabanın eş ilişkisine etkisinden doğan pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Bu problemlerle karşılaşan evli çiftlerin sorun çözme becerisini edinip, bunu etkin bir biçimde kullandığında, bu durum evlilik ilişkisi veya aile için bir fırsata dönüşebilmektedir. Bir beceri olarak sorun çözme, öncelikle durumla ilgili farkındalık kazanıp, öğretilenmektedir. Evlilik doyumu ve sorun çözme becerisi gelişmiş evli çiftlerin iyi oluş düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olacağı düşünülmektedir (Hamurcu, 2011, s.49).

İki birey evlilik birliği ile bir araya gelip bir çift olduklarında, daha önce tek tek ellerinde bulundurdıkları toplumsal güçleri ikiye katlanır. Evlilik için idealize edilen, iki kişinin evlilik yoluyla bir bütün olmaları, bu birleşme ile aşk, şefkat, güç ve hayattan aldıkları doyum ve keyfin yaşamları için gereksinim duydukları güce kaynak oluşturmalarıdır. Bu durumun tam tersi ile de sıklıkla karşılaşmaktadır. Çift anlaşmazlık yaşadığında, çok büyük bir enerji açığa çıkar ve bu enerji tüm aile bireylerine olumsuz bir biçimde yansır. İletişimsizlikten kaynaklanan olumsuz enerji, evli bireylerin yaşamlarını kısıtlayabilir, onları demoralize edebilir, aralarında

anlaşmazlığa, yanlış anlaşılmalara ve hatta aralarında nefretin oluşmasına neden olabilir. (Meriç,N. Evlilik ve Aile Danışmanlığı Kuramları, Newport Üniversitesi)

Batı ülkelerinde, aile bir ‘sığınak’ olarak da görülmektedir. Bu nedenle, aile kavramını araştırmak, sağlıklı bir şekilde düzenlemek amacı ile müdahalede bulunmak, aile içi disiplini sağlamak ve aileleri eğitmek için sıklıkla girişimler mevcuttur. Bu girişimler, hem aile eğitimleri yolu ile ailelerin alışkanlıklarını değiştirme gibi gözle görülür bir şekilde, hem de evlerin iç tasarımlarından çocukların eğitimine ve cinsel uygulamalar gibi dergi, televizyon ve filmlerde kendini göstererek daha üstü kapalı ve gizli etkilerle gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Dallos, R., Draper, R. 2016, Aile Terapisine Giriş)

Evlilik, bireylerin karşılıklı istekleri, emekleri ve beklenti ve hayalleriyle gerçekleşir ve hiç kimse boşanmak için evlenmez (Levinger 1970; akt: 2001 Yılı Aile Raporu). Ancak evlilikte birtakım şeyler beklendiği şekilde gitmediğinde, gerek çiftler arasında meydana gelen anlaşmazlıklar çatışmaya dönüşmeye başladığında, gerekse dış etmenler evliliği olumsuz etkilemeye başladığında kişiler evliliği bitirmeyi düşünebilir. Bu durum çiftin arasındaki duygusal bağ; cinsel uyum ve dış koşullar vb. göre de şekillenebilir. Evli olan kişilerden bazıları çözümü evliliği bitirmek olarak görürken; bazıları da sorunlarına çözüp arayıp evli kalmaya devam etmek isteyebilir. Diğer bazıları da boşanma seçeneğini kullanamadığı için evliliğini devam ettirmek zorunda kalabilir.

Evlilik ve aile hayatı, karşılıksız sevginin ilk kez tanındığı, bir başkasına güvenebilmenin ilk deneyimlerinin yaşandığı, yaşanan zorluklar ile kişiliğin en fazla geliştiği ortamdır. Bireyler temel ihtiyaçlarının çoğunu aile ortamı içerisinde karşılar. Bu nedenle sağlıklı bir aile ortamı topluma sağlıklı bireyler kazandırabilme yönüyle oldukça önemlidir. Kişinin iş hayatı ve aile hayatı arasında da bir paralellik vardır. Kişinin hayatını anlamlı kılan temel ilke ve değerler, aile hayatını anlamlı ve sağlıklı kılan temel ilke ve değerlerle benzerlik göstermektedir. Aile hayatında huzuru ve doyumunu yakalayabilen kişi, genel olarak iş hayatında da başarılı olur. Bir

iş üreticisi olarak hem kendine hem de yaşadığı topluma olan verimi artar. (Meriç,N. Evlilik ve Aile Danışmanlığı Kuramları, Newport Üniversitesi)

2.1.3. Boşanma

Karı ve kocanın sağ oldukları durumda evlenmeyi sona erdiren normal hal boşanmadır. Bu bakımdan boşanma, ‘eşler hayattayken, kanunda öngörülmüş olan bir sebebe dayanarak, birbirinin açacağı dava sonucunda evlilik birliğine hakim kararı ile son verilmesi’ olarak tanımlanabilir (akt. Dural, M., Gümüş, M.A., Öğüz, T.,2015, Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku, sy.102)

Boşanma, evlenmenin yasal olarak sona erdirilmesidir. Yani, erkek ile kadının, yeni bir evlenme yapacak şekilde hukuki bir kararla evliliklerini tamamen sona erdirmeleridir” (TÜİK, 2010).

Daha önce de bahsedildiği üzere normal şartlarda hiç kimse boşanmak için evlenmez. Birbirinden ayrı yaşamlar sürmekte olan iki birey, belki benzer belki de farklı umut, hayal ve beklentilerle yaşamlarını birleştirirler. Evlilik süreci içerisinde çeşitli sebeplerle problem, anlaşmazlık, çatışmalar yaşanabilir. Bu, son derece normaldir. Çünkü her şeyden önce aynı evlilik birliği içerisinde farklı iki insan yer almaktadır. Bu nedenle çatışmanın olmadığı evlilik olamaz. Gündelik hayatın stresi, yaşam koşullarının zorlukları bireylerin birbirinden farklı değerleri ve düşünceleriyle birleşince, tartışmalar ve hatta ilişkideki kişilerden birinde veya her ikisinde ayrılmayı istemeye varan sonuçlar ortaya çıkabilir. Ailedeki çatışma tırmanırsa bu durumdan ailedeki tüm bireyler olumsuz etkilenir ve beraberinde çocukların uyumları da bozulabilir. Böylesi bir durumda çocuklar, içine kapanabilir, çocuklarda akademik başarısızlık görülebilir, kendini suçlama ve değersiz hissetme duyguları ağır basabilir. Bunun yanı sıra bireysel uyumda zorluk yaşayabilirler ve yaşlılarıyla ilişkileri olumsuz etkilenebilir. Bu ve bu gibi nedenlerle birçok çift kendileri ve çocuklar için ayrılma veya boşanma yolunu seçmektedirler.(<http://www.antalyapsikolojikdanisma.com/Antalya-Psikolog-Evliligi-Yurutemiyoruz-Bosanma-Terapisi-Arabuluculuk-Anlasma>) Boşanma aşamasında evliliğin çekici yönleri, yerini evlilik dışındaki çekici durumlara bırakabilmektedir.

Başlangıçta evlilik ilişkisinden umulan kazançlar zamanla yerini boşanma sonrası süreçten sağlanacak kazançlara bırakmaktadır (akt. Kılıç, M.,2012 Evli çiftlerde görülen ruhsal belirtiler ile aile işlevsellik düzeyi arasındaki ilişki, Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir)

Bunun dışında çocukları için boşanma yolunu seçmeyip, evliliğini devam ettiren bireyler de vardır. Bu noktada ‘çocuk için devam ettirilen’ bir evliliğin sürmesinin de çocuk için ne derece gerekli ve sağlıklı olduğu da değerlendirilmelidir.

2.1.3.1 TMK’na göre boşanmanın hukuksal yönü

Boşanmanın çok farklı boyutları olmakla birlikte boşanmanın en belirgin hali hukuksal olarak boşanmadır. Her toplumda farklı uygulamalar bulunmaktayken, TMK’na göre boşanma nedenleri aşağıdaki gibidir:

Zina (Madde 161): TMK’na göre zina kusura dayalı, mutlak ve özel bir boşanma sebebidir. Genel anlamda zina; *eşlerden birinin, evlilik birliği devam ederken, karşı cinsten bir kişi ile cinsi münasebette bulunması* şeklinde tanımlanmaktadır Davaya hakkı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve her hâlde zina eyleminin üzerinden beş yıl geçmekle dava hakkı düşer. (Dural,M., Gümüş, M.A., Öğüz, T.,2015 Türk Özel Hukuku Cilt 3 Aile Hukuku, sy 104).

Hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış (Madde 162): Eşlerden her biri diğeri tarafından hayatına kastedilmesi veya kendisine pek kötü davranılması ya da ağır derecede onur kırıcı bir davranışta bulunulması sebebiyle boşanma davası açabilir. Davaya hakkı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve her hâlde bu sebebin doğumunun üzerinden beş yıl geçmekle dava hakkı düşer. (Dural,M., Gümüş, M.A., Öğüz, T.,2015).

Suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme (Madde 163): Eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işlerse (dolandırıcılık, hırsızlık, hileli iflas, ırza geçme vb.) veya haysiyetsiz bir hayat sürerse ve bu sebeplerden ötürü onunla birlikte yaşamaması diğer eşten beklenemiyorsa, bu eş her zaman boşanma davası açabilir.

Terk (Madde 164): Eşlerden biri, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmeyerek diğerini terk ettiği veya haklı bir sebep olmaksızın ortak konuta dönmediği takdirde ve bu ayrılık, en az altı ay sürmüş ve bu durum devam etmekte ise ve istem üzerine hâkim ya da noter tarafından yapılan ‘evine dön ihtar’ sonuçsuz kalmış ise; terk edilen eş, boşanma davası açabilir. Diğerini ortak konutu terk etmeye zorlayan ya da haklı bir sebep olmaksızın ortak konuta dönmesini engelleyen eş de terk etmiş sayılır olarak kabul edilir. Dava hakkı olan eşin istemi üzerine hâkim, yapacağı ihtarda terk eden eşe iki ay içinde ortak konuta dönmesi gerektiği ve dönmemesi hâlinde doğacak sonuçlar hakkında yazılı uyarıda bulunur. Bu ihtar gerektiğinde ilân yoluyla yapılabilir. Ancak, boşanma davası açmak için belirli sürenin dördüncü ayı bitmedikçe ihtar isteminde bulunulamaz ve ihtardan sonra iki ay geçmedikçe dava açılması mümkün değildir.

Akıl hastalığı (Madde 165): Eşlerden biri akıl hastası olup da bu nedenle ortak hayat diğer eş için yaşanılmaz hâle gelirse, hastalığın geçmesine imkan bulunmadığı resmî sağlık kurulu raporuyla tespit edilmek şartıyla bu eş boşanma davası açabilir. Şartların dava açıldığı anda devam etmesi halinde, dava her zaman açılabilir, herhangi bir hak düşürücü süre yoktur. Davanın açılabilmesine tek engel durum, mevzu bahis akıl hastalığının iyileşmesi olabilir.

Evlilik birliğinin sarsılması (Madde 166): Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelden sarsılmış olursa, eşlerden her ikisi de boşanma davası açabilir.

Evlilik birliğinin temelden sarsılmış olması ile kastedilen, eşler arasında büyük fikir ve duygusal ayrılıkların olması durumudur. Bu haller çoğunlukla ‘geçimsizlik’ olarak da ifade edilir.

Evliliklerin sona ermesinde; genel olarak genç evlilik yaşı, düşük eğitim düzeyi, iş yaşantısı ve hayat koşullarının zorlayıcı etkilerinin ve çocuğun beklentilerini karşılayıp onun bakımına zaman ayırmaya çabalamak ve bunlara bağlı olarak

çiftlerin yoğun stres altında olmaları gibi nedenler sıralanabilir (akt. Aktaş, Ö. (2011) Boşanma Nedenleri ve Boşanma Sonrasında Karşılaşılan Güçlükler (Yüksek lisans tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir). Bunun yanı sıra tarafların birbirilerinden beklentilerinin karşılanamaması, belki de iletişim sorunları nedeni ile beklentilerin ifade dahi edilememesi, sevgi ve saygının azalması, sevgi azalmamış olsa dahi sevgiyi ifade şekillerinin sekteye uğraması, kültürel farklılıklar, cinsel sorunlar, güç mücadelesi, maddi sıkıntılar, kötü alışkanlıklar, ilişkiye dışarıdan –eş, dost, akraba vb.- müdahalesi, ilişkide üçüncü bir kişinin varlığı yani sadakatsizlik bunlardan bazıları olarak belirtilebilir. Ekonomik güçlükler, sağlık sorunları, işsizlik, alkol, kumar ve uyuşturucu madde kullanımı, çocuklara ve eşlerin ailelerine ilişkin sorunlar, ilgisizlik, kıskançlık, vb. gibi pek çok değişkenin eşler arasındaki anlaşmazlıkla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, eşler arasındaki yaş farkı, çocuk sayısı, kadının çalışıp çalışmaması, eşlerin evliliklerinin ideal evlilik anlayışlarına uygun olup olmama derecesi ile evlilikte yaşanan çatışma düzeyinin ilişkili olduğu bilinmektedir (akt. Kılıç, M.,2012).

2.1.3.2 Boşanmanın altı istasyonu kuramı:

Bohannon (1968); boşanmanın 6 paralel süreçten oluştuğu görüşündeydi. Bu aşamalarda yaşanan sıkıntılar, farklı zamanlarda ve farklı yoğunluklarda oluşmaktadır. Her bir boyut (istasyon) birbiriyle ilişki içerisindedir. Bu altı istasyon şunlardır:

1) Duygusal Boşanma: Çiftlerin ayrılmaya karar vermesiyle birlikte başlar ve ilişkilerinin bitmiş olduğunu kabul etmesiyle sona erer. Bu anlamıyla duygusal boşanma çiftlerin ilişkinin bitmesinin gerekli olduğunu kabul etmelerine dayanır. Boşanma ilişkisinin duygusal etkisi düşmanlık duygusudur. Duygusal boşanma evliliğin çözülme sürecidir. Bu evrede en az eşlerden birinde; evlilik ilişkisinde duygusal isteklilik ve arzular önemli bir ölçüde azalır. Aile birliği işlevini devam ettirmesine rağmen ilişkinin kalitesi düşmüştür. Eşlerin birinde bilinçli ya da bilinçsiz geri çekilme ve ilgide azalma görülür. İlgideki azalma hoşnutsuzluk periyodunu getirir daha sonra ise uyuşmazlık, tartışmalar ve baskın yıkıcı davranışların görülmeye başlamasıyla taraflardan birine boşanma ile ilgili bir endişe

yerleşmeye başlar. Bu noktada sürmekte olan evlilik ilişkisi birçok açıdan bozulmaya başlar. Bir taraf boşanmayı isteyebilir, diğer tarafsı bunu istemeyebilir.

2) Ruhsal Boşanma: Ruhsal boşanma; kişiliğinden kendinin ayrışması ve eşin yokluğunun etkisi anlamındadır. Bu süreç, boşanmış kişinin tekrar kendine olan güvenini kazanmasına ve tamamen özgür ve güvenli bir hal kazanıncaya kadar sürer. Ruhsal boşanma, boşanma sürecinin en önemli istasyonlarından biridir. Bu evrede birbirinden yeni ayrılmış olan eşlerin her ikisi de, kendine yeterlilik ve bağımsızlık ve güvenlerini pekiştirmeye çalışırlar.

3) Ebeveyn Olarak Boşanma: Boşanmanın en sıkıntı veren yanı ebeveyn olarak boşanmadır. Ebeveyn boşanması anne babanın birbirinden boşanmasıdır, bu durum çocuklarından boşanmaları anlamına gelmez. Boşanma sonrası süreçte çocuğu, anne babayı belki de en fazla etkileyecek olan sonuçlar ebeveyn olarak boşanma evresinden kaynaklanır.

4) Ekonomik Olarak Boşanma: Ekonomik olarak boşanma evresi, evli çiftin ekonomik varlığının ve borçların nasıl paylaşılacağı ile ilgilidir. Bu boyut da yine eşler arasında en fazla tartışma ve fikir ayrılığına yol açabilecek bir evredir. Boşanmanın ekonomik boyutuna getirilen çözümler boşanmanın diğer boyutlarını da etkileyebilir. En iyi koşullarda bile ekonomik ayrışmalar zordur. Çünkü belki de yıllar içerisinde ortak olan finansal güçleri bir daha birleşmemek üzere paylaşılmalıdır. Bu boyuttaki anlaşmazlıklar çiftlerin duygusal süreçlerini de daha olumsuz yönde etkileyebilir. Eşler duygusal ve sosyal boşanma süreçlerini daha az sorunlu bir duruma getirebilirlerse ekonomik işbirliği de kolaylaşacaktır.

5) Yasal Boşanma: Yasal boşanma, boşanma boyutları içinde en anlaşılabilir boyuttur. Bu evre evli çiftin hukuksal olarak birbirinden ayrılması anlamına gelir. Bu durum, boşanan tarafların yaşadıkları ülkenin kanunlarına göre düzenlenmektedir.

6) Sosyal Boşanma: Sosyal boşanma boyutu, boşanan kişinin çevresindeki diğer insanlarla olan ilişkisini yeniden düzenlemesini içerir. Daha önceden çift olarak katınılan gerek arkadaş gerekse aile toplantılarına artık bekar bir kişi olarak katılmaya başlanır. Bu yeni statü, yeni rolleri de beraberinde getirir. Bu

süreç, gerek kadın gerekse erkek için oldukça zor olabilir. Özellikle ülkemiz ve benzeri ülkelerde özellikle kadınlar bu süreci oldukça zorlu geçirebilmektedir. Boşanmış bir kadın bazen ailesinin yanına dönmekte zorlanabilmekte, diğer bir seçenekte ise maddi olarak yaşamını idame ettirmekte sıkıntılar yaşayabilmektedir. Erkekler içinse yine aile yanına dönmek içerisinde zorluklar barındırırken; kendi öz bakımını gerçekleştirmekte ve yaşam alanının bakımını sürdürmekte özellikle de ileriki yaşlarda zorluklar yaşanabilmektedir. Boşanma olgusundan yalnızca eş ve çocuklar değil; bununla birlikte çevredeki etkileşimde olunan diğer insanlar, aile, arkadaşlar, iş arkadaşları, komşular ve akrabalar da boşanmanın etkileri ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu süreçte bu kişilerle iletişimin kesilmesi, uzaklaşma söz konusu olabilir ve bununla birlikte sosyal yas süreci yaşanabilir. Sosyal boşanma süreci dalgalı bir etkiye sahiptir. Yani etki katman katman uzak çevreye doğru yayılmaya devam eder (Kılıç, M.,2012).

Weiten (1986) ise evlilikte çatışmaya neden olabilecek sorunları şöyle sıralamıştır: (akt. Canel, N.2011,sy.33)

1. Eşlerin çatışma yönetimi ve sorun çözme becerilerinde eksiklikler,
2. Evliliğe yönelik gerçekçi olmayan beklentiler,
3. Ailedeki rol dağılımı konusunda eşlerin birbirlerinden farklı beklentilere sahip olması (kimin yemekleri yapacağı, kimin ev dışında çalışacağı, kararları kimin alacağı vb.),
4. Cinsiyet farklılığından kaynaklanan farklılaşmayı ayırt edememe (kadınlar ve erkekleri ilgi, davranış, alışkanlık vb. genel farklılıkları),
5. Ekonomik sorunlar (mevcut paranın nereye harcanacağı, ne kadar para harcanacağı, ne kadarının biriktirileceği vb.),
6. Eşlerin aralarındaki iletişimin yetersiz veya hatalı olması,
7. Akrabalara ilişkin sorunların evlilik ilişkisine yansıtılması,

8. Cinsel sorunlar (cinsellikle ilgili beklentileri ifade edememek, cinsel rahatsızlıklar, zorlayıcı tavırlar vb.),

9. Çocukların büyütülmesi ve disiplini ile ilgili fikir, davranış ve tutum farklılıkları (çocuğun gideceği okul konusunda görüş farklılıkları, eşlerden birinin diğerinin çocuğu şımarttığını düşünmesi vb.),

10. Din, mezhep, kültür, ahlak, politik görüş farklılıklarından kaynaklanan sorunlar,

11. Eşlerin birbirleri için yeterince zaman ayırmamaları,

12. Eşlerden birinde kötü alışkanlık olması,

13. Eşlerden birinde psikolojik rahatsızlığın olması,

14. Diğer (çiftin çocuk sahibi olamaması, çocuk sayısı hakkında anlaşamamak, eşlerden birinin işkolik olması, aldatma, vb.)

Batı dünyasında, boşanma geleneksel olarak kişilerle ilgili şanssız bir olay, aile sistemiyle ilgili bir başarısızlık olarak görülmekteydi. Ancak son yıllarda, Amerika’da ve diğer Batı ülkelerinde, ayrılık ve boşanmaya dair tutumlar değişmiştir. Amerika, İngiltere, Fransa ve İsveç’de gibi ülkelerde de boşanma giderek daha kabul edilir bir hal almıştır (Eshleman, J.R., The Family, 2003). Birçok Batı ülkesinde olduğu gibi İngiltere’de de evliliklerin %40’ından fazlası boşanma ile sonuçlanmaktadır. Birçok insan evlenmeyi tercih etmemekte, bunun yerine birlikte yaşamakta ya da tek ebeveyn olmayı seçebilmektedir. Bunun yanı sıra aynı cinsten ebeveyn olan çiftler giderek artmaktadır. (Akt. Dallos, R., Draper, R. (2016). Aile Terapisine Giriş Sistemik Teori ve Uygulama, sy. 5) tek ebeveynli ailelerin sayısı son yıllarda özellikle batı ülkelerinde oldukça artmıştır. Bu durum genellikle tek ebeveynin anne olduğu ailelerdir (Brown, J.H., Christensen, D.N., (1998), Family Theraphy Theory and Practice).

Ülkemizde boşanma zaman içinde giderek artan bir grafik sergilemektedir. Bu durum son on yıla kadar ülkemizde sorun olarak algılanabilecek boyutta değildi.

Ancak boşanma, 2000’li yıllardan sonra hem sayı hem de oran olarak artış göstererek aile kavramının önemi bireylerde ve toplumda ortaya çıkan hasarla birlikte gündeme gelmiştir (aile.aile.gov.tr). Bununla birlikte ülkemizde ailenin sağlıklı yapılanması ve sağlıklı işleyişinin devamı için yapılan çalışmalar arttırılmıştır. Bu konudaki farkındalık çalışmaları, eğitimler, danışmanlıklar gibi hizmetlere ağırlık verilmiştir.

Evlilik içi anlaşmazlıkların boşanma noktasına gelmeden aşılabilmesi gerekmektedir. Bunun için de evli bireylere evlilik içi çatışma sürecini yönetebilme becerisinin kazandırılabilmesi önemlidir. Boşanma kaçınılmaz ise de boşanmaların bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirebilmek ve boşanmanın toplumsal boyutta bir sorun olarak gündeme gelmesini engellemek amacıyla, aileler ekonomik ve sosyal açıdan desteklenmelidir. Boşanma sürecinde ve boşanma sonrasında kişilere ve çocuklarına psikolojik destek hizmetleri, hukuki rehberlik ve destek hizmetleri, ekonomik destek hizmetleri sunmak oldukça önemlidir. Boşanmış kişiler eğer çocuklarına bakacak durumda değillerse onları ekonomik olarak desteklemek, acil kurum bakımı hizmetleri sunmak, bu çocuklara eğitim hizmetlerinde kolaylık sağlamak, boşanmış kişilere ayrımcılık yapmamaları için toplumu eğitmek ve bilinçlendirmek toplum sağlığı açısından gerek ve önem arz etmektedir. Ayrıca toplumun her kesimine en kısa yoldan ulaşabilmek için de medya ve kamu spotları aracılığıyla, boşanma konusunda toplumun bilinçlendirilmesine de öncelik verilmelidir (2001 Yılı Aile Raporu;www.aile.gov.tr).

Canel’e göre (2011, sy30-31) uzun süren evlilikler, çiftin çatışmaları çözme becerisinin bir sonucudur. Çünkü daha önce de değinildiği üzere çatışma olmayan evlilik olamaz. Eşler arasındaki iletişimin kalitesi ve çatışmayı çözme konusunda gösterecekleri doğru yöndeki çaba ailedeki tüm bireyleri etkileyecektir. Bu noktada aile üyelerine düşen en önemli görevlerden biri, birbirlerini daha iyi tanıyıp daha iyi anlamaya çalışarak çatışmayı nasıl etkili bir şekilde çözebileceklerini öğrenmektir. Burada önemli olan ailenin anlaşmazlıklar, çatışma veya problem yaşaması değil, bu duruma gösterdiği tepkinin ne olduğudur. Sağlıklı aile yapısında çatışma yıkıcı değil yapıcı yollarla çözümlenmektedir. Bu tip ailelerde aile bireyleri, sorunu daha büyük bir hal almadan çözme konusunda istekli ve motivedir. Sağlıklı ailede yaşı ne olursa

olsun problemin çözümü konusunda herkesin önerilerine ve bakış açısına yer verilmelidir. Her bir fikir ve öneri problemin çözümü konusunda etkin yer almayabilir ancak her aile üyesinin fikrini beyan edebilmesi, fikrinin sorulması onun aileye aidiyetini güçlendirir ve kendini değerli hissetmesini sağlar, özgüveninin gelişmesine katkıda bulunur. Her bireyin çatışmaya verdiği tepki diğerlerinden farklıdır. Sağlıklı aileler problemlerini çözme konusunda kendilerine güven duymakta ve problemlerini çözümsüz olarak algılamamaktadırlar. (Canel, A.N., (2011) ,s.30-31).

Sevim’e (1999) göre ise evlilik yaşamı eşler arasındaki etkileşim ve iletişim temeli üzerinde kuruludur. Eşlerin duygusal olarak birbirlerine bağlı olduğu varsayılır, aynı yaşam alanını paylaşırlar ve aile ile ilgili kararlarda ortak sorumluluk yüklenmelidirler. Bununla birlikte son derece doğal olarak, evli çiftler arasında çeşitli nedenlerle (sorumlulukların paylaşılması, rol ve görevler, çocukların yetiştirilme tarzı, vb.) sorunlar da ortaya çıkabilmektedir. Evlilikte ortaya çıkan sorunların niteliği aileden aileye değişebilmekte, bu sorunların yoğunluğu ise evlilik süresine ve eşlerin kişilik özelliklerine göre de farklılık göstermektedir. Ancak evlilik içi sorunların varlığı kabul edildikten ve çözüm aile içerisindeki bireylerin çabasıyla çözülemediğinde dışarıdan yardım alma konusundaki yaklaşım henüz idealize edilen boyuta ulaşamamıştır. Eşler bazen sorunlarının başlangıç dönemlerinde, bazen çatışmaları şiddetlendikten sonra, bazen de boşanma düşüncesi belirtmeye başladığında yardım aramaktadır. Eşlerin evliliklerindeki sorunları çözmek amacı ile yardım gereksinimlerini karşılamak amacıyla, “ Evlilik Terapisi ” adı altında özel bir uzmanlık alanı doğmuştur. Evli bireyler, bu alanda çalışan psikolojik danışmanlar ve evlilik terapistleri ile birlikte sorunlarına çözüm aramaktadırlar (Sevim, 1999).

2.1.4 Aile Danışmanlığı

Birey, iç ve dış çevresiyle olan karşılıklı etkileşimde bazen uygun seçimi yapmak, doğru kararı vermek ve uygun davranışı sergilemekte güçlük yaşayabilir. Bu güçlüklerin bir kısmını kendi yetenek, bilgi ve birikimleriyle çözüme götürebilir.

Bazılarının çözümünde ise bir başkasının yardımına ihtiyaç duyabilir (Tan, H. 1992, Psikolojik Yardım İlişkileri Danışma ve Psikoterapi)

Aile danışmanlığı, *‘aileyi oluşturan bireylerin bir araya gelmesi ve paylaştıkları sorunları birlikte çözmeye çalışmaları üzerine kurulan ve bu doğrultuda Aile Yasası çerçevesinde gerçekleştirilen psikolojik danışmanlık hizmetine’* denir. (www.meb.gov.tr)

Evlilik ve aile danışmanlığı son 60 yıldır gelişmekte olan bir alandır. Evliliğinde şiddetli sorunlar yaşayan eşlere yönelik psikolojik yardım; iletişim, uzlaşma, problem çözme becerilerini geliştirme, benlik gelişimi, fiziksel ve duygusal yakınlığın artırılması, bireysel yaşam kalitesini ve evlilik kalitesinin gelişimini sağlama gibi müdahaleler içerir (Gottman,1995).

Leahy (2004) ise, çift görüşmelerini ‘ çiftlerin yıkıcı etkileşim yapılarını değiştirmeye yönelik geleneksel davranışçı evlilik terapisi prosedürleri ve ilişki çatışması ve sıkıntısına katkıda bulunan otomatik düşünceleri değiştirmeye yönelik bilişsel terapi kavram ve prosedürleri ile ikili ve daha geniş aile gruplarının işleyişine yönelik aile sistemleri kavramlarının bir birleşimi’ olarak tanımlar. (akt. Küçükçelik, Z.M.(2015). İlişkiye dair inançlar ve bilişsel çarpıtmaların evlilik uyumuna etkisi. Yüksek Lisans Tezi)

Çift terapisi, ruh sağlığı alanına nispeten yeni girmiştir. Din adamlarına danışma konteksinden kaynaklanır ve aile rehberliğinin bir parçasıdır (Yalom, I.D.,2014 Evlilik Terapisi, sy.15). Whitake'a göre çift ve aile terapisi, terapistlerin kendi kişisel gelişimlerine etkin olarak katıldıkları bir yoldur. Hatta terapi, aileye olduğu kadar terapistte de yardımcı olabilir. Whitaker çift ve aileleri tedavi etmez, terapiyi yeniden organizasyon ve yeniden entegrasyon sonucunda oluşabilecek değişimin çift veya aile ile birlikte yaratılması süreci olarak görür (aktaran: Becvar & Becvar, 2003).

Aile terapisi araştırmaları ise mevcut önemini halen korumasına rağmen; bunların gerçek hayatla ilgili çalışmalar olup olmadığıyla ilgili soru işaretleri mevcuttur. Aile terapisi araştırmalarının oldukça zor çalışmalar olduğu ve henüz bilinmeyen bir çok

noktasının olduğu aşıkardır. Aile terapisi çalışmalarında ‘çiftler arasında güveni inşa etmek’ oldukça önemli bir yer arz etmektedir. Aile terapisinde ortaya çıkan en büyük engellerden biri de terapi esnasındaki deneyimlerin gerçek hayata yansıtılamaması korkusudur. Bu korku, değiştirilemeyen çevre koşulları göz önüne alındığında oldukça haklı bir korkudur (Sexton, T.L., Datchi, C.,2014, The development and evolution of family therapy research: its impact on practice, current status and future directions)

Aile danışmanlığı kavramı özellikle son dönemde oldukça popüler bir hal almıştır. Bu popülerlik özellikle özel sektör alanında, evlilik terapisi, çift terapisi gibi farklı türleri de beraberinde getirmiş ve yaygınlaşmıştır. Aile ve Sosyal Politikalar Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Aile Danışma Merkezleri Yönetmeliği’nin dördüncü maddesine göre; aile danışmanlığı, aile danışma merkezleri aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

Aile danışmanlığı; ‘aile bireylerinin içinde geliştikleri veya işlevlerini yerine getirdikleri aile sistemini veya ilişkide bulundukları diğer sosyal çevreleri değerlendirmeye dayanan ve bu anlayıştan yola çıkarak bireylere, çiftlere veya ailelere sorunlarının çözümüne dönük değişim ve gelişime yönelik özel teknik ve stratejileri içeren hizmet’ tir.

Aile danışma merkezi ise; ‘ailenin gelişmesi ve güçlenmesi için; bireylerinin katılımcı, üretken, kendine yeterli hale gelmesi ve sorun çözme kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici hizmetler veren kuruluş’ tur.

Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Boşanma sürecinde çiftlerin ve çocuklarının karşılaştığı sorunlar ve bunların çözümüne yönelik aile destek ve aile danışmanlık hizmetleri başlatılmıştır. ‘Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı’ olarak adlandırılan bu hizmette, aile danışmanları aile mahkemeleri ile işbirliği içerisinde olup, boşanma talebi ile mahkemeye başvuran çiftlerden uygun ve istekli olanlar ile aile danışmanlığı hizmeti kapsamında ücretsiz danışmanlık

alabileceklerdir. Birkaç pilot ilde başlatılan bu uygulamanın ülke geneline yaygınlaştırılması planlanmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından verilen Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı Hizmeti; Boşanma Öncesi Danışmanlık, Boşanma Sürecindeki Destek ve Danışmanlık Hizmetleri ve Boşanma Sonrası Destek ve Danışmanlık çalışmaları olarak üç başlık altında toplanmaktadır.

Aile içi iletişim sorunları kaynaklı boşanma noktasına gelen ancak eşi ile ortak karar ile aile danışmanlığını almak için başvuru yapan ailelere yönelik verilen hizmetlerin içeriği şöyledir:

Aileye sağlıklı iletişim kurmayı öğretmek,

- Çatışmayı yönetme becerilerini kazandırmak,
- Eşlerden birinin psikiyatrik rahatsızlığı var ise gerekli yönlendirmeleri yapmak,
- Ailenin sistemlerinin yeniden yapılandırılması sürecinde çocuklarıyla ilgili yaşadıkları sorunların çözümü yönünde danışmanlık yapmak,
- Gerek var ise öfke kontrolü becerilerini kazandırmak,
- Boşanma sonrası tek ebeveynin yaşadığı sorunlar ve çocuklarla ilişkilerinin düzenlenmesi ile ilgili olarak danışmanlık yapmak.
- (www.aile.gov.tr)

Boşanmak isteyen bireylerin sadece dörtte biri profesyonel yardım aramaktadırlar ve bunu da ciddi sorunların ortaya çıkmasından ortalama 6 ay sonra yapmaktadırlar. Evlilikte çoğu kez kaçınılmaz olarak karşılaşılan zorluklar göz önünde bulundurulduğunda, bu kadar az sayıda kişinin ilişkilerini kurtarmak adına yardım aradığını görmek oldukça şaşırtıcıdır.

(<http://www.antalyapsikolojikdanisma.com/Antalya-Psikolog-Evliligi-Yurutemiyoruz> Bosanma-Terapisi-Arabuluculuk-Anlasma)

Boşanmak istemenin birçok nedeni olabilir. Boşanmayı isteyen eşlerin sorunları bir anda değil, uzun bir sürede oluşmuş sorunlardır ve bu sorunlar kişilerin ilişkisi sonlandırmak isteyecekleri kadar tahammül edilemez noktaya varmıştır. Bu noktada şu gerçekten ilginç bir noktadır; çiftlerin birbirleri ile evlenmeyi seçme nedenleri ile boşanmayı düşünme nedenleri benzerdir.(<http://www.antalyapsikolojikdanisma.com/Antalya-Psikolog-Evliligi-Yurutemiyoruz-Bosanma-Terapisi-Arabuluculuk-Anlasma>) Şöyle ki; eşi ile evlenmeden önce ‘ne kadar sahiplenici, onun yanında kendimi çok güvende hissediyorum, beni koruyor kolluyor, kıskanıyor, bu adamla evleneceğim’ diyen bir kadın; o adam ile evlendikten seneler sonra ‘bana nefes aldırıyor, çok kıskanç, her anımın hesabını veriyorum yeter artık’ diyerek boşanmayı düşünebilir.

Öte yandan, ilişkiye karşı memnuniyetsizlik hisseden, psikolojik danışma yardımı için başvuran veya boşanan kişiler genellikle spesifik bir sorundan söz etmezler. Bu kişiler, daha çok, ilişki ve iletişim sorunları yaşadıklarını söylemekle yetinirler. Hatta tüm sorunlarını ‘geçimsizlik’ adı altında tek bir sözcükle de ifade edebilirler. Aile mahkemelerinde birçok boşanma dosyasında boşanma nedeni olarak *geçimsizlik* geçmektedir. Ancak bu sözcüğün altında onlarca birbirinden farklı neden ve hikaye yatmaktadır.

Aile danışmanlığı hizmetinde en önemli süreçlerden biri de ‘değerlendirme’ sürecidir. Kline (2000)’a göre ‘değerlendirme’, davranışı tahmin etmeye yardım etmesi adına kullanılır. Genellikle değerlendirme birçok metodu (geçmiş görüşmesi, objektif testler, davranışsal gözlemler vb.) içerir.

Değerlendirmesiz aile danışması haritasız araba kullanmaya benzer. Danışmanın aile üyelerinin nerede olduğunu, an itibarı ile ne noktada olduğunu ve nereye gideceklerini bilmesi gerekir. (Ahmad, R., Ghanbaripناه, A., Mustaffa, S.(2012) Assesment in family counseling)

2.1.4.1 Aile Danışmanlığının Tarihi

Evlilik ve aile terapisi ile ilgili ilk kurslardan biri 1934’te Chapel Hill’deki North Carolina Üniversitesi’nde teklif edilmiştir. 1942’de The American Association of

Marriage and Family Theraphy kurulmuştur. 4 yıl sonra ise Katolik Kilisesinin Evlilik hazırlığı programı Archdiocese/Chicago'da başlamıştır. 1960'lardan önce çiftlerin birlikte değil; tek başlarına danışmanlık, çözüm aramaları daha yaygınken; günümüzde çiftlere aile danışmanlığı uygulamaları olabildiğince birlikte verilmektedir. (<https://txwes.edu/academics/school-of-education/graduate-counseling>)

Aile danışmanlığı 2. Dünya Savaşı'ndan sonra hızlı bir gelişme göstermiştir. Aile dinamiklerine dikkati ilk çeken kişi Freud olurken, aile dinamiklerini ilk kez ayrıntılı olarak inceleyen Alfred Adler olmuştur. Alfred Adler 1920 yılında ilk aile eğitim merkezlerini kurmuştur. (Kuzgun, 1991, akt nazlı)

Aile Danışmanlığı kavramına ve hizmetine 1940 yılından sonra Amerika Birleşik Devletlerinde rastlanmaya başlamıştır. Aile Danışmanlığı'nın temellerinin atılmasında üç sosyal oluşumun etkisi büyüktür. Bunlardan biri The American Association for Marriage Counselor (AAMC)'nin 1942 yılında kurulmasıdır. İkinci sosyal etmen ailesinde şizofreni rahatsızlığı olan aile üyeleri ile çalışmaların başlatılmasıdır. Üçüncü etmen ise 2. Dünya Savaşı'dır. Bu savaş milyonlarca aileyi sıkıntıya sokmuş; yardıma muhtaç hale getirmiştir. 1946 yılında Ulusal Zihin Sağlığı Anlaşması imzalanmıştır ve bu anlaşma ile ailelerin zihin sağlığı ile ilgili çalışmalar hız kazanmıştır. (Gladding, 1998, akt Nazlı)

1950-1959 yılları arasında aile danışmanlığı alanında etkili olan kişilerden bazıları Murray Bowen, Nathan Ackerman, Gregory Bateson'dur. 1960-1969 yılları arasında aile danışmanlığında oldukça hızlı bir gelişme görülmüştür. Aynı zamanda birçok teori ve kavram ortaya çıkmıştır. Bu on yılda özellikle Jay Haley, Salvador Minuchin, Virginia Satir, Cari Whitaker etkili olmuştur. 1970-1979 yılları arasında (The American Association For Marriage And Family Therapy ve American Family Therapy Association) derneklerinin üye sayısı hızla artmıştır. 1974'de Journal of Marital and Family Theraphy dergisi yayınlanmaya başlamıştır. 1970'lerin başında Avrupa 'da özellikle İngiltere ve İtalya'da aile danışmanlığı ile ilgili çalışmalar hız kazanmaya başlamıştır ve bu çalışmalar Amerika'da da etkisini göstermiştir. 1980'li

yıllarda özellikle kadın araştırmacıların çalışmaları dikkati çekerken; 1990'larda birçok yeni teori aile danışmanlığı alanında yerini almıştır. (Gladding,1998,akt: Nazlı,2001:6).

Evlilik ve aile terapisi son 60 yılda muazzam bir şekilde gelişme göstermiştir. Daha önceleri psikiyatrinin bir kolu olarak doğmuş; bugünlerde ise AAMFT'nin lisanslı, profesyonel ve 24,500 üyesi olan bir organizasyonudur. (Broadbent, C.L., Doctoral dissertation research in marriage and family therapy, Utah State University)

Aile, karı-koca ve çocuklardan fazlasını ifade eder. Aile üyeleri arasındaki etkileşim ve iletişim örüntüleri de ailenin bir bireyi gibidir ve onlar da danışmanlık sürecine alınmalıdır. Bireysel danışmanlık sürecinde bu örüntüler göz ardı edilebilir. Aile danışmanlığında ise aile üyeleri ile gerektiğinde birlikte görüşülerek aralarındaki olumlu ve olumsuz etkileşim şekilleri gözlemlenmelidir. Özgüven (2004:4) de aile danışmasının, bireysel danışmadan önemli düzeyde farklılık gösterdiğini vurgular. Aile danışmasında tek kişi yerine bütün aile üyelerini aynı zamanda danışmaya almak gibi biçimsel bir durum değişikliğinden ziyade, çok boyutlu olarak ailelerin güdü ve amaçları da ele alınır. Uzmanın en ufak bir farklılık gözlediği herhangi bir duygu durumu (kaygı, korku, duygulanma vb.) ya da başka bir belirtiyi sadece bu davranışları gösteren tek bir kişinin konusu olarak almayıp, bütün ailenin bir durumu olarak alıp işler. (Baltacı, G. (2010). Aile danışmanlığı hizmetinden yararlanmak isteyen evli kadınların nitelikleri, Yüksek Lisans Tezi)

2.1.4.2 Aile Danışmanlığının Gerekliliği ve Dayanakları

Evli çiftler ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında, daha önceden evlenmiş, genç yaşta evlenmiş, ebeveynleri boşanmış, evlilik öncesi birlikte yaşamış, evlilik öncesi çocuk sahibi olmuş çiftlerin evliliklerini uzun süre sürdürmeleri diğer çiftlere göre daha az muhtemeldir. Bununla birlikte, kötü giden bir evliliği olan kişilerin herhangi bir sağlık problemi yaşama riskleri, diğerlerine göre daha yüksektir. Sağlık İstatistikleri Ulusal Merkezi'ne göre Amerika'da evliliklerin boşanma ile sonuçlanma oranı %40'tan %60'a yükselmiştir. Yani neredeyse evliliklerin

yarısından çoğu boşanma ile sonuçlanmaktadır (Norwell, K. 2009, A study of premarital counseling and communication skills in newly couples, Master Science University of North Texas)

Fenell ve Weinhold (1989, akt. Nazlı), aile danışmanlığının gerekliliğini aile ile ilgili en yaygın sorunları temel alarak şu başlıklar altında toplamaktadır:

1. Eşlerin her ikisinin de çalışıyor olması

Günümüzde ekonomik sorunlar nedeniyle her iki eşin de çalışması gerekebilmektedir. Ancak her iki eşin de çalışması, birtakım sorunlara neden olabilmektedir. Böylesi sorunlarda danışma sürecinde tartışılan konular şunlardır:

- ☐ Ev işlerinin paylaşımı ile ilgili problemler
- ☐ Çocuk bakımı ile ilgili problemler
- ☐ Evin geçiminin sağlanması ile ilgili problemler

Her iki eşin de katıldığı danışma sürecinde, onların ihtiyaçlarını ve ilgilerini belirlemek ve bunu her iki eşin de duymasını sağlamak önemlidir. Bu noktada eşlerle birlikte konu tartışılıp, yeni davranış ve kurallar belirlenebilir. Her iki eşin ihtiyaçları dikkate alınırsa ve her iki eş de uzlaşma için motive ve gayretliyse uzlaşma, anlaşma ve sürekli değişimin olması mümkün olabilir.

2.Evlilikte ilişkisinde bozulma

Eşler ciddi anlaşmazlıklara düşmelerine karşın bunları çözebilmek için gerekli olan sorun çözme ve iletişim becerilerine sahip olmayabilirler. Bu son derece normaldir. Eşlerin her ikisi de hem bireysel hem de birlikte danışmaya katılabilmelidir. Bu oldukça önemlidir. Yalnızca tek bir eşle yapılan bireysel danışma evlilik ilişkilerini iyileştireceği yerde, bozabilir. Çünkü bireysel danışma

sonucu eşlerden birisi bir gelişme ve değişme yaşayacağından, bu gelişim evlilik ilişkilerinde bozucu etki yaratabilir ve evlilik boşanma ile sonuçlanabilir.

3. Tek ebeveynli aileler

Tek ebeveynli aile için çocuğuna hem manevi olarak hem de ekonomik olarak yetebilmek oldukça zordur. Yalnız kalan ebeveyn (anne veya baba) aşırı stres altında olduğu için kendisini kontrol etme duygusunu, kendine olan özgüvenini kaybedebilir. Yapılacak olan danışma ebeveyne özgüven kazandırıp, ilerideki hayatında kendisi ve çocuğu için izleyebileceği alternatif yollar hakkında yeni ufuklar kazandırabilir. Bununla birlikte çocuğun bakımı, vesayeti, çocuğun diğer ebeveyni tarafından ziyaret hakkı ile ilgili konular bu tip ailelerde çok belirgin sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Eşlerin her ikisini de danışma sürecine almadan bu sorunların çözümüne yardımcı olabilmek son derece güçtür. Ancak maalesef boşanma sonrasında her iki ebeveyni de danışmanlık sürecine katabilmek de oldukça güç olmaktadır.

4. Madde bağımlılığı

Ailenin bir üyesi madde bağımlısı olduğunda, ailenin diğer üyelerinin bu durumdan etkilenmemesi olası değildir. Ayrıca aile üyeleri arasında madde bağımlılığı davranışını sürdürmeyi destekleyen davranış kalıpları gelişmiş olabilir. Örneğin, çocuklar aşırı derecede sorumlu olabilirler ve anne, babanın görevlerini üstlenebilir ya da anne ya da baba ister istemez birbirinin rollerini benimsemiş olabilir. Ya da madde bağımlısı kişinin eşi ortak bağımlı (co-dependent) olarak nitelendirilebilecek bir davranış biçimi geliştirebilir. Bu kavram, *'bağımlı eşinin davranış bozukluğu ile ciddi bir biçimde mücadele etmeyi göze almayarak, sırf evlilik ilişkisini sürdürmek için büyük bir nevrotik ihtiyaç içinde olan kişiyi'* tanımlar. Böylece farkında olmadan ortak bağımlı, madde bağımlısının mevcut sorununu devam ettirmesine aslında yardımcı olur. Madde bağımlılığı sorunları ile ilgili olarak bağımlı eş ve diğer aile üyeleriyle danışma, son derece önemli bir ihtiyaçtır.

5. Çocukların okuluyla ilgili sorunlar

Çocuk kaynaklı problemlerde, danışmanlık sürecinde çocukla görüşmenin yanı sıra aile üyeleri ile özellikle de ebeveynleri ile görüşmek olmazsa olmazdır. Soruna ilişkin doğru bir değerlendirme yapabilmek için anne, baba, kardeşler ve öğretmenleri danışma sürecine almak gerekmektedir. Eğer mümkün ise okulun rehber öğretmeni ile eşzamanlı çalışmak danışmanlık verimini arttıracaktır.

6. Çocuğun disipline edilmesi ile ilgili sorunlar

Çocuğun davranışlarının nasıl disipline edileceği ve çocuğun nasıl yönlendirileceği anne ile baba arasında zaman zaman anlaşmazlık yaratabilir. Bu anlaşmazlık, çözümlenemezse aile ve evlilikteki stres artar. Bu durumda aile danışmasından yararlanılmalıdır. Aile danışması, aile üyeleri tarafından sorunu devam ettirmede etkili olan rolleri doğru bir biçimde teşhis etmede en etkili yoldur. Aile danışması, çocuğun ve diğer aile üyeleri ile sağlıklı etkileşim örüntülerini değiştirmede yardımcı olabilir.

7. Ergen depresyonu

Anne ve babalar genellikle ergenlik çağındaki çocuklarından her konuda mükemmel olmalarını bekleyebilirler. Bu beklentiyi yerine getiremeyen ergen, zaten kendi kimliğini bulmaya uğraşırken durumla baş edemeyebilir ve depresyon geliştirebilir. Depresyon çok yoğun olduğunda ergen intihara dahi kalkışabilir. Aile danışması depresyon sorunu için de etkilidir. Tüm aile üyeleri depresyonun nedeni hakkında duyarlı hale gelir ve ergene karşı davranışlarını değiştirebilir.

8. Evden ayrılan yetişkin çocuklarla ilgili sorunlar

Ebeveynler bir yandan çocuklarının bağımsız bir biçimde yetişmesini isterlerken, öte yandan da onların yaşamda ayakları üzerinde durabileceklerinden kuşku duyarlar. Ve bu duydukları kuşkuyu da çocuklarına farkında olmadan gizli mesajlarla fark ettirirler. Bu durum da çocukların hayata karşı duruşlarında kendilerine olan güvenlerini zedeleyebilir. Çocuğunu her ne kadar hayata en iyi şekilde hazırladığını

düşünse de çocukları birer yetişkin olduğunda ve evden ayrılma zamanı geldiğinde her ailede bir kriz yaşanabilir. Bu durumu kabullenmeleri için ebeveynlerin zamana ihtiyaçları olabilir. Ülkemizde özellikle kız çocukları için bu durum fazlasıyla geçerlidir.

Evlilik hayatlarının önemli bir bölümünü çocuklarıyla geçirmiş olan, onları büyütürken, eğitirken, bakımlarını yaparken zaman zaman birbirine dahi zaman ayıramamış olan ebeveynler, çocukları evden ayrıldığında baş başa kalır ve aslında geçmişte iletişimsizlikten kaynaklanan ve ortaya çıkmayan bazı anlaşmazlıklar ve çatışmalar aralarında baş gösterebilir. Çünkü artık ikisi de evlendiklerindeki kadın ve adam değildirler ve bunu çocuklarıyla ilgilenmekten fark dahi edememiş olabilirler. İkisinin de bu yeni yaşlarındaki yeni hallerine alışmaları zaman alabilir. İşte bu noktada aile danışmanlığı almaları gerekebilir.

Ebeveynleri ile sağlıklı bir şekilde bağlanma ve ayrılmalarını gerçekleştiremeyen çocuklar da ileride evlendiklerinde ‘kök aile problemleri’ diye adlandırdığımız kök ailesinden kopamama, onları gerektiğinden fazla kendi evlilik ilişkisine dahil etme durumları da yaşanmaktadır. (akt. Meriç,N. Evlilik ve Aile Danışmanlığı Kuramları, Aile Terapisi Dönem Ödevi)

Aile terapisi yapmanın bir nedeni de, yaşam zorluklarının çoğunun aile ortamından doğduğunu ve o bağlam içerisinde çözümleri gerektiğine dair inançtır. Aileler karşılıklı etkileşim halindeki bireylerden oluştukları için üyelerin davranışları hem diğer üyelerin hem de aile bütünlüğünün sağlığını ve işlevselliğini etkiler.

Ailelere terapötik hizmet vermenin diğer bir gerekçesi de bu hizmetlerin bilimsel olarak ispat edilmiş etkililiğidir. Alanın tarihinde manidar izler bırakmış olan Evlilik ve Aile Terapisi konusunda yapılmış 250'nin üzerinde araştırma, William Pinsof ve Lyman Wynne (1995) tarafından, meta-analizi yolu ile incelenmiştir. Sonuçlar, aile terapisinin, terapiye gitmemeye göre daha etkili olduğu ve olumsuz herhangi bir etkisinin olmadığını göstermiştir. Ayrıca aile ve evlilik danışmasının, yetişkinlerde şizofreni, yetişkin alkolizmi ve madde istismarı, sorunlu evliliklerdeki kadınlarda depresyon, yetişkin yüksek tansiyonu, demans, yetişkin obezite, ergen madde

istismarı, ergen kadınlarda anoreksiya, çocukluk davranım bozuklukları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocuklarda söz dinlememe ve saldırganlık, çocukluk otizmi, yetişkinlerde kronik fiziksel rahatsızlıklar, yetişkinlerle çocuklar ve çiftler arasındaki çatışmalara pozitif etkilerinin olduğu görülmüştür. Aile ve evlilik danışması tek başına tek uçlu ve bipolar duygudurum bozuklukları gibi bazı şiddetli kronik ruhsal bozuklukların tedavisinde tek başına yeterli değilse de bunun gibi rahatsızlıklar için uygulanan tedavi paketi içinde evlilik ve aile terapisi olduğunda daha etkili sonuçlar alınmaktadır.

Aile terapisinin diğer bir gerekçesi de danışan memnuniyetidir. Doherty ve Simmons (1996) tarafından A.B.D.'de ulusal bir örnekleme yapılan çalışmada danışanların %97'si evlilik ve aile danışmanlarından aldıkları hizmetlere ilişkin memnuniyet belirtmiş ve iyi ile mükemmel arasında değişen değerlendirmeler yapmışlardır. Benzer bir orandaki danışan da aldıkları danışma hizmetinin, yaşadıkları sorunlarının çözümünde etkili olduğunu belirtmiştir.

Ailedeki sorunların doğası, kaynağı ile evlilik ve aile terapisinden duyulan memnuniyet düşünüldüğünde, aile psikolojik danışmasının ruh sağlığı hizmetleri arasında ulaştığı ve giderek varmakta olduğu nokta daha iyi anlaşılmaktadır.

Bu gerekçelerin dışında, bir de aile bütünüyle çalışmanın teker teker bireylerle çalışmaya kıyasla avantajları da vardır. Birincisi, aile terapisi, danışmanların 'nedenselliğe hem döngüsel hem de kimi zaman doğrusal bakmalarına' olanak verir. Bu bakış açısı, klinisyenlerin olayları geniş ve içerdığı karmaşıklıkla beraber ele almalarını sağlar. Dolayısıyla, böyle bir perspektif, danışmanları, hizmet verdikleri bireylerle çalışırken durumu basit bir bakış açısıyla ele almaktan alıkoyar.

Aile terapistinin ikinci bir avantajı ise bireyin hayatındaki diğer önemli bireyleri de sürece dahil etmesidir. Üçüncü önemli avantajı ise aile terapisi bütün aile üyelerine aynı mesajları aynı anda verilmesine olanak sağlamasıdır. Üyeler, yaşanan sorunlar üzerinde beraberce çalışmaya davet edilirler. Bu yaklaşım hem sırlara yer vermez hem de gizil olanın ortaya dökülmesine olanak verir. Bu da ailede açıklığa ve

iletişime yol açar. Son olarak, ailelerle çalışan danışmanlar, kişinin iç dünyasına eğilmektense kişilerarası etmenlere odaklanırlar.(Gladding, S., 2011)

Günümüzde de evlilik ilişkileri nedeniyle psikolojik destek almak isteyen bireylerin psikolojik yardım aldıkları hem ülkemizde hem de yurt dışında pek çok merkez bulunmaktadır. Yurt dışında evlilik terapisi eğitimi veren kurumların bir kısmı Amerikan Evlilik ve Aile Terapileri Derneği'ne (AAMFT) bağlı Amerikan Evlilik ve Aile Terapisi Eğitimi Akreditasyon Komisyonu (COAMFTE) tarafından eğitimleri akredite edilen çeşitli üniversitelerden oluşmaktadır. Bu üniversitelerde evlilik ve aile terapisi eğitimleri master programı olarak yapılmaktadır. Amerika'da bulunan Capella Üniversitesi bünyesinde 600 saat teorik ve 100 saat uygulamalı evlilik terapisi eğitimi verilmektedir. Yine Amerika'da bulunan Purdue Üniversitesi, Argory Üniversitesi, John F Kennededy Üniversitesi, Saybrook Üniversitesi, Thomas Jefferson Üniversitesi, Wisconsin Stout Üniversitesi, Chicago School Of Professional Psychology, Adler School Of Professional Psychology, California Lutheran Üniversitesi, Kansas State Üniversitesi ve bunların dışında pek çok üniversite yine Amerikan Evlilik ve Aile Terapileri Derneği tarafından akredite edilmiş olan, sonrasında yeterlilik sınavı olan ve 500 saatten oluşan evlilik ve aile terapileri master programları yürütmektedir. Bu üniversitelerin bazılarında çift ve aile terapileri alanında doktora programları da bulunmaktadır. Bu master programlarını başarıyla tamamlayan terapistler evlilik ve aile terapileri uygulayabilmektedir. Üniversite master programları dışında bazı özel klinik ve danışmanlık merkezlerinde de evlilik ve aile terapileri eğitimi verilmektedir. Ülkemizde de zaman zaman çift danışmanlığı eğitimleri veren Dr. John ve Julie Schwartz Gottman'ın Amerika'da çift ve evlilik danışmanlığı üzerine çalıştıkları Gottman Relationship Enstitute bu merkezlerin başında gelir. Bu enstitüde çiftlere danışmanlık hizmeti verilmekte, terapistlere üç düzeyden oluşan ve toplam 10 gün süren çift ve evlilik terapisi eğitimi verilmektedir. Avrupa'da da European Family Therapy Association-Avrupa aile terapileri derneği (EFTA) Amerika'dakine benzer bir uygulama ile 500 saatlik aile ve çift terapisi eğitimlerini onaylamaktadır. Türkiye'de Amerika ve Avrupa'da olduğu gibi International Family Therapy Association (EFTA'ya bağlı, 1997 yılında İstanbul'da Aile ve Evlilik Terapileri Derneği (AETD) kurulmuş, aile ve çift terapilerine yönelik yapılan çalışmalara katkıda bulunmuş ve günümüzde de EFTA ile ortaklaşa pek çok çalışma yürütmekte ve uluslararası kongreler düzenlemektedir.

Ülkemizde de çift ve aile danışmanlığı alanında eğitim veren kurumlar mevcuttur. Çift ve aile danışmanlığı eğitimi son yıllarda pek çok özel kurum tarafından psikologlara, psikolojik danışmanlara, psikiyatri uzmanlarına ve tıp doktorlarına verilmektedir. Dr. Murat Dokur, halen; IFTA psikoterapi'de uzmanlara yönelik olarak, EFTA-TIC (Avrupa Aile Terapisi Derneği Eğitim Birimi) tarafından onaylanan 500 saatlik “Aile ve Çift Terapileri Eğitimi”ni vermektedir. Davranış Bilimleri Enstitüsü'nde 112 saatten oluşan uzmanlara yönelik kısa süreli çift ve aile danışmanlığı eğitimi verilmektedir. Cinsel Sağlık Enstitüsü Derneği'nde (CİSED) 100 saatten oluşan evlilik danışmanlığı sertifika programı verilmektedir. 2011 Yılında Bilgi Üniversitesi'nde Uluslararası Aile Terapileri Derneği (IFTA) eğitim standartları ile uyumlu Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı Koordinatörlüğünde 500 saatten oluşan çift ve aile terapisi sertifika programı başlatılmıştır.

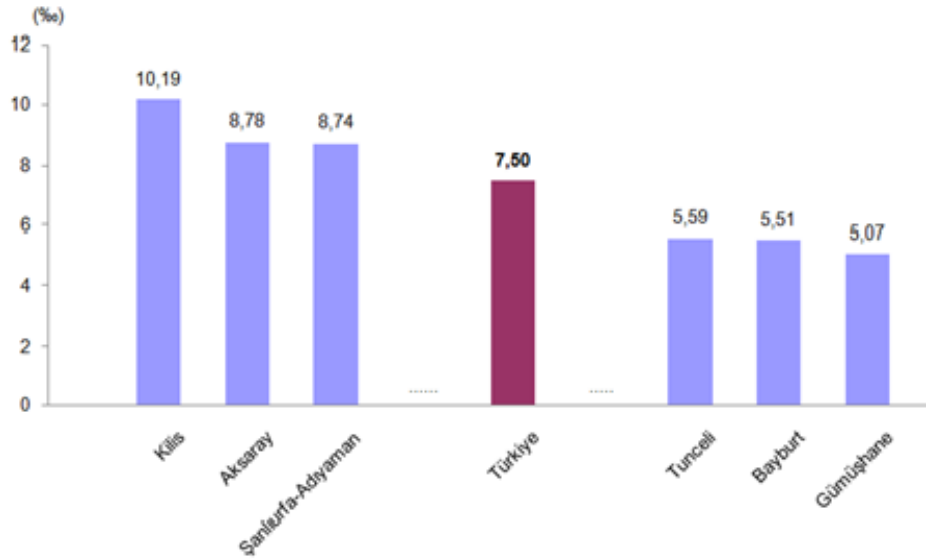
Ülkemizde son yıllarda aile danışmanlığı alanında bilimsel çalışmalar artmış ve üniversitelerde “Aile Danışmanlığı” adıyla bir ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Aynı zamanda çeşitli üniversitelerin tezli veya tezsiz yüksek lisans programlarında “Aile Danışmanlığı Programı” eğitim verilmektedir. Bazı üniversitelerde de; psikolojik rehberlik ve danışmanlık, sosyal hizmet, psikoloji ve sağlık bilimleri bölümlerinin yüksek lisans ve/veya doktora programlarında ders olarak okutulmaktadır. (Algan, T.,2016, Aile Danışmanlığı uygulaması dünü bugünü yarını, insan ve toplum bilimleri dergisi,cilt5,say17,sy 2208-2217)

Ülkemizde evliliğinde sorun yaşayan çiftlerin 'aile danışmanlığı' alabilmeleri için özel sektörde faaliyet gösteren kuruluş ve uzmanlar daha yaygındır. Bu da beraberinde birtakım maddi yeterlilikleri gerekli kılmaktadır. Bu noktada, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün evliliğinde sorun yaşayan, boşanma sürecinde olan çiftlerin ve çocuklarının karşılaştığı sorunlar ve bunların çözümüne yönelik ücretsiz aile destek ve aile danışmanlık hizmetleri ile ailelerin desteklenmesine yönelik pilot uygulama çalışmaları 2012 yılında 5 ilde başlatılmıştır. Bu 5 il arasında boşanma oranlarının yüksekliği ile dikkat çeken İzmir de bulunmaktadır. Ülke genelinde bu hizmet, hizmet içi eğitim ile aile danışmanlığı konusunda yetiştirilmiş uzmanlar tarafından,

Aile ve Sosyal İl Müdürlüklerine bağı kurum ve kuruluşlarda ücretsiz olarak verilmektedir.

2.2. Türkiye’de ve Dünya Geneline Boşanma ve Aile Danışmanlığı ile ilgili yapılan araştırmalar

Ülkemiz genelinde araştırma yapan TÜİK’in 2016 yılı evlenme ve boşanma istatistikleri incelendiğinde; evlenme ve boşanmaların bir önceki yıla göre azaldığı ifade edilebilir. Evlenen çiftlerin sayısı 2015 yılında 602 bin 982 iken 2016 yılında %1,4 azalarak 594 bin 493 olmuştur. Kaba evlenme hızı binde 7,5 olarak gerçekleşmiştir. Boşanan çiftlerin sayısı 2015 yılında 131 bin 830 iken 2016 yılında %4,3 azalarak 126 bin 164 olmuştur. Kaba boşanma hızı binde 1,59 olarak gerçekleşmiştir. Kaba evlenme hızının en yüksek olduğu il, binde 10,19 ile Kilis olmuştur. Bu ili binde 8,78 ile Aksaray, binde 8,74 ile Şanlıurfa ve Adıyaman izlemiştir. Kaba evlenme hızının en düşük olduğu il ise binde 5,07 ile Gümüşhane olmuştur. Bu ili binde 5,51 ile Bayburt, binde 5,59 ile Tunceli izlemiştir. (www.tuik.com.tr)

Şekil 1: Türkiye’de 2016 yılı kaba evlenme hızı

Kaba boşanma hızının en yüksek olduğu il, binde 2,63 ile araştırmanın gerçekleştirildiği il olan İzmir olmuştur. Bu veriden hareketle, boşanma olgusunun

en fazla İzmir İlinde görülmesi, aile danışmanlığı hizmetinin en fazla verilmesi gereken illerden birinin İzmir olabileceği düşüncesini doğurmuştur. Buradan hareketle, İzmir'in aile ve boşanma danışmanlığı hizmetinin devlet eliyle ve ücretsiz olarak verilemesi için pilot illerden biri olarak seçilmesinin ve bu araştırmanın İzmir ilinde yapılmasının doğru bir uygulama olduğu ifade edilebilir. İzmir ilini binde 2,55 ile Muğla, binde 2,46 ile Antalya izlemektedir. Kaba boşanma hızının en düşük olduğu iller ise binde 0,15 ile Hakkari ve Şırnak olmuştur. Bu illeri binde 0,23 ile Siirt, binde 0,25 ile Muş izlemiştir. (www.tuik.com.tr)

TÜİK 2016 verilerine göre, boşanmaların %39,1'i evliliğin ilk beş yılı içinde gerçekleşmiştir. Boşanmaların 2016 yılında %39,1'i evliliğin ilk 5 yılı, %21'i ise evliliğin 6-10 yılı içinde gerçekleşmiştir.

Tablo 1
Türkiye’de 2015-2016 yıllarında evlilik süresine göre boşanmalar

Evlilik süresi (yıl)	2015		2016	
	Sayı	(%)	Sayı	(%)
Toplam	131 830	100,0	126 164	100,0
1 yıldan az	4 814	3,6	4 550	3,6
1-5	47 075	35,7	44 816	35,5
6-10	28 384	21,5	26 531	21,0
11-15	18 276	13,9	17 833	14,2
16-20	14 252	10,8	13 994	11,1
21-25	8 850	6,7	8 779	7,0
26+	9 957	7,6	9 495	7,5
Bilinmeyen	222	0,2	166	0,1

Tablo 2
1996 Yılı Ülkelere Göre Boşanma Oranları

Ülke	Boşanma Oranı (Binde)
Amerika	4.3
Kanada	2.6 (1995)
Fransa	1.9
Almanya	2.1
Japonya	1.6
Yeni Zellanda	2.8
Norveç	2.3
İspanya	0.8
İsveç	2.4
İsviçre	2.3
İngiltere	2.9 (1995)

(Eitzen, D.S., Zinn, M.B., Diversity İn Families (2002), (6. Baskı)sy.382, Colorado State Üniversitesi, Michigan State Üniversitesi)

Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de boşanma hakkında birçok çalışma yapılmış ve boşanmanın nedenleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bilindiği gibi boşanma olayının gerçekleşmesine neden olan çok sayıda sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik faktör bulunmaktadır. Türkiye gibi hızlı bir değişim süreci yaşayan bir ülkede boşanmaya etki eden bu faktörlerin detaylı bir şekilde ele alındığı çalışmaların periyodik aralıklarla gerçekleştirilmesi, boşanmanın nedenlerinin anlaşılabilmesi açısından hayati öneme sahiptir. Birçok bireysel veya toplumsal olumsuzluğa yol açan potansiyel sorun kaynaklarının henüz sorun ortaya çıkmadan önce ele alınması ve mümkünse sorun ortaya çıkmadan çözümlenmesi izlenebilecek en rasyonel yoldur. Başta kadınlar ve çocuklar olmak üzere aile üyeleri ve yakın akrabaları olumsuz etkileyen boşanmaların gerçek neden ve sonuçlarının bilinmesi ve bilimsel verilerin sonuçlarına göre çözüm önerileri üretilebilmesi ailenin devamı açısından önemlidir.

Türkiye’de boşanma olgusunun nedenlerine dair ülke genelinde kapsayıcı araştırmalar bulunmamaktadır. Boşanmaya ilişkin bilgiler; istatistikler ile araştırmacılar tarafından yapılan bazı yerel çalışmaların bulgularına dayanmaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen ‘Boşanma Nedenleri Araştırması’ (2009) mevcuttur. Araştırmada boşanma nedenleri arasında oldukça yüksek bir düzeyde (yaklaşık %90) ‘şiddetli geçimsizlik’ yer almaktadır. Sözlük anlamı; düşünce ve duygu birliğinin yok olması, bağlılık bilincinin, karşılıklı sevgi ve saygının ortadan kalkması hali (İnal, 1992) olan ‘geçimsizlik’ %90’lara ulaşan bir oranla çiftleri boşanmaya götürmektedir (TÜİK, 2007).

Boşanmaların gerçekleşme yeri olan mahkemelerin kayıtları üzerinden boşanma nedenleri incelendiğinde de yine en fazla paya sahip olan nedenin ‘evlilik birliğinin sarsılması (geçimsizlik)’ olduğu görülmektedir. Ancak geçimsizliğe götüren nedenlerin temelinde yer alan psiko-sosyal, ekonomik, kültürel ve toplumsal faktörlerin çok boyutlu olarak ortaya konulamadığı bir gerçektir. Toplumumuzda eşlerden birinin sadakatsizliği ya da evi terk etmesi nedeniyle gerçekleşen boşanmalar da ahlaki normlar, geleneksel değer yargıları ve genel kabuller nedeniyle

‘geçimsizlik’ adı altında kayda geçmektedir. Hatta çiftlerin anlaşmalı bir şekilde boşanmaya karar verdikleri durumlar da gerçek nedenlerine bakılmaksızın ‘geçimsizlik’ kategorisinde yer almaktadır. Bu durum, boşanan çiftlerin gerçekte hangi nedenle boşandıklarının anlaşılması açısından engel teşkil etmektedir. Bu araştırma ise, çiftleri boşanmaya yönelten nedenleri daha ayrıntılı bir şekilde incelemeyi amaçlamış olup; ‘geçimsizlik’ kategorisi kişilerin o an için cevap veremedikleri/cevap vermek istemedikleri veya kararsızım cevabı için kullanılmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen ‘Boşanma Nedenleri Araştırması’nın ulaştığı (2009) bulgulardan bazıları aşağıda verilmiştir:

- Boşanma nedenlerinin başında, şiddetli geçimsizlik yer almaktadır. Bunu terk ve zina izlemektedir.
- Yaş dağılımlarında cinsiyete göre bakıldığında boşanan kadınların 20-34, boşanan erkeklerin ise 25-39 yaşları arasında bulunduğu anlaşılmaktadır.
- Eşler arasındaki yaş farkına bakıldığında boşanan çiftlerde erkeğin yaşı daha büyüktür (%76). Ancak %17’sinde kadının yaşı eşinden daha büyüktür. Eşiyle aynı yaşta olanların oranı ise %8’dir.
- Boşanmaların %45’i çocuksuz ailelerde gerçekleşmektedir. Bunu %25 ile tek çocuklu aileler, %17 ile iki çocuklu olanlar izlemektedir. En düşük boşanma oranı %5 ile dört ve daha fazla çocuğu olanlar arasında görülmektedir.
- Türkiye’de boşanmaların %47’si evliliğin ilk 5 yılında meydana gelmektedir (Arıkan,1996).
- Boşanan kişilerin cinsiyete göre eğitim durumlarına bakıldığında; okur-yazar olmayan kadın %0.5, erkek %0.2; okur yazar olan kadın %0.6, erkek %1.3; ilkokul mezunu kadın %21,5, erkek %16,6; ortaokul mezunu kadın %12,1, erkek %12,3; lise veya dengi okul mezunu kadın %40,3, erkek % 39,4; ön

lisans mezunu kadın %8,4, erkek %9; lisans mezunu kadın %14, erkek % 20; lisans üstü eğitim mezunu kadın %2,6, erkek %1.1'dir.

- Boşanan kişilerin yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında ise; 20 ve daha küçük yaşlar için %1,8; 21-25 yaş aralığı için %10,3; 26-35 yaş aralığı için %42,9; 36-45 yaş aralığı için 33,6; 46-55 yaş aralığı için %10,6; 55 ve daha büyük yaşlar için ise %0,8'dir.
- Boşanan kişilerin çalışma durumu incelendiğinde ise; çalışmayan kadın %55,1; erkek %2,2'dir. Kendi hesabına çalışan kadın %6,5; erkek 30,2'dir. Ücretli çalışan kadın %38,4; erkek %67,6 olarak görülmektedir.
- Boşanmaların evlilik sayısına göre dağılımı incelendiğinde ise ilk evliliği olanlar %94,9; ikinci evliliği olanlar %4,6; üçüncü veya daha fazla sayıda evliliği olanlar ise %0,5'tir.
- Boşanan kişilerin cinsiyete göre sorun çözmede danışma merkezlerinin faydasının olup olmadığının dair fikirleri sorgulandığında ulaşılan sonuca bakıldığında kadınların %25,5'i , erkeklerin % 23,1'i evet cevabını vermiştir. *Hayır* diyenler kadınlarda %37,2; erkeklerde ise %36,7'dir. *Bilmiyorum* diyenler kadınlarda %37,3; erkeklerde ise %40,2'dir.

Aile Araştırma Kurumu tarafından 1998 yılında yaptırılan 'Boşanma Sebepleri Araştırması'nda ise, araştırmaya katılan kişilerin boşanma sebepleri ile birtakım özellikleri karşılaştırılmıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre;

Boşanma dilekçelerinin arkasında yatan gerçek nedenlerden birinin de %27.6 ile şiddet olduğu görülmüştür.

Uygulanan şiddete tepkiler incelendiğinde; %57.1'inin evi terk etme veya boşanma ihtimalini düşünmediği görülmüştür. %14.9 oranında kadının evi terk ettiği, %8.4 ise terk etmeyi düşündüğünü fakat bunu yapamadığını belirtmiştir. Sadece %9'u boşanma davası açmayı düşünmüş, ancak bunu yapamamış, %5.1'i ise boşanma davası açmıştır. %2.1'lik kesim boşanmayı düşünmektedir.

Şiddete karşı ne gibi bir çare düşündükleri sorusuna karşılık olarak %38.7'lik kesim 'şiddeti kabullenmiş' olduklarını belirtirken; %25.7'lik kesim 'düzeleceğini umduklarını' belirtmiş; %20'si ise herhangi bir şey düşünmediklerini ifade etmiştir.

Erkeğin mesleği ile anlaşmazlık sebepleri arasında bir ilişki kurulamamıştır. Kadının memur veya yönetici olması durumunda ise, anlaşmazlık sebebi olarak otorite tartışması diğer meslek gruplarına göre çok fazla bulunmuştur. Araştırmaya göre bu durum kadının sosyal statüsünün ve ekonomik gücünün yükselmesi halinde kocasının baskılarına karşı koyabileceğini göstermektedir. Yine bu gruptaki kadınların büyük kısmının (%32,5) eşin genel yanlış davranışından dolayı (evin sınırlarını dışarıya verme, kötü alışkanlık, evliliğe akraba müdahalesi vb.) boşanma davası ile karşı karşıya kaldıkları görülmüştür.

Yine aynı araştırmada, kadının işine göre gerçek boşanma nedenleri araştırılmış ve eşe yanlış davranış nedeniyle (evi ve ev ödevlerini ihmal, yeterli fedakarlıkta bulunmama, kıskançlık, eşe fena muamele) tüccar kadınların %42,3'ünün, çiftçi-esnaf kadınların %30'unun, memur-yönetici kadınların %23.9'unun, ev kadınlarının %28.7'sinin, işçi kadınların %20'sinin boşanmayı istediği görülmüştür.

Bu araştırmada kadının çalışmasının geçimsizliğe etkisi de araştırılmıştır. Buna göre erkeklerin %24.5'i kadının çalışmasının geçimsizliğe etkisi vardır derken; kadınlarda bu oran %13.9'dur.

Araştırmada erkeğin eğitimi ile anlaşmazlık sebebi arasında ilişki bulunmuştur. Buna rağmen erkeğin eğitim düzeyi yükseldikçe uyumsuzluktan kaynaklanan anlaşmazlıkların arttığı, buna karşılık genel yanlış davranışların (aile sınırlarını dışarıya verme, kötü alışkanlıklar, evliliğe akraba müdahalesi) azaldığı görülmüştür.

Yine aynı araştırmada kadının eğitimi ile anlaşmazlık sebebi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Ancak yine de göreceli olarak eğitim düzeyi yükseldikçe uyumsuzluktan kaynaklanan sorunlar da artmıştır.

Devlet planlama teşkilatı tarafından 1989 yılında gerçekleştirilen Türk Aile Yapısı Araştırması'nın bulgularına bakıldığında ise, kişilerin genelde boşanmak için önemli

gördüğü nedenlerin başında zina (%75) ve geçimsizlik (%66) gelmektedir. Zina kırsal kesimde, geçimsizlik ise hem kırsal hem de kentsel kesimde aynı derecede önemli bulunmuştur.

Aile danışma merkezi ya da benzeri kurumların aile sorunlarının çözümüne faydasının olup olmadığını ortaya çıkarmak için sorulan soru ile, aile danışma merkezleri ve benzeri kurumların aile ve evlilik sorunlarının çözümünde işlevsel olmasına dönük etkiliğinin ölçülmesi amacıyla düzenlenmiştir. Araştırmaya katılan kadınların yüzde 26'sı, erkeklerin ise yüzde 20'si bu konuda olumlu cevap vermiştir. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun bu soruya 'hayır' ve 'bilmiyorum' şeklinde yaklaşmaları, ülkemizde aile destek hizmetlerinin ve bu hizmeti veren merkezlerin yaygın olmayışı ile hizmet sunumundaki yetersizliği ortaya koyması bakımından önemlidir. Evlilikte aile içi sorunların çözümünde çiftlere bu tür hizmetleri veren kurum ve kuruluşlardan haberdar olunmaması toplumsal açıdan üzerinde durulması gereken bir konudur.

Göç, 2006 yılında yapmış olduğu araştırmada, ailelerin psiko-sosyal problemleri ve aile danışma merkezlerinden yararlanma eğilimlerini incelemiştir. Araştırmaya katılan 150 kadının yüzde 48'i ailede en fazla eşi ile problem yaşadığını belirtmiştir. Aile büyükleri ile yaşanan problemler yüzde 33,3 değer bulurken, ilk sırada ve yüzde 40,7 oranla iletişim sorunları yerini bulmuştur. Kadınların yüzde 61,3'ü aile içi sorunlarını eşiyle çözmeyi denemektedir. Kadınların yüzde 55,3'ü sorunu çözdüklerini sandıklarını ancak benzer sorunu yeniden yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Kadınların yüzde 54'ü sorunlarını aile içerisinde çözemediklerini, sabrettiklerini ifade etmişlerdir. Kadınların yüzde 70,7'si bir aile danışma merkezinden destek almayı düşünmekte, yüzde 29,3'ü ise düşünmemektedir (akt. Algan, T.2016).

Baltacı, 2010 yılında aile danışmanlığı hizmetinden yararlanmayı düşünen evli kadınların özellikleri hakkında bir araştırma yapmıştır. Araştırma 400 evli kadın ile yapılmıştır. Araştırmada kadınların yüzde 40'ı aile içerisinde yaşadıkları problemlerle ilgili kimseden yardım almadıklarını ifade etmişlerdir, kadınların yüzde

28'i ise eşinden yardım aldığını belirtmiştir. Evli kadınların yüzde 54'ü aile danışmanlığı hizmetinden faydalanmak istediğini ifade etmiştir. Araştırma bulgularında kadınların eğitim düzeyi düştükçe, aile danışmanlığı hizmetinden yararlanma istekleri artmıştır. Bu hizmetten faydalanmak isteyen kadınların aile gelirleri de düşük olarak gözlenmiştir. Ailenin aylık geliri düştükçe, aile danışmanlığı hizmeti alma eğilimi artmaktadır. Aile danışmanlığı hizmetinden faydalanmak isteyen evli kadınların yüzde 32'si eşleri ile en sık maddi konularda, yüzde 30'u iletişim konusunda, yüzde 33'ü çocukların yetiştirilmesi ile ilgili konularda problem yaşadıklarını belirtmişlerdir. Aile danışmanlığı almak isteyen evli kadınların yüzde 47'si cinsel konularda, yüzde 68'i şiddet konusunda, yüzde 66'sı ise kötü alışkanlıklar hakkında problem yaşamadığını belirtmiştir. Aynı araştırmada yaş grubu, cinsiyet, çocuk sayısı ve evlilik süresine göre boşanma yüzdesi incelendiğinde ise, boşanmanın yüzde 58'inin 25-39 yaş grubunda olan erkeklerde ve 20-34 yaş grubunda olan kadınlarda görüldüğü ortaya çıkmıştır. Çocuk sayısına göre boşanma yüzdesi incelendiğinde de, boşanmaların yüzde 43,85'inin çocuksuz ailelerde görülmüştür. Evlilik süresine göre boşanma olgusunun yüzdesine bakıldığında ise Türkiye'de boşanmaların yüzde 44,89'unun evliliğin ilk beş yılı içerisinde ortaya çıktığı görülmüştür (akt. Algan, T.2016).

2011 yılında ülkemizde eş ile önemli bir problem yaşandığında, katılımcıların yüzde 62'si kimseden yardım almayı düşünmediklerini ifade ederken, yüzde 23 oranla başvuru alan kişiler aile büyükleri olmuştur. Katılımcıların yüzde 6'sı çocuklarından destek almayı düşünürken, uzman kişi ve kurumlardan (psikolog, aile danışmanı vb.) destek almayı düşünenler ise sadece yüzde 3'tür.

Dünya genelinde boşanma, boşanmanın nedenleri, çiftlerin aile danışmanlığı almaya yaklaşımları konusundaki araştırmalarda ise örneğin Kalmijn, De Graaf ve Poortman'ın 2004 yılında yaptıkları araştırmada evlenme yaşı düştükçe, boşanma riskinin arttığı, çocuksuz çiftlerin boşanma ihtimalinin çocuğu olan çiftlere göre daha fazla olduğu, kadınların eğitim düzeyi arttıkça boşanma ihtimallerinin yükseldiği bulgularına ulaşılmıştır.

Twenge, Campbell ve Foster (2003) yaptıkları araştırmada çiftlerin çocuk sayıları ile evlilik uyumlarının negatif korelasyon gösterdiği, bunun yanı sıra bebeklik döneminde bir çocuğa sahip olanların evlilik uyumlarının diğer çiftlere göre daha az olduğu, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ailelerde ise çocuk sayısının evlilik uyumunu önemli bir şekilde azalttığı sonucuna varılmıştır.

İsviçre’de 2015 yılındaki belediye bünyesinde verilen aile danışmanlığı hizmeti verilerinde toplam yaklaşık 36.000 veri bulunmaktadır. Bu sayı 2014 verileri ile karşılaştırıldığında hafif bir artış anlamına gelmektedir. Tamamlanmış vakaların yaklaşık yarısı çift ilişkilerinde problem çözmekle ve birlikte yaşamayı sürdürebilmenin yollarını aramakla ilgilidir. Belediyeler tarafından sunulan aile danışmanlığı hizmeti 30-49 yaş grubu için olmuştur. Bu istatistiklerin içeriği 2015 yılında İsviçre’deki belediyeler tarafından yürütülen ve finanse edilen aile danışmanlığı hizmeti verilerini içerir. Bu veriler kiliselerin aile danışmanlığı organizasyon verilerini ve arabuluculuk hizmetlerini içermemektedir. Belediye aile danışmanlığı hizmetleri 2004 yılından bu yana artış göstermektedir. 2004-2015 yılları arası 18-69 yaş grubunda belediye aile danışmanlığı hizmetine başvuran bireylerin sayısı her 1000 sakinde 8’den 10’a artış göstermiştir. Bu %21’lik bir artışa denk gelmektedir. Aynı desen, 18 yaş altı çocuğu olan ve aile içi problemden olumsuz etkilenen çocuğu olan vakaların sayısı ise her 1000 sakinde 18’den 22’ye çıkmıştır.

Bir vaka genellikle birden fazla problem içermektedir. İlişkiyi kurtarmak adına aile danışmanlığı hizmeti almayı denemek için en yaygın neden 2015’te büyük bir tartışmanın ardından aile içi sorunları tanımlamak ve sınırlamak olmuştur. Vakaların %45’i aynı yıl içerisinde kapatılırken, sorunları tanımlama ve sınırlama oranı %25’tir.

En ümit verici istatistiklere göre; Amerikan evlilik ve aile terapisi derneğine göre, aile terapisi alan kişilerin %97.1’i beklediği yardımı aldığını ifade etmiştir. Bu kişilerden %98.1’i verilen hizmeti ‘harika’ olarak nitelendirmiştir. Aile danışmanlığı alanların %80’i, görüşmelerin üzerlerinde pozitif etki yarattığını ifade etmiştir.

(<http://www.marriageguardian.com/marriage-counseling-statistics.html>). Daha gerçekçi istatistiklere bakıldığında ise, evlilik danışmanlığı aldıktan sonra bir yıldan fazla takip edilen çiftlere ait çalışmaların sayısı oldukça azdır. Çoğu araştırma, çiftlerin evlilik danışmanlığı esnasında öğrendiği ve edindiği değişiklikleri danışmanlık süreci bittikten sonra ilk bir sene içerisinde korudukları ve geliştirdikleri gözlenmiştir. Ancak uzun soluklu araştırmalarda görülmektedir ki olumlu değişiklikleri korumak en büyük problem gibi görünmektedir. Bu durumda boşanma önemli bir miktarda kendini gösterir.

Genellikle aile danışmanlığı alınmaya başlandığında, çiftler arası ilişkinin kalitesi tedavi başlangıcında tedavi bitiminin 6. ayına dek gelişme göstermektedir. İlişkide bozulma ise tedavi bitiminden 6 ay sonra başlamaktadır. İlişkideki bozulma genelde tedavi bittikten 6 ay sonra başlar ve ilerleyen 3-3,5 yıla dek sürebilir. Bu süreçte tedavi esnasındaki kazanımlar yol olmaya başlayabilir. Tedavi esnasında elde edilen kazanımların evlilik sürecince muhafaza edilmesinin önemi burada göze çarpmaktadır. (<http://www.marriageguardian.com/marriage-counseling-statistics.html>).

Aile danışmanlığı ile ilgili olarak yapılan genel araştırmalarda çiftlerin ilişkisi %70-80 oranında hiç terapi almayanlara göre iyileşme gösterir. John Gottman evlilik terapisi alanların %35'inin derhal önemli gelişme gösterdiğini ifade eder. En iyi üniversitelerin araştırmalarında çiftlerin %11 ile %18'i bir yıla kadar süren oldukça anlamlı kazançlar elde etmiştir. Dış dünyada %43'ten fazla evlilik terapisi almak isteyen çift, beş yıl sonra ayrılmış ya da boşanmıştır.

Aile danışmanlığı sonuçlarında diğer bir dikkat çeken nokta ise, evlilik terapisi alan çiftler, diğer tedavi yöntemlerine göre yaklaşık ya da daha üst düzeyde iyileşme göstermişlerdir. Çiftlerin takip edildiği testler de göstermiştir ki çiftlerin aralarındaki farklar azalmıştır ya da önemsizleşmiştir.

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, zaman çizelgesi, veri toplama araçları ve veri çözümleme teknikleri yer almaktadır.

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırma, betimsel türde tarama (survey) modeline göre yapılandırılmıştır. Araştırmanın tarama modeline göre yapılandırılmasının nedeni, “Tarama modellerinin, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı” olmasıdır (Karasar, 2005: 77). Bu çalışmada, iki ve daha çok sayıdaki değişkenin birlikte değişim derecesinin belirlenmesi de amaçlanmaktadır. Ayrıca veri toplama araçlarına dayalı olarak elde edilecek verilerin çözümlenmesinde karşılaştırma türü ilişkisel betimlemelere de yer verilecektir (Karasar, 2005).

Bu çalışmada boşanma öncesi ve boşanma sürecinde olan evli çiftlerin ücretsiz aile danışmanlığı almayı kabul etme veya reddetme davranışları ve onlara boşanmayı düşündüren nedenler, cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, evlilik süreleri, çocuk sahibi olma durumları, çalışma durumlarının değerlendirilmesi “ilişkisel tarama modeli” ile ortaya konulmaya çalışılacaktır. İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2002, s.81).

3.2. Evren ve Örneklem

Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür. Bu bütün, ortak özellikleri olan canlı ya da cansız her türlü elemanı içerebilir. Evren terimi, tekli elemanlar için “örnek olay”, küçük çokluklar için “araştırma kümesi” gibi deyimlerle de ifade edilir (Karasar,2000,s.108).

Örneklem belli bir evrenden belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeteneği olduğu kabul edilen küçük kümedir.

Karasar'a göre örneklem üzerinde çalışmanın üç temel nedeni vardır. Bunlar; maliyet güçlükleri, kontrol güçlükleri, etik zorunluluklardır. Ayrıca küçük kümeler üzerinde denetim kurmak araştırmacılar için daha kolay olacaktır.

Bu araştırmanın evrenini İzmir İlinde evliliğinde problem yaşayıp boşanmayı düşünen çiftler oluştururken, çalışma evrenini evliliklerinde problem yaşayan – boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerden 130'u evli ve eşi ile birlikte, 151'si ise evli ancak eşi olmadan tek olarak görüşmeye katılan toplam 281 kişi oluşturmaktadır.

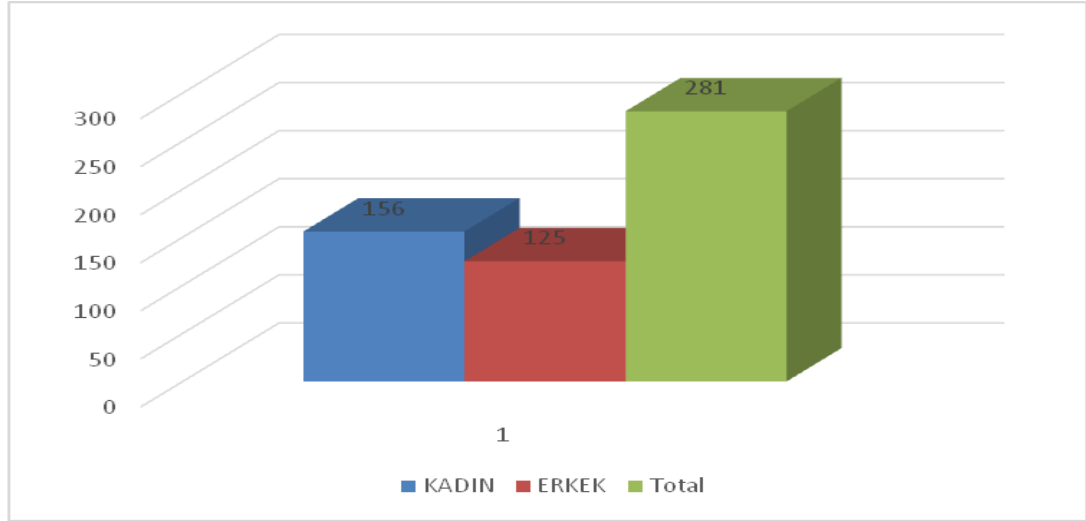
Araştırma verileri, araştırmanın örneklemini olan 281 kişiye ait kişisel bilgi ve durum formları, görüşme raporlarından elde edilmiştir.

Örneklem Grubuna Ait Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

Tablo 3
Araştırma örneklemine ait cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Kümülatif Yüzdelik
KADIN	156	55,5	55,5	55,5
ERKEK	125	44,5	44,5	100,0
Toplam	281	100,0	100,0	

Araştırmanın örneklemini toplam 281 kişi olup, bunların %55,5'i (156) kadın, %44,5'i (125) erkektir.

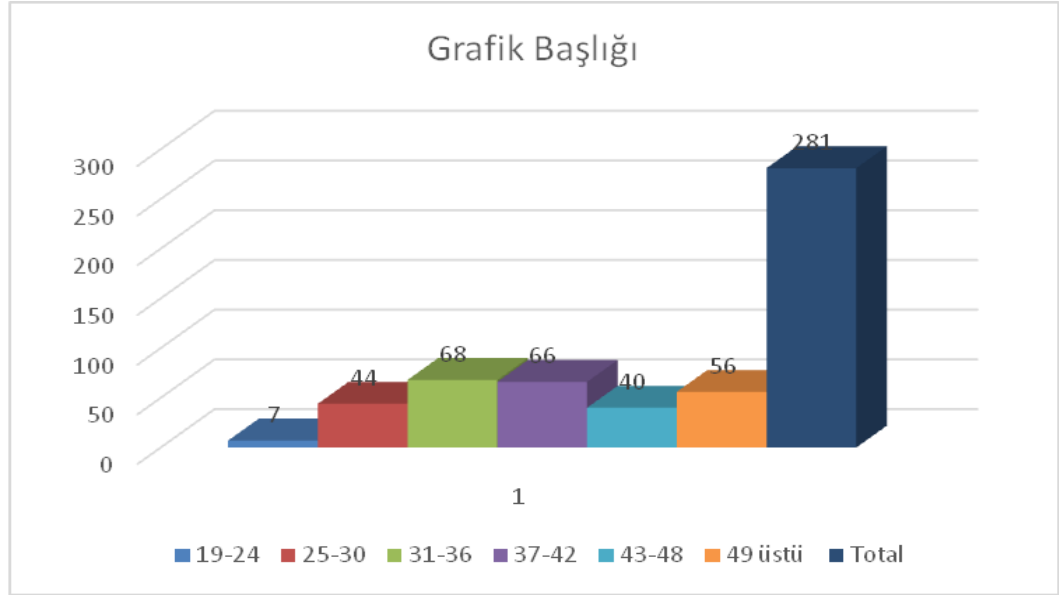

Şekil 2: Araştırma örnekleminin cinsiyet dağılımı

Tablo 4
Araştırma örneklemine ait yaş dağılımı

Yaş	Sayı	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Kümülatif Yüzdelik
19-24	7	2,5	2,5	2,5
25-30	44	15,7	15,7	18,1
31-36	68	24,2	24,2	42,3
37-42	66	23,5	23,5	65,8
43-48	40	14,2	14,2	80,1
49 üstü	56	19,9	19,9	100,0
Toplam	281	100,0	100,0	

Katılımcıların % 2,5’u (7) 19 - 24 yaş grubunda olup, % 15,7’si (44) 25-30 yaş grubunda, % 24,2’si (68) 31-36 yaş grubunda, % 23,5’i (66) 37-42 yaş grubunda, % 14,2’si (40) 43-48 yaş grubunda, % 19,9’u (56) 49 yaş ve üzeri olan gruba dahildir.

Şekil 3: Araştırma örneklemine ait yaş dağılımı

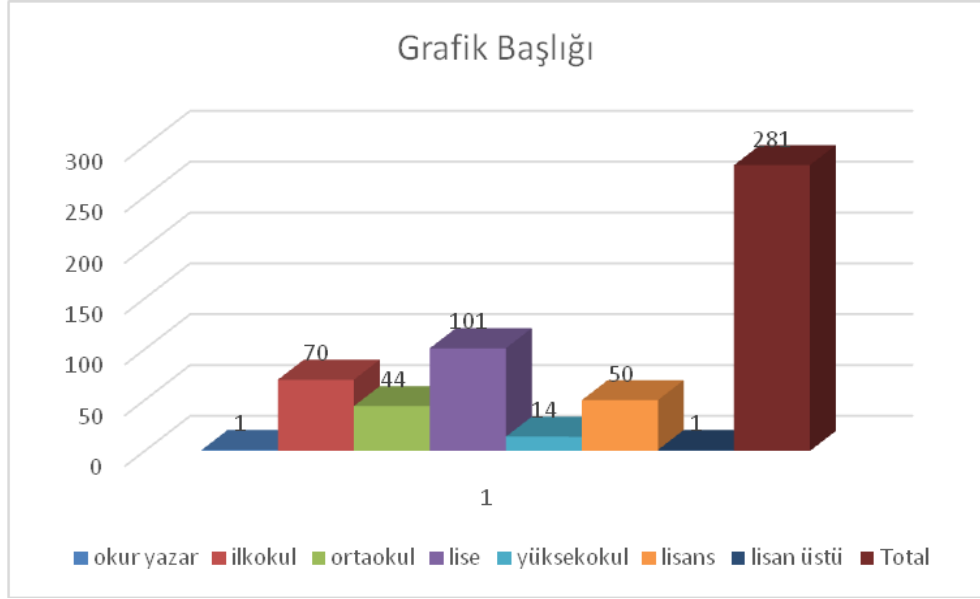
Tablo 5

Araştırma örneklemine ait eğitim durumu dağılımı

Eğitim Durumu	Sayı	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Kümülatif Yüzdelik
Okur-yazar	1	,4	,4	,4
İlkokul	70	24,9	24,9	25,3
Ortaokul	44	15,7	15,7	40,9
Lise	101	35,9	35,9	76,9
Yüksekokul	14	5,0	5,0	81,9
Lisans	50	17,8	17,8	99,6
Lisan üstü	1	,4	,4	100,0
Total	281	100,0	100,0	

Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde, % 0,4'ünün (1) okur-yazar, % 24,9'unun (70) ilkokul mezunu, % 15,7'sinin (44) ortaokul mezunu, % 35,9'unun

(101) lise mezunu, % 5'inin (14) yüksekokul mezunu, % 17,8'inin (50) lisans mezunu ve % 0,5'inin (1) lisansüstü eğitim düzeyinde olduğu gözlenmektedir.

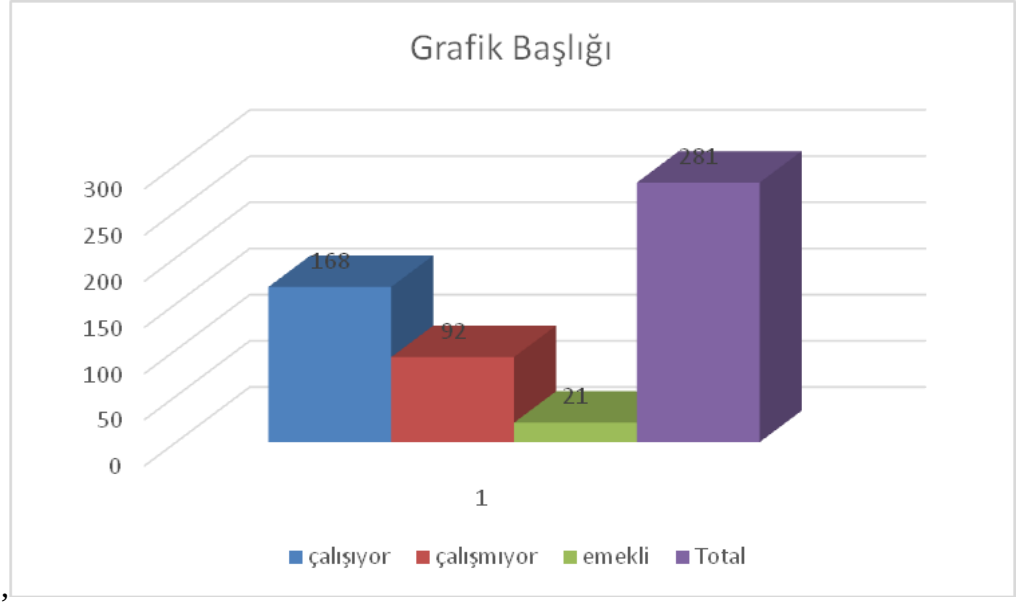
Şekil 4: Araştırma örneklemine ait eğitim durumu dağılımı

Tablo 6:

Araştırma örneklemine ait çalışma durumu dağılımı

Çalışma Durumu	Sayı	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Kümülatif Yüzdelik
Çalışıyor	168	59,8	59,8	59,8
Çalışmıyor	92	32,7	32,7	92,5
Emekli	21	7,5	7,5	100,0
Total	281	100,0	100,0	

Katılımcılar çalışma durumlarına göre incelendiğinde % 59,8'inin (16) çalışıyor olduğu, % 32,7'sinin (92) çalışmıyor olduğu ve % 7,5'unun emekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil 5: Araştırma örneklemine ait çalışma durumu dağılımı

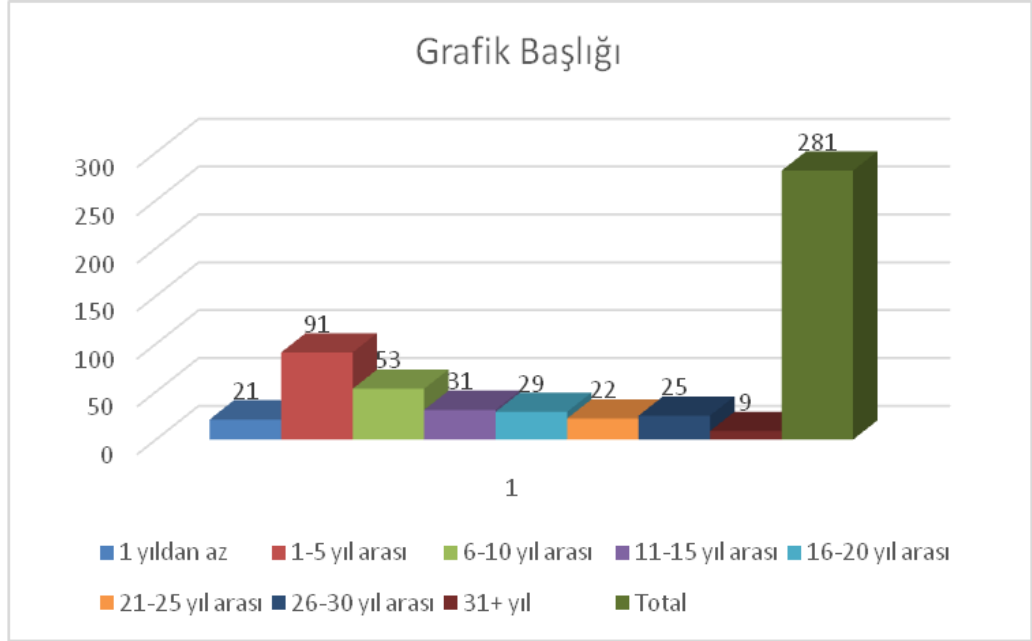
Tablo 7

Araştırma örneklemine ait evlilik süresi dağılımı

Evlilik Süresi	Sayı	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Kümülatif Yüzdelik
1 yıldan az	21	7,5	7,5	7,5
1-5 yıl arası	91	32,4	32,4	39,9
6-10 yıl arası	53	18,9	18,9	58,7
11-15 yıl arası	31	11,0	11,0	69,8
16-20 yıl arası	29	10,3	10,3	80,1
21-25 yıl arası	22	7,8	7,8	87,9
26-30 yıl arası	25	8,9	8,9	96,8
31+ yıl	9	3,2	3,2	100,0
Total	281	100,0	100,0	

Katılımcılar evlilik sürelerine göre incelendiğinde, katılımcıların % 7,5'unun (21) 1 yıldan az süredir evli olduğu, % 32,4'ünün (91) 1-5 yıl süresi aralığında evli

olduğu, % 18,9'unun (53) 6-10 yıl süresi aralığında evli olduğu, % 11'inin (31) 11-15 yıl süresi aralığında evli olduğu, % 10,3'ünün (29) 16-20 yıl süresi aralığında evli olduğu, % 7,8'inin (22) 21-25 yıl süresi aralığında evli olduğu, % 8,9'unun (25) 26-30 yıl süresi aralığında evli olduğu, % 3,2'sinin (9) 31 yıl ve daha fazla süredir evli olduğu gözlenmiştir.

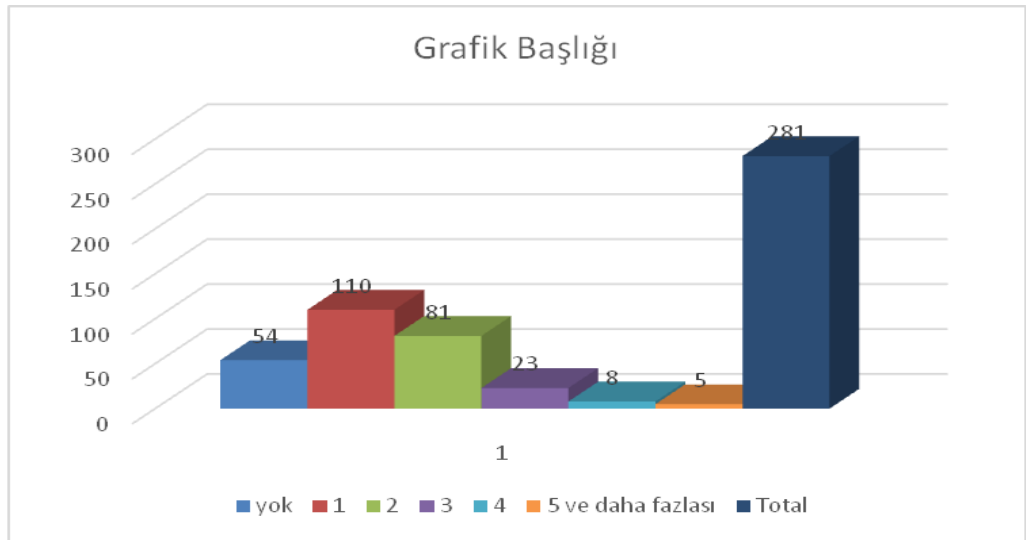

Şekil 6: Araştırma örneklemine ait evlilik süresi dağılımı

Tablo 8
Araştırma örneklemine ait çocuk sayısı dağılımı

Çocuk Sayısı	Sayı	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Kümülatif Yüzdelik
yok	54	19,2	19,2	19,2
1	110	39,1	39,1	58,4
2	81	28,8	28,8	87,2
3	23	8,2	8,2	95,4
4	8	2,8	2,8	98,2
5 ve daha fazlası	5	1,8	1,8	100,0
Total	281	100,0	100,0	

Katılımcılar çocuk sayısına göre incelendiğinde % 19,2'sinin (54) çocuğunun olmadığı, % 39,1'inin (110) tek çocuk sahibi olduğu, % 28,8'inin (81) iki çocuk sahibi olduğu, % 8,2'sinin (23) üç çocuk sahibi olduğu, % 2,8'inin (8) dört çocuk sahibi olduğu, % 1,8'inin (5) beş ve daha fazla çocuk sahibi olduğu sonucuna varılmıştır.

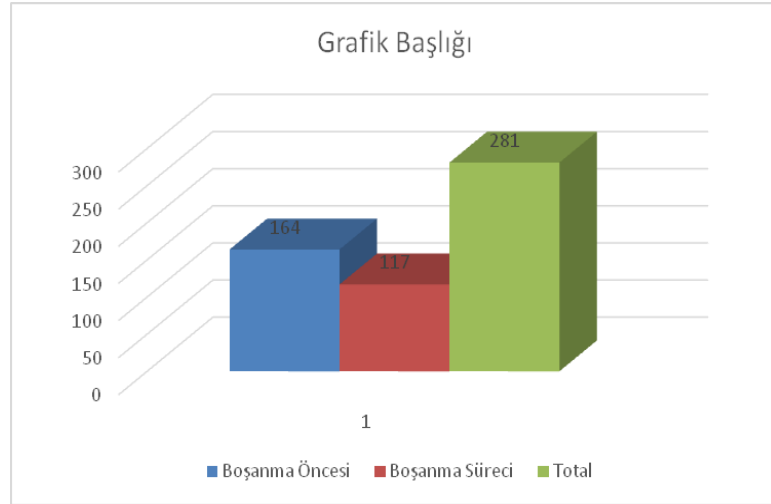

Şekil 7: Araştırma örneklemine ait çocuk sayısı dağılımı

Tablo 9**Araştırma örneklemine ait boşanma durumu dağılımı**

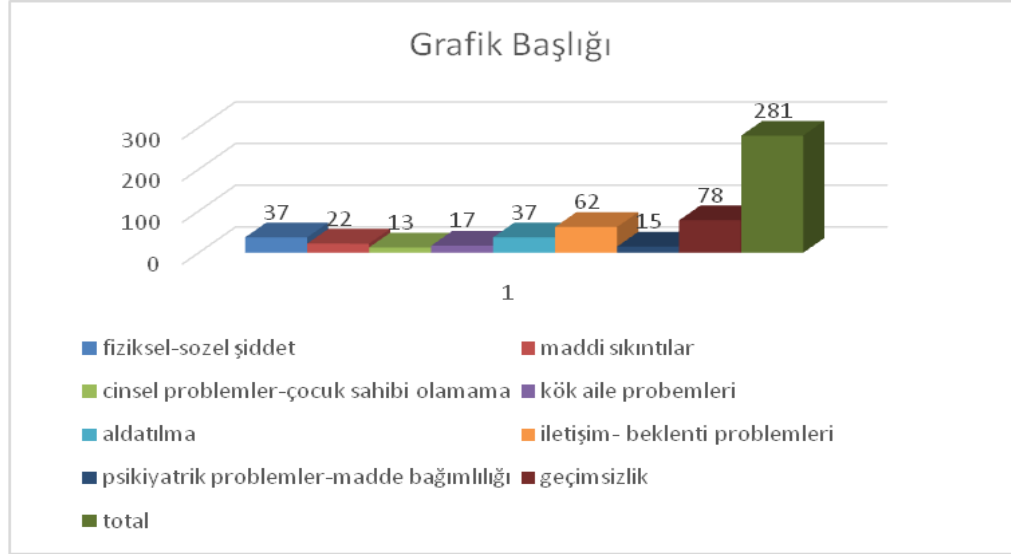
Boşanma Durumu	Sayı	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Kümülatif Yüzdelik
Boşanma Öncesi	164	58,4	58,4	58,4
Boşanma Süreci	117	41,6	41,6	100,0
Total	281	100,0	100,0	

Katılımcılar boşanma durumlarına göre incelendiğinde, % 58,4'ünün (164) boşanma öncesi dönemde olduğu, % 41,6'sının (117) boşanma sürecinde olduğu gözlenmektedir.

Şekil 8: Araştırma örneklemine ait boşanma durumu dağılımı**Tablo 10****Araştırma örneklemine ait boşanmayı düşünme nedeni dağılımı**

Boşanmayı Düşünme Nedeni								Toplam
Fiziksel- Sözel Şiddet	Maddi Sıkıntılar	Cinsel Problemler- Çocuk Sahibi Olamama	KökAile Problemleri	Aldatılma	İletişim- Beklenti Problemleri	Psikiyatrik Problemler- Madde Bağımlılığı	Geçimsizlik	
37	22	13	17	37	62	15	78	281

Katılımcılar boşanmayı düşünme nedenlerine göre incelendiğinde % 13,16'sı (37) fiziksel-sözel şiddet nedeni ile, % 7,82'si (22) maddi sıkıntılar nedeni ile, % 4,62'si (13) cinsel problemler ve çocuk sahibi olamama nedeni ile, % 6,04'ü (17) kök aile problemleri ile, % 13,16'sı (37) aldatılma nedeni ile, % 22,06'sı (62) iletişim ve beklenti problemleri ile, % (15) psikiyatrik problemler ve madde bağımlılığı nedeni ile, % 27,75 (78) geçimsizlik nedeni le boşanmayı düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır.

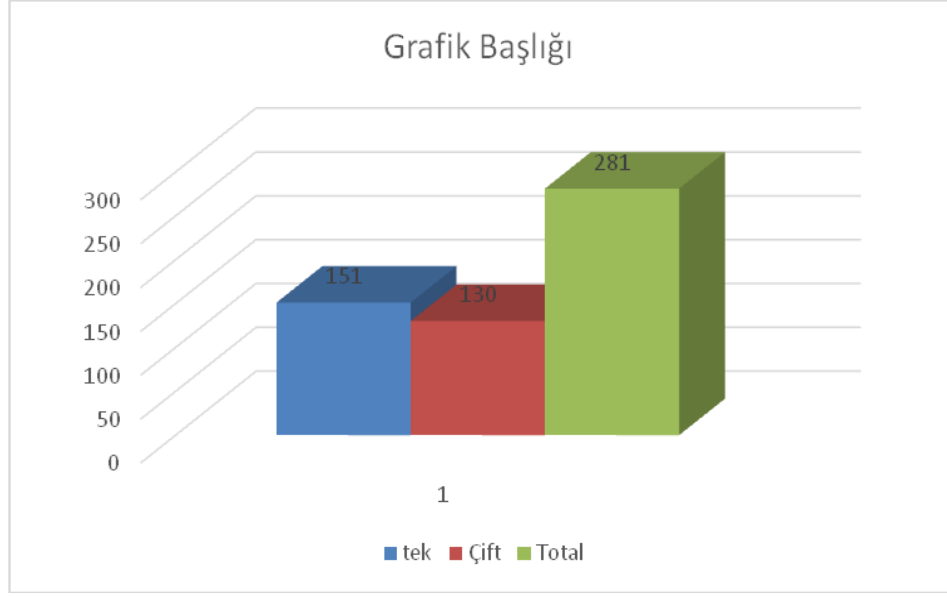

Şekil 9: Araştırma örneklemine ait boşanmayı düşünme nedeni dağılımı

Tablo 11: Araştırma örneklemine ait başvuru durumu dağılımı

Başvuru Durumu	Sayı	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Kümülatif Yüzdelik
Tek	151	53,7	53,7	53,7
Çift	130	46,3	46,3	100,0
Total	281	100,0	100,0	

Katılımcılar başvuru durumlarına göre incelendiğinde, katılımcıların % 53,7'sinin (151) görüşmeye tek başına geldiği, % 46,3'ünün ise (130) görüşmeye eşi ile birlikte geldiği gözlenmiştir.

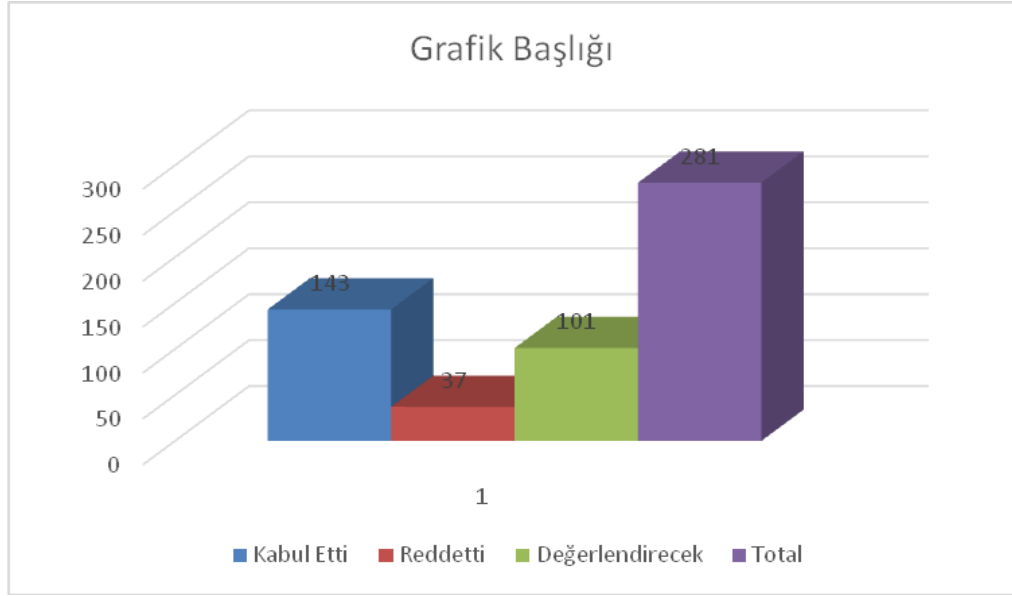
Şekil 10: Araştırma örneklemine ait başvuru durumu dağılımı

Tablo 12

Araştırma örneklemine ait aile danışmanlığını kabul/red durumu dağılımı

Aile Danışmanlığını Sayı	Kabul/Red Durumu	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Kümülatif Yüzdelik
Kabul Etti	143	50,9	50,9	50,9
Reddetti	37	13,2	13,2	64,1
Değerlendirecek	101	35,9	35,9	100,0
Toplam	281	100,0	100,0	

Katılımcılar ücretsiz aile danışmanlığı almayı kabul etme ve reddetme durumlarına göre incelendiğinde ise % 50,9'unun (143) ücretsiz aile danışmanlığı almayı kabul ettiği, % 13,2'sinin (37) ücretsiz aile danışmanlığı almayı reddettiği, % 35,9'unun (101) ise ücretsiz aile danışmanlığı almayı değerlendireceği sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil 11: Araştırma örneklemine ait aile danışmanlığını kabul/red durumu dağılımı

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı Aile Danışmanlığı Hizmet Birimi'ne yönlendirilen, kendisi gelen ya da tesadüfî bir şekilde ulaşan evli çiftler/kişilerden oluşan 130'u evli ve eşi ile birlikte, 151'i ise tek olarak görüşmeye katılan toplam 281 kişiye ait görüşme raporları, bilgi notları, araştırmacı tarafından hazırlanan 'Kişisel Bilgi Formları' ve 'Bireysel Durum Formları' ile çiftlerin arşiv dosyaları ve diğer ulaşılabilen yazılı basılı materyaller incelenerek toplanmıştır.

Kişisel bilgi formu; evliliğinde problem yaşıyıp boşanmayı düşünen kadın ve erkeklerin; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumunu kapsamaktadır.

Bireysel durum formu ise evliliğinde problem yaşıyıp boşanmayı düşünen kadın ve erkeklerin; evlilik süreleri, sahip oldukları çocuk sayısı, boşanma süreçlerine dair bilgileri, görüşmeye eşi ile ya da yalnız gelme durumlarını, boşanmayı düşünme nedenlerini ve ücretsiz aile danışmanlığı almayı kabul/red durumlarına dair bilgileri içermektedir.

Formlar, kişiler ile yapılan görüşme başlıkları toparlanarak oluşturulmuştur.

3.3.1 Veri Toplama Süreci

Araştırma, Aile ve Sosyal Politikalar İzmir İl Müdürlüğü'ne bağlı İzmir Adliyesi Aile Danışma Hizmet Birimi'ne Ekim 2013 – Temmuz 2014 tarihleri arasında görüşmeye katılmış, evliliğinde problem yaşayıp boşanmayı düşünen çiftler/kişilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan çalışma için gerekli bilgilerin kullanılabilmesi için gerekli iznin alınması ile gerçekleştirilmiştir.

3.4. Veri Çözümleme Teknikleri

Araştırmanın verileriyle belirtilen amaçlar doğrultusunda SPSS programının yardımıyla istatistiksel çözümleme yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde kişilerin sorulara verdikleri cevaplar; frekans ve yüzdelik dağılımları, ilişki arayan istatistik yöntemlerinden khi-kare yöntemi kullanılarak analiz edilip yorumlanmıştır.

Araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın alt problemlerinde yer alan soruları cevaplamak üzere önceki bölümde açıklanan veri toplama aracına dayalı olarak elde edilen bulguların istatistiksel yöntemlerle analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmanın genel amacı İzmir ilinde yaşayan, evliliğinde problem yaşıyıp boşanmayı düşünen bireylerin/çiftlerin, boşanmayı düşünme nedenlerini belirlemek ve aile danışmanlığı alma veya reddetme kararlarını etkileyen faktörleri ortaya koymaktır.

Araştırmanın verileriyle, belirtilen amaçlar doğrultusunda SPSS programı yardımıyla istatistiksel çözümler yapılmış; istatistiksel çözümlerlerde anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak alınmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, evliliğinde problem yaşıyıp boşanmayı düşünen kişilerin sorulara verdikleri cevaplar; frekans ve yüzdelik dağılımları, ilişki arayan istatistiklerden khi- kare yöntemi kullanılarak analiz edip yorumlanmıştır.

1.5.2.1 Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerin Aile Danışmanlığı Alma konusundaki Karar Durumları ile Cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır?

H0: Çiftlerin danışmanlık almaya başvuru kararları ile cinsiyetleri arasında ilişki yoktur.

H1: Çiftlerin danışmanlık almaya başvuru kararları ile cinsiyetleri arasında ilişki vardır.

Tablo 13

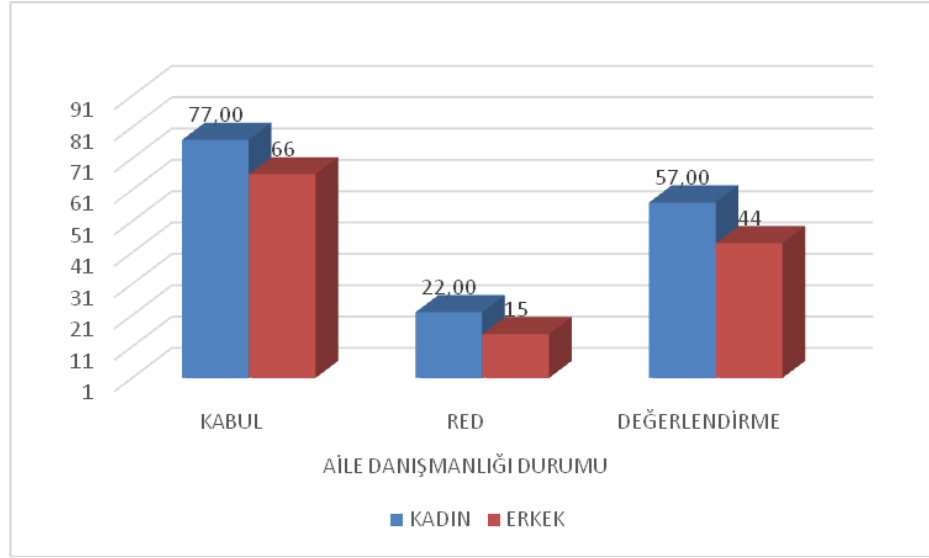
Araştırmaya katılan kişilerin Aile Danışmanlığı Alma konusundaki Karar Durumları ile Cinsiyetleri arasındaki ilişki

Ücretsiz Aile Danışmanlığı Almak İster misiniz?	KADIN		ERKEK		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
EVET	77	49,35	66	52,8	143	50,8
HAYIR	22	14,10	15	12	37	13,16
DEĞERLENDİRECEĞİM	57	36,53	44	35,2	101	35,94

Tablo 14: Araştırmaya katılan kişilerin Aile Danışmanlığı Alma konusundaki Karar Durumları ile Cinsiyetleri arasındaki ilişki dağılımına ait Khi-Kare Testi analizi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Khi-Kare Testi	,429 ^a	2	,807
Olasılık Oranı	,430	2	,806
Doğrusal olarak doğrusal birleşme	,187	1	,666
Geçerli veri sayısı	281		

$P=0,807>0,05$ olduğundan dolayı Aile Danışmanlığı alma konusundaki karar durumu ile Cinsiyet arasında bir ilişki **bulunmadığı** söylenebilir.

Şekil 12: Araştırmaya katılan kişilerin Aile Danışmanlığı Alma konusundaki Karar Durumları ile Cinsiyetleri arasındaki ilişki

Yukarıdaki grafikte kişilerin *Cinsiyetleri* ve *Aile Danışmanlığı alma konusundaki karar durumları* arasında sayısal olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Sayıca danışmanlık almayı kabul edenler daha fazla, bu sekmeye ve diğer sekmelerde kadın sayısı erkeklerden daha fazladır. Aile Danışmanlığı almayı değerlendireceğini ifade edenler sayıca ikinci sırada ve reddedenler en son sırada yer almaktadırlar.

1.5.2.2. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin Evlilik süreleri ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?

H0: Evlilik süreleri ile boşanmayı düşünme durumları arasında ilişki yoktur.

H1: Evlilik süreleri ile boşanmayı düşünme durumları arasında ilişki vardır.

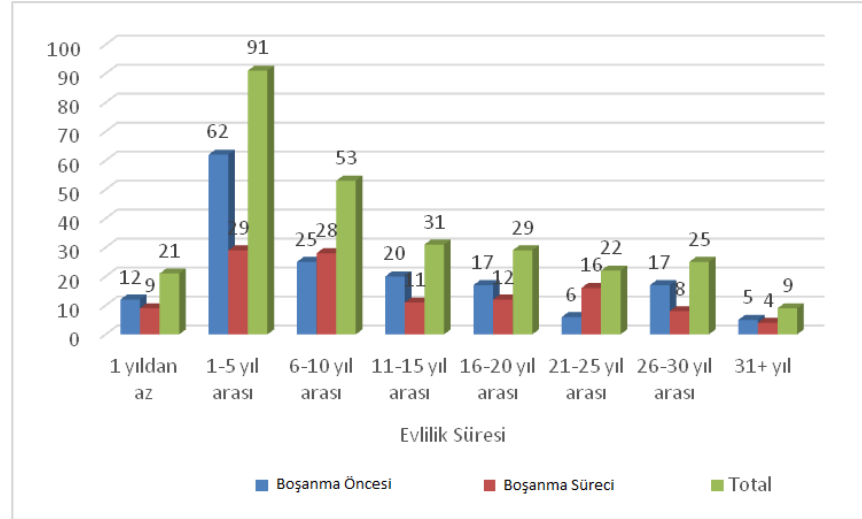
Tablo 15**Araştırmaya katılan kişilerin Evlilik süreleri ile boşanma durumları arasındaki ilişki**

Evlilik Süresi																	
		0-1 yıl		1-5 yıl		6-10 yıl		11-15 yıl		16-20 yıl		21-25 yıl		26-30 yıl		31-+	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Boşanma Öncesi		12		62		25		20		17		6		17		5	
Boşanma Süreci		9		29		28		11		12		16		8		4	

Tablo 16**Araştırmaya katılan kişilerin Evlilik süreleri ile boşanma durumları arasındaki ilişkinin Khi-Kare analizi**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
khi-kare	16,538 ^a	7	,021
Olasılık oranı	16,605	7	,020
Doğrusal olarak doğrusal birleşme	1,337	1	,248
Geçerli veri sayısı	281		

P=0,021<0,05 den küçük olduğundan, çiftlerin evlilik süreleri ile boşanmayı düşünme durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Şekil 13: Araştırmaya katılan kişilerin Evlilik süreleri ile boşanma durumları arasındaki ilişki

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’nde görüşmeye katılan kişilerden; evlilik süreleri 1-5 yıl olanlar daha fazladır. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuranlardan, evlilik süreleri 1 yıldan az ve 31 yıldan çok olanlar ise sayıca en az olan gruptur. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuranlardan evlilik süreleri 1-5 yıl olan gruptan sonra evlilik süresi arttıkça, başvuru sayısı genel olarak azalmaktadır. Bu sonuç daha önceki yıllarda (örn.2016) ülkemiz genelinde araştırma yapan TÜİK verilerini de destekler niteliktedir.

1.5.2.3. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin, Eğitim Durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?

HO: Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin, Eğitim Durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında ilişki yoktur.

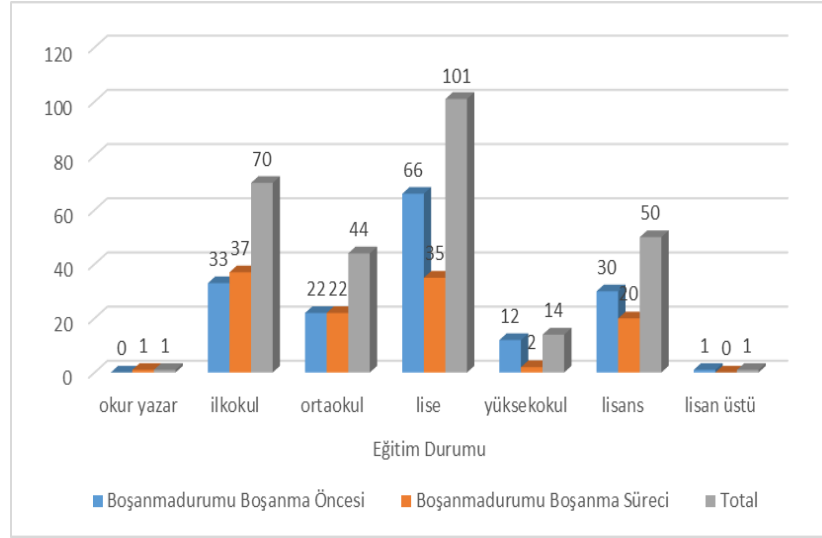
H1: Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin, Eğitim Durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında ilişki vardır.

Tablo 17:
Araştırmaya katılan kişilerin Eğitim durumları ile boşanma durumları arasındaki ilişki

Eğitim Durumu														
	Okur-Yazar		İlkokul		Ortaokul		Lise		Yüksekokul		Lisans		Lisans Üstü	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Boşanma Öncesi	0		33		22		66		12		30		1	
Boşanma Süreci	1		37		22		35		2		20		0	

Tablo 18: Araştırmaya katılan kişilerin Eğitim durumları ile boşanma durumları arasındaki ilişkinin Khi-Kare analizi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Khi Kare Testi	13,400a	6	,037
Olasılık Oranı	14,712	6	,023
Doğrusal olarak doğrusal birleşme	5,907	1	,015
Geçerli veri sayısı	281		

Şekil 14 : Araştırmaya katılan kişilerin Eğitim durumları ile boşanma durumları arasındaki ilişki

$P=0,037<0,05$ olduğundan; Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin Eğitim Durumları ile Boşanma Durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden lise mezunu olanların sayıca en fazla olduğu görülmektedir. Bu kişilerden daha sonra sırası ile ilkokul mezunları ve üniversite mezunları gelmektedir.

1.5.2.4. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin Yaşları ile Boşanma Durumları arasında bir ilişki var mıdır?

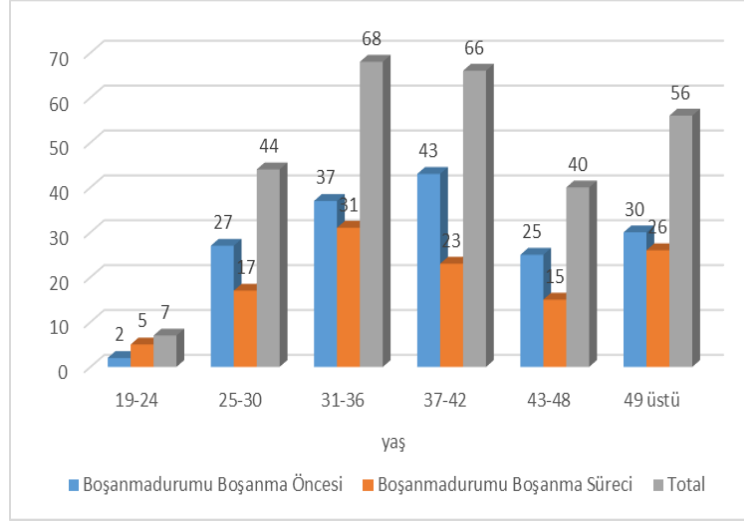
HO: Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin yaşları ile boşanmayı düşünme durumları arasında ilişki yoktur.

H1: Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin yaşları ile boşanmayı düşünme durumları arasında ilişki vardır.

Tablo 19**Araştırmaya katılan kişilerin Yaşları ile boşanma durumları arasındaki ilişki**

Yaş	19-24 yaş		25-30 yaş		31-36 yaş		37-42 yaş		43-48 yaş		49-+		Toplam
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Boşanma Öncesi	2		27		37		43		25		30		
Boşanma Süreci	5		17		31		23		15		26		

P=0,390>0,05 den büyük olduğundan; Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerin yaşları ile boşanmayı düşünme durumları arasında ilişki yoktur.

Şekil 15: Araştırmaya katılan kişilerin Yaşları ile boşanma durumları arasındaki ilişki

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden, 31-36 yaş aralığı daha fazladır. Bu grubun hemen ardından 37-42 yaş aralığında olan grup gelmektedir. Beklenilenin aksine üzere 49 yaş üzeri olan grup da üçüncü sırayı almaktadır. 25-30 yaş grubu dördüncü sırada, 43-48 yaş grubu beşinci sırada, 19-24 yaş grubu ise son sırada yer almaktadır.

1.5.2.4. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?

H0: Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin sahip oldukları çocuk sayısı ile boşanmayı düşünme durumları arasında bir ilişki yoktur.

H1: Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin sahip oldukları çocuk sayısı ile boşanmayı düşünme durumları arasında bir ilişki vardır.

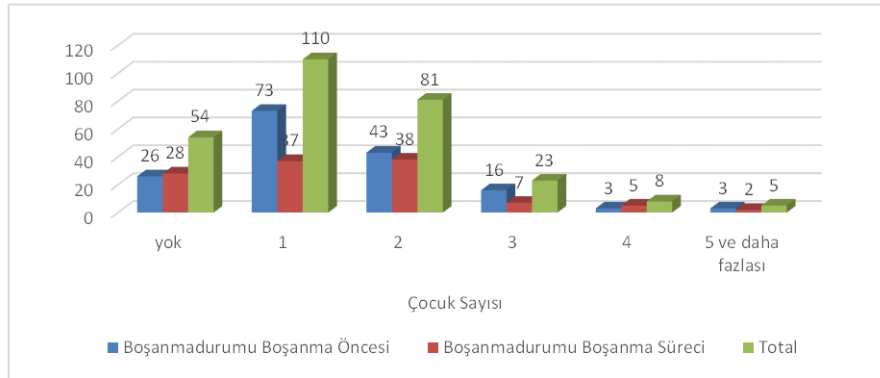
Tablo 22

Araştırmaya katılan kişilerin çocuk sayıları ile boşanma durumları arasındaki ilişki

Çocuk Sayısı	0		1		2		3		4		5+		Toplam
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Boşanma Öncesi	26		73		43		16		3		3		
Boşanma Süreci	28		37		38		7		5		2		

Tablo 20 : Araştırmaya katılan kişilerin çocuk sayıları ile boşanma durumları arasındaki ilişkinin Khi-Kare analizi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Khi kare testi	8,770a	5	,119
Olasılık Oranı	8,811	5	,117
Doğrusal olarak doğrusal birleşme	,037	1	,848
Geçerli veri sayısı	281		

Şekil 15 : Araştırmaya katılan kişilerin çocuk sayıları ile boşanma durumları arasındaki ilişki

$P=0,119>0,05$ olduğundan dolayı; Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerin sahip oldukları çocuk sayısı ile boşanmayı düşünme durumları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerden tek çocuk sahibi olanlar sayıca daha fazla olup; onları 2 çocuk sahibi olanlar izlemektedir. Çocuğu olmayanların sayısı da oldukça fazladır. Bunun nedeni olarak araştırmanın İzmir gibi bir batı kentinde yapılmış olması, başvuruda genç nüfusun da ağırlıklı olarak yer alıyor olması, boşanma düşüncesinin daha önceki bulgulardan hareketle evliliğin ilk 5 senesinde daha fazla belirmiş olması dolayısı ile bu süre zarfında genellikle sahip olunun çocuk sayısının tek çocuk olması vb. gösterilebilir çünkü araştırmaya katılan kişilerden 'çocuk sahibi olamama' nedeni ile evliliğinde problem yaşayan çift sayısı 3'tür.

1.5.2.6. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran Kadınların Çalışma Durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?

H0: Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kadınların çalışma durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki yoktur.

H1: Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kadınların çalışma durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki vardır.

Tablo 21

Araştırmaya katılan kadınların çalışma durumları ile boşanma durumları arasındaki ilişki

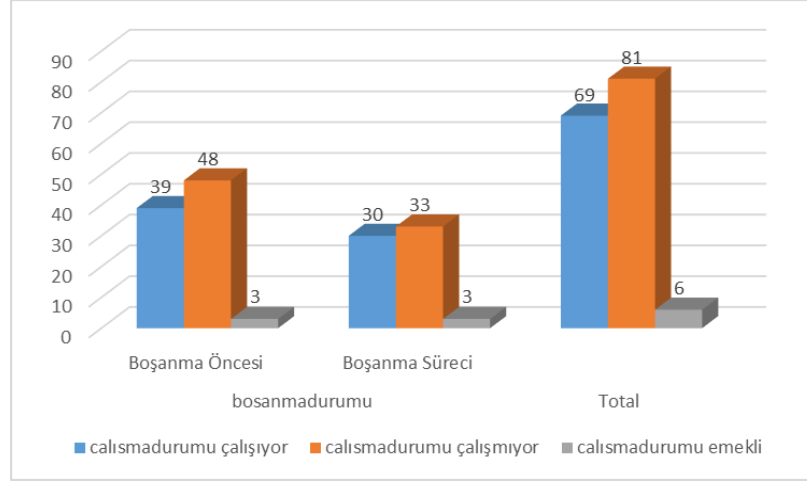
		Boşanma Durumu		Toplam
		Boşanma Öncesi	Boşanma Süreci	
Çalışma Durumu	Çalışıyor	39	30	69
	Çalışmıyor	48	33	81
	Emekli	3	3	6
Toplam		90	66	156

Tablo 22

Araştırmaya katılan kadınların çalışma durumları ile boşanma durumları arasındaki ilişkinin Khi-Kare analizi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Khi kare testi	,266a	2	,876
Olasılık Oranı	,264	2	,876
Doğrusal olarak doğrusal birleşme	,010	1	,921
Geçerli veri sayısı	156		

$P=0,876>0,05$ den büyük olduğundan; Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kadınların çalışma durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki yoktur.

Şekil 16: Araştırmaya katılan kadınların çalışma durumları ile boşanma durumları arasındaki ilişki

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kadınlardan çalışmayanlar sayıca daha fazladır. Ardından çalışan kadınlar ve az sayıda da olsa emekli kadınlar yer almaktadır. Çalışan ve çalışmayan kadınlar arasında anlamlı bir farklılık göze çarpmamaktadır.

1.5.3.1. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden Boşanma Öncesi Süreçte olan ve Boşanma Sürecinde olan kişiler Evliliklerinde Yaşadıkları Ana Sorun açısından farklılaşmakta mıdır?

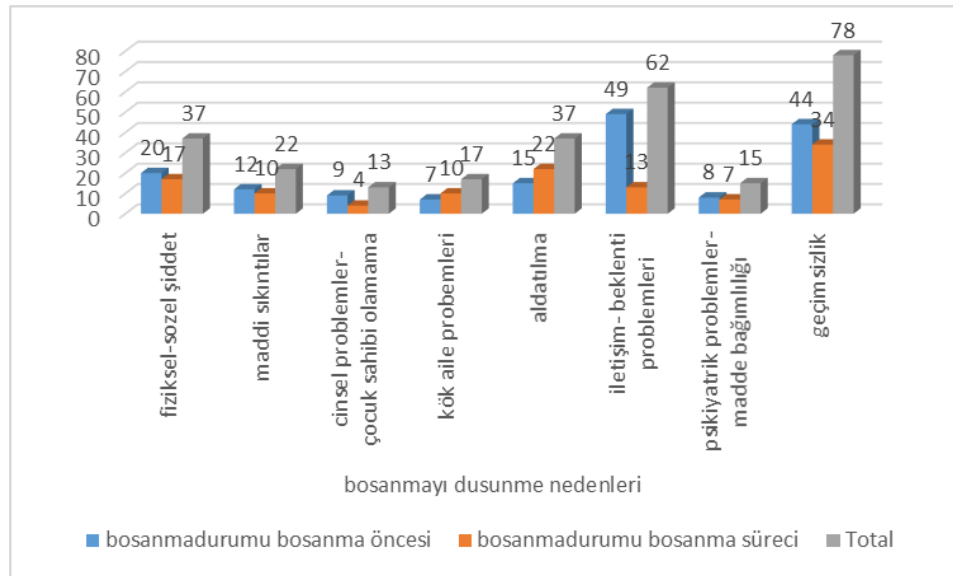
H0: Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden Boşanma Öncesi Süreçte olan ve Boşanma Sürecinde olan kişiler *Evliliklerinde Yaşadıkları Ana Sorun* açısından farklılaşmaktadır?

H1: Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden Boşanma Öncesi Süreçte olan ve Boşanma Sürecinde olan kişiler *Evliliklerinde Yaşadıkları Ana Sorun* açısından farklılaşmamaktadır?

Tablo 23

Araştırmaya katılan kişilerin boşanmayı düşünme nedenleri ile boşanma durumları arasındaki ilişki

Boşanmayı Düşünme Nedeni	Fiziksel- Sözel Şiddet	Maddi Sıkıntılar	Cinsel Problemler- Çocuk Sahibi Olamama	Kök Aile Problemleri	Aldatılma	İletişim- Beklenti Problemleri	Psikiyatrik Problemler- Madde Bağımlılığı	Geçimsizlik
	Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %
Boşanma Öncesi	20	12	9	7	15	49	8	44
Boşanma Süreci	17	10	4	10	22	13	7	34

Tablo 24 Araştırmaya katılan kişilerin boşanmayı düşünme nedenleri ile boşanma durumları arasındaki ilişki

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’nde görüşmeye katılan kişilerden, boşanma öncesi süreçte olan grup –henüz resmi olarak bir boşanma davası açmamış olan grup- evliliklerindeki ana sorunu ‘iletişim ve beklenti problemi’ olarak tanımlamışlardır. Bu, bu başlık altında incelenen gruplar arasında en fazla sayıya ulaşan gruptur. Bu

grubu, yine boşanma öncesi süreçte olanlardan evliliklerindeki ana problemi ‘geçimsizlik’ olarak adlandıran grup izlemektedir.

Boşanma sürecinde olan kişilerde ise –resmi olarak boşanma davası açılmışken- evliliklerinde ana problem olarak ‘geçimsizlik’i tanımlayanlar sayıca en fazladır. Bunu izleyen ana problem ise ‘aldatılma’dır. Buradan, aldatılma ile karşılaşan kişilerin resmi olarak boşanma yoluna daha fazla gittikleri sonucuna da varılabilir.

1.5.3.2. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin Başvuruya Tek ya da Çift Olarak Gelme durumları ile Aile Danışmanlığı alma konusundaki karar durumları arasında ilişki var mıdır?

Tablo 25

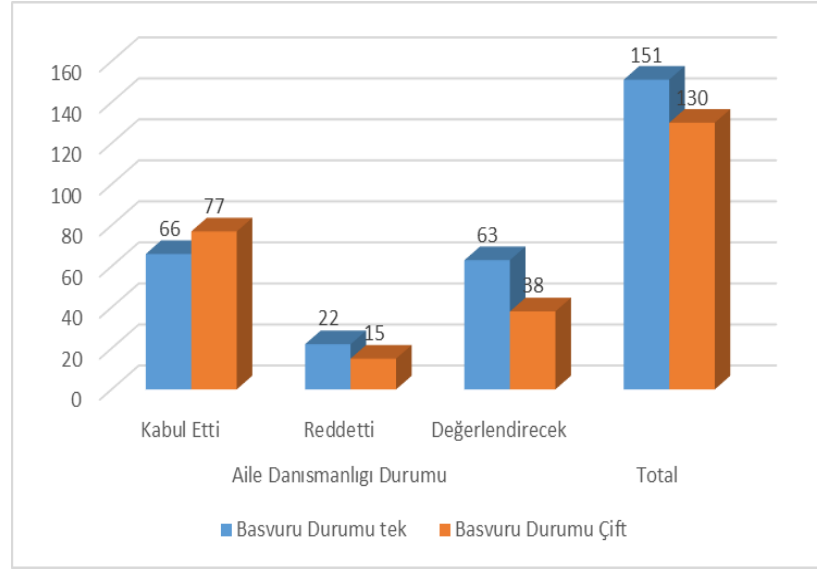
Araştırmaya katılan kişilerin Başvuruya tek/çift gelme durumları ile aile danışmanlığı almayı kabul/red durumları

Başvuru Durumu	Kabul Eden	Reddeden	Değerlendirecek
Tek	66	22	63
Çift	77	15	38
Toplam	143	37	101

Tablo 26 Araştırmaya katılan kişilerin Başvuruya tek/çift gelme durumları ile aile danışmanlığı almayı kabul/red durumlarına ilişkin Khi-Kare analizi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Khi kare testi	6,827a	2	,033
Olasılık Oranı	6,861	2	,032
Doğrusal olarak doğrusal birleşme	6,457	1	,011
Geçerli veri sayısı	281		

$P=0,033<0,05$ den küçük olduğundan; Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin *Başvuruya Tek ya da Çift Olarak Gelme* durumları ile *Aile Danışmanlığı alma konusundaki karar durumları* arasında ilişki vardır.

Şekil 17 Araştırmaya katılan kişilerin Başvuruya tek/çift gelme durumları ile aile danışmanlığı almayı kabul/red durumları

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden, başvuruya çift olarak gelen kişilerin, aile danışmanlığı almayı daha fazla kabul ettiği görülmektedir. Bu grubun ardından sayıca, o an için kararsız kalan ve karar verme sürecini erteleyen, durumu ‘değerlendirecek’ olan kişiler gelmektedir. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden en az sayıda kişi aile danışmanlığı almayı ‘reddeden’ gruptadır. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden, aile danışmanlığı almayı reddedenler ve değerlendirecek olanlarda ‘başvuruya tek olarak gelen’ sayısı fazlayken; aile danışmanlığı almayı kabul edenlerde ‘başvuruya çift olarak gelen’ sayısı fazladır. Bu veriden ve araştırma kapsamında kişilerle yapılan görüşme deneyimlerinden

hareketle, çiftlerin bir arada iken birbirlerini sağaltım konusunda daha fazla destekledikleri, başvuruya birlikte gelmelerinin dahi, evlilikleri adına sağaltıma yönelik önemli bir gösterge olduğu, dolayısı ile görüşmeye çift olarak gelen kişilerin aile danışmanlığı almayı kabul etme durumunun beklenen bir sonuç olduğu ifade edilebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, halen evli ancak boşanma sürecinde olan ve evliliğinde problem yaşayıp boşanmayı düşünen ancak henüz resmi bir girişimde bulunmamış çiftlerin/kişilerin, ücretsiz aile danışmanlığı almayı kabul etme ve reddetme davranışları; onlara boşanmayı düşündüren nedenler, cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, evlilik süreleri, çocuk sahibi olma durumları, çalışma durumları, görüşmeye tek ya da çift olarak gelme durumları gibi değişkenler açısından incelenmesiyle elde edilen bulguların sonuçları, tartışması ve konuyla ilgili öneriler yer almaktadır.

5.1 SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırma bulgularına göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin *Aile Danışmanlığı Alma* konusundaki Karar Durumları ile Cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır?

$P=0,807>0,05$ olduğundan dolayı Aile Danışmanlığı alma konusundaki karar durumu ile Cinsiyet arasında bir ilişki bulunmadığı söylenebilir.

Bireylerin *Cinsiyetleri* ve *Aile Danışmanlığı alma* konusundaki karar durumları arasında sayısal olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Sayıca danışmanlık almayı kabul edenler (143) daha fazla, bu sekmede ve diğer sekmelerde kadın sayısı

erkeklerden daha fazladır. Aile Danışmanlığı almayı değerlendireceğini ifade edenler (101) sayıca ikinci sırada ve reddedenler (37) en son sırada yer almaktadır.

Göç'ün, 2006 yılında yapmış olduğu araştırmada, kadınların yüzde 70,7'si bir aile danışma merkezinden destek almayı düşünmekte, yüzde 29,3'ü ise düşünmemektedir (akt. Algan, T.2016).

Baltacı'nın 2010 yılında aile danışmanlığı hizmetinden yararlanmayı düşünen evli kadınların özellikleri hakkında yaptığı 400 evli kadının katıldığı araştırmada, kadınların yüzde 40'ı aile içerisinde yaşadıkları problemlerle ilgili kimseden yardım almadıklarını ifade etmişlerdir. Kadınların yüzde 28'i ise eşinden yardım aldığını belirtmiştir. Bu kadınların yüzde 54'ü aile danışmanlığı hizmetinden faydalanmak istediğini ifade etmiştir. Araştırma bulgularında kadınların eğitim düzeyi azaldıkça, aile danışmanlığı hizmetinden yararlanma istekleri artmıştır. Ailenin aylık geliri düştükçe, aile danışmanlığı hizmeti alma eğilimi artmaktadır. Aynı araştırmada yaş grubu, cinsiyet, çocuk sayısı ve evlilik süresine göre boşanma yüzdesi incelendiğinde ise, boşanmanın yüzde 58'inin 25-39 yaş grubunda olan erkelerde ve 20-34 yaş grubunda olan kadınlarda görüldüğü ortaya çıkmıştır.

2011 yılında ülkemizde eş ile önemli bir problem yaşandığında, katılımcıların yüzde 62'si kimseden yardım almayı düşünmediklerini ifade ederken, yüzde 23 oranla başvuru alan kişiler aile büyükleri olmuştur. Katılımcıların yüzde 6'sı çocuklarından destek almayı düşünürken, uzman kişi ve kurumlardan (psikolog, aile danışmanı vb.) destek almayı düşünenler ise sadece yüzde 3'tür.

İsviçre'de ise 2004-2015 yılları arası 18-69 yaş grubunda belediye aile danışmanlığı hizmetine başvuran bireylerin sayısı her 1000 sakinde 8'den 10'a artış göstermiştir. Bu %21'lik bir artışa denk gelmektedir.

Aile danışmanlığı hizmeti gerek devlet bünyesinde gerekse özel sektörde günden güne yaygınlaşmakta ve bu hizmete bireylerin yaklaşımı zaman geçtikçe daha olumlu bir hal almaktadır.

2. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin *Evlilik süreleri ile Boşanmayı Düşünme Durumları* arasında bir ilişki var mıdır?

$P=0,021|<0,05$ den küçük olduğundan, çiftlerin evlilik süreleri ile boşanmayı düşünme durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuranlardan; evlilik süreleri 1-5 yıl olanlar daha fazladır. Evlilik süreleri 1 yıldan az ve 31 yıldan çok olanlar ise sayıca en az olan gruptur. Evlilik süreleri 1-5 yıl olan gruptan sonra evlilik süresi arttıkça, başvuru sayısı azalmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün gerçekleştirdiği araştırmaların verileri ve TÜİK'in 2016 verilerine göre; ülkemizde boşanmaların % 39,6'si evliliğin ilk beş yılı içinde gerçekleşmektedir. Tüm bu araştırma bulguları, tez araştırma verilerini destekler niteliktedir.

3. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin, *Eğitim Durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları* arasında bir ilişki var mıdır?

$P=0,037<0,05$ olduğundan; Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerin Eğitim Durumları ile Boşanma Durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden lise mezunu olanların sayıca en

fazla olduğu görülmektedir. Bu kişileri sırası ile ilkokul mezunları ve üniversite mezunları izlemektedir.

Aile Araştırma Kurumu tarafından 1998 yılında yaptırılan ‘Boşanma Sebepleri Araştırması’nda erkeğin eğitimi ile anlaşmazlık sebebi arasında ilişki bulunmuştur. Erkeğin eğitim düzeyi yükseldikçe uyumsuzluktan kaynaklanan anlaşmazlıkların arttığı, buna karşılık genel yanlış davranışların (aile sırlarını dışarıya verme, kötü alışkanlıklar, evliliğe akraba müdahalesi) azaldığı görülmüştür. Yine aynı araştırmada kadının eğitimi ile anlaşmazlık sebebi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Ancak yine de eğitim düzeyi yükseldikçe uyumsuzluktan kaynaklanan sorunlar da artmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen ‘Boşanma Nedenleri Araştırması’nın (2009) verilerine göre; boşanan kişilerin cinsiyete göre eğitim durumlarına bakıldığında; okur-yazar olmayan kadın %0,5, erkek %0,2; okur yazar olan kadın %0,6, erkek %1,3; ilkokul mezunu kadın %21,5, erkek %16,6; ortaokul mezunu kadın %12,1, erkek %12,3; lise veya dengi okul mezunu kadın %40,3, erkek % 39,4; ön lisans mezunu kadın %8,4, erkek %9; lisans mezunu kadın %14, erkek % 20; lisans üstü eğitim mezunu kadın %2,6, erkek %1,1’dir.

Uçan, Ö.’nün 2007 yılında yaptığı ‘boşanma sürecinde kriz merkezine başvuran kadınların retrospektif olarak değerlendirilmesi’ adlı araştırmasında, araştırmaya katılan kadınların eğitim durumlarına göre dağılımı %46,4 oranında üniversite mezunu, % 36,4 lise mezunu, % 17,2 ise ilkokul mezunu olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, sıralaması farklı olsa da, üniversite mezunlarının çokluğu ile bu araştırma ile paralellik göstermektedir ancak katılımcıların yalnızca kadınlardan oluşuyor olması kıyaslama imkanını kısıtlamaktadır.

Yine Uçan, Ö.’nün araştırmasında, boşanma sürecindeki katılımcı kadınların evlilik süreleri en çok 1-5 yıl olarak hesaplanmıştır. Bu bulgu da hem tük verileri hem de bu araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Kılıç, M.'nin 2012 yılında yaptığı araştırmada ise, boşanma aşamasında olan kişilerin eğitim düzeyleri; ilkokul 32 (%30,1), ortaokul 24 (%23,8), lise 25 (%24,8), üniversite 23 (%22,3)'tür. Bu sonuçlardan yola çıkarak her ne kadar aralarında fazla fark olmasa da en fazla boşanma oranının ilkokul mezunlarında, en az boşanma oranının ise üniversite mezunları arasında olduğu bulgulanmıştır. Bu bulgu, bu araştırma bulguları ile birebir paralellik göstermemektedir.

Eşlerin eğitim düzeyinin boşanma üzerindeki etkisine dair farklı araştırma sonuçları bulunmaktadır. Kadınlarda eğitim düzeyi yükseldikçe boşanma riskinin arttığını gösteren çalışmaların (Kalmijn, De Graaf ve Poortman, 2004) yanı sıra, eğitim düzeyi yükseldikçe boşanma oranının azaldığını (Abalı, 2006) ve hatta boşanmaya ilişkin en sınırlayıcı tutumlara ve en düşük boşanma oranına yüksek eğitimli kadınların sahip olduğunu gösteren çalışmalar da vardır (akt. Kılıç, M. 2012)

4. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerin Yaşları ile Boşanma Durumları arasında bir ilişki var mıdır?

$P=0,390>0,05$ den büyük olduğundan; Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerin yaşları ile boşanmayı düşünme durumları arasında ilişki yoktur.

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerden, 31-36 yaş aralığında olan grup sayıca daha fazladır. Bu grubun hemen ardından 37-42 yaş aralığında olan grup gelmektedir. Beklenilenin aksine üzere 49 yaş üzeri olan grup da üçüncü sırayı almaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen 'Boşanma Nedenleri Araştırması'nda (2009) yaş dağılımları cinsiyete göre bakıldığında boşanan kadınların 20-34, boşanan erkeklerin ise 25-39 yaşları arasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

Baltacı'nın, 2010 yılında aile danışmanlığı hizmetinden yararlanmayı düşünen evli kadınların özellikleri hakkında yaptığı araştırmada boşanmanın yüzde 58'inin 25-39 yaş grubunda olan erkeklerde ve 20-34 yaş grubunda olan kadınlarda görüldüğü ortaya çıkmıştır.

Kalmijn, De Graaf ve Poortman'ın 2004 yılında yaptıkları araştırma bulgularına göre de evlenme yaşı düştükçe, boşanma riskinin arttığı bilgisine ulaşılmıştır.

5. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerin *Sahip Oldukları Çocuk Sayısı ile Boşanmayı Düşünme Durumları* arasında bir ilişki var mıdır?

$P=0,119>0,05$ olduğundan dolayı; Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerin sahip oldukları çocuk sayısı ile boşanmayı düşünme durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerden tek çocuk sahibi olan grup sayıca en fazla olup; bu grubu 2 çocuk sahibi olanlar izlemektedir. Çocuğu olmayanların sayısı da oldukça fazladır. Bunun nedeni olarak araştırmanın İzmir gibi bir batı kentinde yapılmış olması, başvuruda genç nüfusun da ağırlıklı olarak yer alıyor olması, boşanma düşüncesinin daha önceki bulgulardan hareketle evliliğin ilk 5 senesinde daha fazla belirmiş olması dolayısı ile bu süre zarfında genellikle sahip olunun çocuk sayısının tek çocuk olması vb. gösterilebilir. Çünkü araştırmaya katılan kişilerden 'çocuk sahibi olamama' nedeni ile evliliğinde problem yaşayan çift sayısı 3'tür.

Aile Araştırma Kurumu tarafından 1998 yılında yaptırılan 'Boşanma Sebepleri Araştırması'nda çocuk sayısına göre boşanma yüzdesi incelendiğinde, boşanmaların yüzde 43,85'inin çocuksuz ailelerde görülmüştür.

Aile ve Sosyal Politikalar Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen 'Boşanma Nedenleri Araştırması'nın (2009) verilerine göre;

boşanmaların %45'i çocuksuz ailelerde gerçekleşmektedir. Bunu %25 ile tek çocuklu aileler, %17 ile iki çocuklu olanlar izlemektedir. En düşük boşanma oranı %5 ile dört ve daha fazla çocuğu olanlar arasında görülmektedir.

Kalmijn, De Graaf ve Poortman'ın 2004 yılında yaptıkları araştırmaya göre de; çocuksuz çiftlerin boşanma ihtimalinin çocuğu olan çiftlere göre daha fazla olduğu, bulgusuna ulaşılmıştır.

Twenge, Campbell ve Foster'ın 2003 yaptıkları araştırmada ise; çiftlerin çocuk sayıları ile evlilik uyumlarının negatif korelasyon gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca bebeklik döneminde bir çocuğa sahip olanların evlilik uyumlarının diğer çiftlere göre daha az olduğu, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ailelerde ise çocuk sayısının evlilik uyumunu önemli bir şekilde azalttığı sonucuna varılmıştır.

6. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran Kadınların Çalışma Durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki var mıdır?

$P=0,876>0,05$ den büyük olduğundan; Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kadınların çalışma durumları ile Boşanmayı Düşünme Durumları arasında bir ilişki yoktur.

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kadınlardan çalışmayanlar sayıca daha fazladır. Ardından çalışan kadınlar ve az sayıda da olsa emekli kadınlar yer almaktadır. Çalışan ve çalışmayan kadınlar arasında anlamlı bir farklılık göze çarpmamaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen 'Boşanma Nedenleri Araştırması'na (2009) göre boşanan kişilerin çalışma durumu incelendiğinde ise; çalışmayan kadın %55,1; erkek %2,2'dir. Kendi hesabına çalışan kadın %6,5; erkek 30,2'dir. Ücretli çalışan kadın %38,4; erkek %67,6 olarak görülmektedir.

Aile Araştırma Kurumu tarafından 1998 yılında yaptırılan ‘Boşanma Sebepleri Araştırması’nda ise kadının işine göre tüccar kadınların %42,3’ünün, çiftçi-esnaf kadınların %30’unun, memur-yönetici kadınların %23.9’unun, ev kadınlarının %28.7’sinin, işçi kadınların %20’sinin boşanmayı istediği görülmüştür.

7. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden Boşanma Öncesi Süreçte olan ve Boşanma Sürecinde olan kişiler *Evliliklerinde Yaşadıkları Ana Sorun* açısından farklılaşmakta mıdır?

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi’ne başvuran kişilerden, boşanma öncesi süreçte olan grup –henüz resmi olarak bir boşanma davası açmamış olan grup- evliliklerindeki ana sorunu ‘iletişim ve beklenti problemi’ olarak tanımlamışlardır. Bu, bu başlık altında incelenen gruplar arasında en fazla sayıya ulaşan gruptur. Bu grubu, yine boşanma öncesi süreçte olanlardan evliliklerindeki ana problemi ‘geçimsizlik’ olarak adlandıran grup izlemektedir.

Boşanma sürecinde olan kişilerde ise –resmi olarak boşanma davası açılmışken- evliliklerinde ana problem olarak ‘geçimsizlik’i tanımlayanlar sayıca en fazladır. Bunu izleyen ana problem ise ‘aldatılma’dır. Buradan, aldatılma ile karşılaşan kişilerin resmi olarak boşanma yoluna daha fazla gittikleri sonucuna da varılabilir.

‘Aldatma, eşler arasındaki anlaşma ve güvenin, başka bir bireyin duygusal, cinsel ya da romantik biçimde ilişkiye dahil olmasıyla bozulması’ olarak tanımlanabilir (Solmuş, T. 2012, Bağlanma, evlilik ve aile psikolojisi, sy. 285). Evli erkeklerin ve evli kadınların %50’ye yakınının, evliliklerinin herhangi bir döneminde evlilik dışı ilişki yaşadığı bilgisine ulaşılmıştır. Amerika’da yapılan bir araştırmada ise, evlilik terapisine giden çiftlerin %60-65’inin aldatma nedeni ile terapiye başvurdıkları tespit edilmiştir. Yine araştırma sonuçlarına göre ilişkilerinde çok mutlu olmayan çiftlerin, ilişkilerinde mutlu olduğunu ifade edenlere göre dört kat daha fazla eşini aldatmaya yöneldikleri öğrenilmiştir. Ülkemizde yürütölmüş 204 evli kadın ve erkeğin, evlilik uyumu, aldatma eğilimi ve çatışma eğilimlerinin incelendiği bir

çalışmada ise, aldatma eğilimi yüksek olan kadın ve erkeklerin çatışma eğilimlerinin de yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Schapp, Buunk ve Kekstra'ya göre de (1988) evli çiftleri en fazla fikir ayrılığına düşüren neden 'iletişim problemleri'dir (akt. Norwell, K.,2009, A study of premarital counseling and cominication skills in newlywed couples). Bu, aynı zamanda profesyonel destek alan ailelerde en fazla ifade edilen, kayıtlara geçmiş problemdir. Bu probleme karşın çiftlere verilen profesyonel yardımlarda uygulanan iletişim egzersizleri ile boşanma durumu engellenebilmekte ya da yaşanan boşanmanın olumsuz sonuçları ortadan kaldırılabilmektedir.

Mahkeme kayıtları üzerinden boşanma nedenleri incelendiğinde en fazla paya sahip olan nedenin 'evlilik birliğinin sarsılması (geçimsizlik)' olduğu görülmektedir. Toplumumuzda eşlerden birinin sadakatsizliği ya da evi terk etmesi nedeniyle gerçekleşen boşanmalar da ahlaki normlar, geleneksel değer yargıları ve genel kabuller nedeniyle 'geçimsizlik' adı altında kayda geçmektedir. Hatta çiftlerin anlaşmalı bir şekilde boşanmaya karar verdikleri durumlar da gerçek nedenlerine bakılmaksızın 'geçimsizlik' kategorisinde yer almaktadır. Bu durum, boşanan çiftlerin gerçekte hangi nedenle boşandıklarının anlaşılması açısından engel teşkil etmektedir.

Aile Araştırma Kurumu tarafından 1998 yılında yaptırılan 'Boşanma Sebepleri Araştırması'nda boşanma dilekçelerinin arkasında yatan gerçek nedenlerden birinin de %27.6 ile şiddet olduğu görülmüştür.

Devlet planlama teşkilatı tarafından 1989 yılında gerçekleştirilen Türk Aile Yapısı Araştırması'nın bulgularına bakıldığında ise, kişilerin genelde boşanmak için önemli gördüğü nedenlerin başında zina (%75) ve geçimsizlik (%66) gelmektedir.

8. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerin *Başvuruya Tek ya da Çift Olarak Gelme* durumları ile *Aile Danışmanlığı alma* konusundaki karar durumları arasında ilişki var mıdır?

$P=0,033<0,05$ den küçük olduğundan; Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerin *Başvuruya Tek ya da Çift Olarak Gelme* durumları ile *Aile Danışmanlığı alma konusundaki karar durumları* arasında ilişki vardır.

Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerden, başvuruya çift olarak gelen kişilerin, aile danışmanlığı almayı daha fazla kabul ettiği görülmektedir. Bu grubun ardından sayıca, o an için kararsız kalan ve karar verme sürecini erteleyen, durumu 'değerlendirecek' olan kişiler gelmektedir. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerden en az sayıda kişi aile danışmanlığı almayı 'reddeden' gruptadır. Evliliklerinde problem yaşayan –boşanma sürecinde olan ve olmayan- İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran kişilerden, aile danışmanlığı almayı reddedenler ve değerlendirecek olanlarda 'başvuruya tek olarak gelen' sayısı fazlayken; aile danışmanlığı almayı kabul edenlerde 'başvuruya çift olarak gelen' sayısı fazladır. Bu veriden hareketle, çiftlerin bir arada iken birbirlerini sağaltım konusunda daha fazla destekledikleri, başvuruya birlikte gelmelerinin dahi, evlilikleri adına sağaltıma yönelik önemli bir gösterge olduğu sonucuna varılabilir.

5.2 ÖNERİLER

Evlilik, evliliğin kötü gidişi, boşanma düşüncesi, boşanma süreci ve boşanma sonrası birçok yönüyle aile içindeki ve aile dışındaki birçok kişiyi etkileyen olgulardır. Boşanma gerçekleştiğinde, bu durumdan en çok kadınlar, çocuklar ve gelecekteki evlilik partneri etkilenmektedir (Norwell, K. 2009). Bu nedenle, evlilik esnasında karşılaşılabilecek problemlerle başa çıkma ve çözümleme noktalarında, boşanma kararı alındı ise bu süreci en sağlıklı şekilde atlatabilmek adına ve boşanma sonrasında özellikle çocuklara doğru davranışlarda bulunabilmek ve çocukların psikolojik açıdan desteklenebilmesi için aile danışmanlığı hizmetinden faydalanmanın öneminin idrakı için koruyucu, önleyici ve destekleyici çalışmalar yapılmalıdır. Bunun için:

Evlilik yolunda ilerleyen çiftlerin, evlilikten gerçekçi bir şekilde beklentilerini dile getirip, birbirlerine tarafsız bir ortamda ifade edebilmeleri ve evlilik için uygun bir çift olup olmadıklarını kendi içlerinde değerlendirebilmeleri için ‘evlilik öncesi danışmanlığı’ hizmetinin devlet eliyle yaygınlaştırılması ve öneminin kamu spotları ile vatandaşa aktarılması sağlanabilir.

Boşanma sürecindeki ya da boşanma sonrası süreçte eskiye oranla oldukça fazla çiftin bulunduğu göz önüne alındığında; bu aşamada olan çiftlerin çocuklarının psikolojik açıdan desteklenmesi amacı ile çocukların okullarında görev yapan rehberlik öğretmenleri ile koordineli çalışan aile danışmanları ilçe bazında –MEB bünyesinde-istihdam edilebilir.

Türk aile ahlak yapısı nedeni ile genellikle cinselliği evlendiğinde eşi ile birlikte öğrenen –daha çok kadın olmak üzere- çiftlere; özellikle etkin doğum kontrol yöntemlerini ve sağlıklı cinsel hayat konularını içeren ‘cinsel sağlık eğitimi’ liselerde öğretilir. Bu eğitimin devlet eliyle verilmesi; cinselliği konuşmayı bir tabu halinden çıkarıp, ileride evliliğinde olası cinsel problem yaşayabilecek çiftlerin de bu konuda danışmanlık almaya daha rahat ve yakın gözle bakmasını sağlayabilir.

Aile danışmanlığı almanın yalnızca evliliği kurtarmak amacı ile yapılmayacağı, danışmanlık almanın boşanma sürecinde ve sonrasında da aile üyesi kişilere psikolojik açıdan iyi gelebileceği vatandaşa aktarılabilir.

Aile danışmanlığı hizmetinin yaygın olarak özel sektör eliyle verilmesinin ve toplumumuzun genel olarak maddi koşulları göz önünde bulundurulduğunda, her kesimden bireyin aile danışmanlığı alabilmesi için bu hizmet devlet eliyle ve daha yaygın olarak verilebilir. Bunun yanı sıra bu hizmetin varlığı da vatandaşa kamu spotları ile duyurulabilir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından başlatılan bu pilot uygulama, Türkiye genelinde yalnızca İzmir Adliyesi içerisinde Aile Mahkemeleri katında bulunan ve boşanma düşüncesindeki ve boşanma sürecindeki çiftlerin en çok ulaşılabilceği yer olarak en uygun yerlerden biri olan ‘Aile Danışmanlığı Hizmet

Birimleri'nin Türkiye genelindeki Adliyeler içerisindeki yerleri arttırılarak, devlet eliyle verilen bu hizmetin tanınırlığı ve işlevselliği arttırılabilir.

Boşanmayı düşünen ancak henüz resmi bir girişimde bulunmamış çiftlerin, evliliklerindeki ana problemi sayıca en fazla 'iletişim ve beklenti problemi' olarak tanımlamalarından hareketle; kişilerin toplu olarak bulunduğu yerlerde –askeriye, cami, üniversite, halk eğitim merkezleri vb.- 'etkili iletişim eğitimleri' devlet eliyle düzenlenebilir.

Ülkemiz literatüründe boşanma ve boşanma aşaması ile ilgili oldukça sınırlı sayıda çalışma vardır. Bu alanda daha fazla araştırma yapılmasının konunun ülkemizdeki durumu hakkında daha detaylı bilgi sağlayacağı ve önleyici hizmetlerin arttırılmasını kolaylaştırılacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ö. (2011). Boşanma Nedenleri ve Boşanma Sonrasında Karşılaşılan Güçlükler (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir
- Algan, T. (2016). Aile Danışmanlığı uygulaması dünü bugünü yarını. İnsan ve toplum bilimleri dergisi, cilt 5,sayı 7
- Baltacı, G. (2010). Aile danışmanlığı hizmetinden yararlanmak isteyen evli kadınların nitelikleri (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara
- Banmen, J., Gerber, J., Gomori, M., Satir, V., (1991). The Satir Model Family Therapy and Beyond, Science and Behaviour Books, Inc., Palo Alto, California
- Benokraitis, N.V., (1993), Marriages and Families Changes, Choices and Constraints, University of Baltimore
- Broadbent, C.L., Doctoral dissertation research in marriage and family therapy, Utah State University
- Brown, J.H., Christensen, D.N., (1998). Family Therapy Theory and Practice, (2. Baskı), University of Lousville
- Canel, A.N., (2011). Evlilik ve Aile Hayatı, AEP Programı Uygulama ve Yaygınlaştırma Projesi, İstanbul
- Dallos, R., Draper, R. (2016). Aile Terapisine Giriş Sistemik Teori ve Uygulama (Kesici, Ş., Kiper, C., Mert, A., Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Dural, M., Gümüş, M.A., Öğüz, T. (2015). Türk Özel Hukuku Cilt 3 Aile Hukuku
- Eitzen, D.S., Zinn, M.B., Diversity In Families (2002), (6. Baskı), Colorado State University, Michigan State University

- Emişçi, S. (2011). Evlilik İlişkileri Nedeniyle Psikolojik Yardım Alan Bireylerde Psikolojik Yardımın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisinin Araştırılması, (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul
- Eshleman, J.R., The Family, (2003), (10. Baskı), Wayne State University
- Gladding, S.T. (2007) Family Therapy: History, Theory and Practice. İbrahim Yıldırım (Ed.), (İ. Keklik vd, Çeviren) Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Gottman (1995)
- Gottman, J., Silver, N.,(2014). 'Evliliği Sürdürmenin Yedi İlkesi'. Varlık Yayınları.
- Gülerce, A. (1996). Türkiye’de Ailelerin Psikolojik Örutüleri. Boğaziçi Üniversitesi Matbaası
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Kılıç, M. (2012). Evli çiftlerde görülen ruhsal belirtiler ile aile işlevsellik düzeyi arasındaki ilişki (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Koca, D.A. (2013). Bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Küçükçelik, Z.M.(2015). İlişkiye dair inançlar ve bilişsel çarpıtmaların evlilik uyumuna etkisi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul
- Meriç, N. Evlilik ve Aile Danışmanlığı Kuramları, (Aile Terapisi Dönem Ödevi), Newport Üniversitesi

- Minuchin, S., Nichols, M.P., Schwartz, R. (2004)., Family Theraphy Concepts and Methods, (6. Baskı)
- Nazlı, S., (2003). Aile Danışmanlığı, (3. Baskı). Ankara
- Norwell, K. 2009, A study of premarital counseling and comminication skills in newly couples, Master Science University of North Texas
- Özgüven, İ. E.(2000). Evlilik ve Aile Terapisi. Ankara. PDREM Yayınları
- Sexton, T.L., Datchi, C.,2014, The Development and Evolution of Family Theraphy Research: Its Impact on Practice, Current Status and Future Directions
- Sevim, S.A. (1999). Evlilik ilişkisini geliştirme programları. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi.
- Skolnick, A.S., Skolnick, J.H., (2003). Family in Transition,(12. Baskı), New York Üniversitesi
- Solmuş, T. (2012). Bağlanma, Evlilik ve Aile Psikolojisi. Sistem Yayıncılık. İstanbul
- Tan, H. (1992). Psikolojik Yardım İlişkileri Danışma ve Psikoterapi, İstanbul
- Uçan, Ö. (2007) Boşanma Sürecinde Kriz Merkezine Başvuran Kadınların Retrospektif Olarak Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi Psikiyatrik Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara
- Yalom, I.D. (2014). Evlilik Terapisi. (Şallı, Y.Ö. Çev.). İstanbul: Prestij Yayınları
- Yılmaz, D. (2016) Evli bireylerin yaşadıkları sorunların ve aile danışmanlığından beklentilerinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul
- Erişim 1-<http://ailetoplum.aile.gov.tr/uygulamalar/aile-ve-bosanma-sureci-danismanligi>_(E.T. 17.03.2016)

- Erişim 2- <http://aile.nedir.com/> (E.T. : 21.03.2016)
- Erişim 3- www.meb.gov.tr / (E.T. : 11.04.2016)
- Erişim 4- www.tuik.gov.tr / (E.T.: 21.03.2016)
- Erişim 5- <http://kadinhaklari.blogcu.com/toplumda-ailenin-onemi/3043128> / E.T. : 11.04.2016
- Erişim 6-<http://www.antalyapsikolojikdanisma.com/Antalya-Psikolog-Evliligi-Yurutemiyoruz-Bosanma-Terapisi-Arabuluculuk-Anlasma> / (E.T.:
- Erişim 7-<http://www.marriageguardian.com/marriage-counseling-statistics.html> (E.T. 25.04.2017)
- Erişim 8-<https://txwes.edu/academics/school-of-education/graduate-counseling/news-and-events/departments-news/top-five-list/top-five-list-news-archive/marriage--family-therapy--how-its-changed-with-divorce-rates/#.WP80D0mweVs/> E.T.(25.04.2017)
- Erişim 9- <http://www.muratserkanatli.com/turk-medeni-kanununa-gore-bosanma-sebepleri/> E.T. (03.07.2017)

EKLER:

EK-1: Kişisel Bilgi Formu

EK-2: Bireysel Durum Formu

EK-3 : Araştırma Verilerini Kullanma İzin Formu - 1

EK-4 : Araştırma Verilerini Kullanma İzin Formu - 2

Ek-1: Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU:

1- CİNSİYET:

(1) ☐ KADIN (2) ☐ ERKEK

2- YAŞ:

(1) ☐ 18 ve altı

(2) ☐ 19-24

(3) ☐ 25-30

(4) ☐ 31-36

(5) ☐ 37-42

(6) ☐ 43-48

(7) ☐ 49 +

3- EĞİTİM DURUMU:

(1) ☐ OKUR-YAZAR

(2) ☐ İLKOKUL

(3) ☐ ORTAOKUL

(4) ☐ LİSE

(5) ☐ Yüksekokul

(6) ☐ LİSANS

(7) ☐ LİSANS ÜSTÜ

4- ÇALIŞMA DURUMU:

(1) ☐ Çalışıyor

(2) ☐ Çalışmıyor

(3) ☐ Emekli

Ek-2: Bireysel Durum Formu

BİREYSEL DURUM FORMU

1- KAÇ YILLIK EVLİ

(1) ☐ 1'den az

(2) ☐ 1-5

(3) ☐ 5-10

(4) ☐ 10-15

(5) ☐ 15-20

(6) ☐ 20-25

(7) ☐ 25-30

(8) ☐ 30-+

2- ÇOCUK SAYISI

(1) ☐ YOK

(2) ☐ 1

(3) ☐ 2

(4) ☐ 3

(5) ☐ 4

(6) ☐ 5-+

3- BOŞANMA DURUMU

(1) ☐ BOŞANMA ÖNCESİ

(2)() BOŞANMA SÜRECİ

4- BOŞANMAYI DÜŞÜNME NEDENİ

(1)() FİZİKSEL- SÖZEL ŞİDDET

(2)() MADDİ SIKINTILAR

(3)() CİNSEL PROBLEMLER ve ÇOCUK SAHİBİ OLAMAMA

(4)() KÖK AİLE PROBLEMLERİ

(5)() ALDATILMA

(6)() İLETİŞİM-BEKLENTİ PROBLEMLERİ

(7)() EŞTE MADDE BAĞIMLILIĞI

(8)() EŞTE PSİKİYATRİK PROBLEM

(9)() GEÇİMSİZLİK

5-GÖRÜŞMEYE TEK Mİ ÇİFT Mİ GELDİ?

(1) TEK

(2) ÇİFT

6- ÜCRETSİZ AİLE DANIŞMANLIĞI ALMAYI KABUL DURUMU

(1)() KABUL ETTİ, RANDEVU ALDI

(2)() REDDETTE

(3)() DEĞERLENDİRECEK

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

28 Temmuz 2016

SAYI : 96785995/010-09 36419
KONU: Tez Uygulaması

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: 27.06.2016 tarih ve 17541 sayılı yazınız.

İlgi tarih ve sayılı yazınız ile üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı öğrencisi Duygu ERCAN'ın müdürlüğümüzden hizmet alan ailelere yönelik "Aile Danışmanlığı Almayı Kabul Eden ve Reddeden Evli Çiftlerde Boşanmayı Düşünme Nedenleri" konulu tez çalışmasını yapmak istediği belirtilmektedir. Ailelerin kimlik bilgilerinin korunması, herhangi bir yerde yayınlanmadan önce müdürlüğümüzden izin alınması ve verilerin tez çalışması kapsamında kullanılması koşuluyla yapılabilmesine dair Valilik Makamından alınan Onay yazısı ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Nesrin YANIKLAY
İl Müdürü

Ek:
Onay Yazısı

27.06.2016 Öğr. Kader ORTAKAYA
27.06.2016 Şb. Md. V. Derya TULU
27.06.2016 İl Md. Yard. Hülya SÖZLÜ

Adres: Gazi Bulvarı No.97 Çankaya İZMİR Tel: 4463352 Fax:4461463

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

SAYI : 96785995/010-09 35883
KONU: Araştırma ve Tez Çalışması

26 Temmuz 2016

VALİLİK MAKAMINA

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans öğrencisi Duygu ERCAN, müdürlüğümüzden hizmet alan ailelere yönelik olarak "Aile Danışmanlığı Almayı Kabul Eden ve Reddeden Evli Çiftlerde Boşanmayı Düşünme Nedenleri" konulu tez çalışmasını yapmak istemektedir.

Söz konusu çalışmanın; ailelerin kimlik bilgilerinin korunması, herhangi bir yerde yayınlanmadan önce müdürlüğümüzden izin alınması, verilerin sadece tez çalışması kapsamında kullanılması koşuluyla yapılabilmesi için gerekli izinlerin verilmesi hususunda;
Olurlarınızı arz ederim.

Nesrin TANGILAY
İl Müdürü

Ek:
Araştırma Çalışması (37 sf)

OLUR
26.07.2016

Adem KARAHASANOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

26.07.2016 Öğr. Kader ORTAKAYA
26.07.2016 Şb. Md. V. Derya TULU
26.07.2016 İl Md. Yard. Hülya SÖZLÜ

Adres: Gazi Bulvarı No.97 Çankaya İZMİR Tel: 4463352 Fax: 4461463

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih:31/05./2017

Tez Başlığı: Aile Danışmanlığı Almayı Kabul Eden ve Reddeden Evli Çiftlerde Boşanmayı Düşünme

Nedenleri

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 96 sayfalık kısmına ilişkin 31/05/2017 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 27'dir.**

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı

Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☐

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☒

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça hariç, ☐ Alıntılar dâhil, ☐ Altı (6) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☒ Kaynakça dâhil, ☒ Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☒ EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ☒	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Duygu ERCAN
Öğrenci No : 2014950127
Anabilim Dalı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı
Programı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı
Statüsü : Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

ÖĞRENCİ
Duygu ERCAN

(Adı Soyadı, İmza, Tarih)

DANIŞMAN
Yrd. Doç. DR. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

(Unvan, Adı Soyadı, İmza, Tarih)

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (☐) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali Taş Tel: +90 (232) 3018026 veya ali.tas@deu.edu.tr) başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.